Paul Ștefănescu

Duelul nevăzut

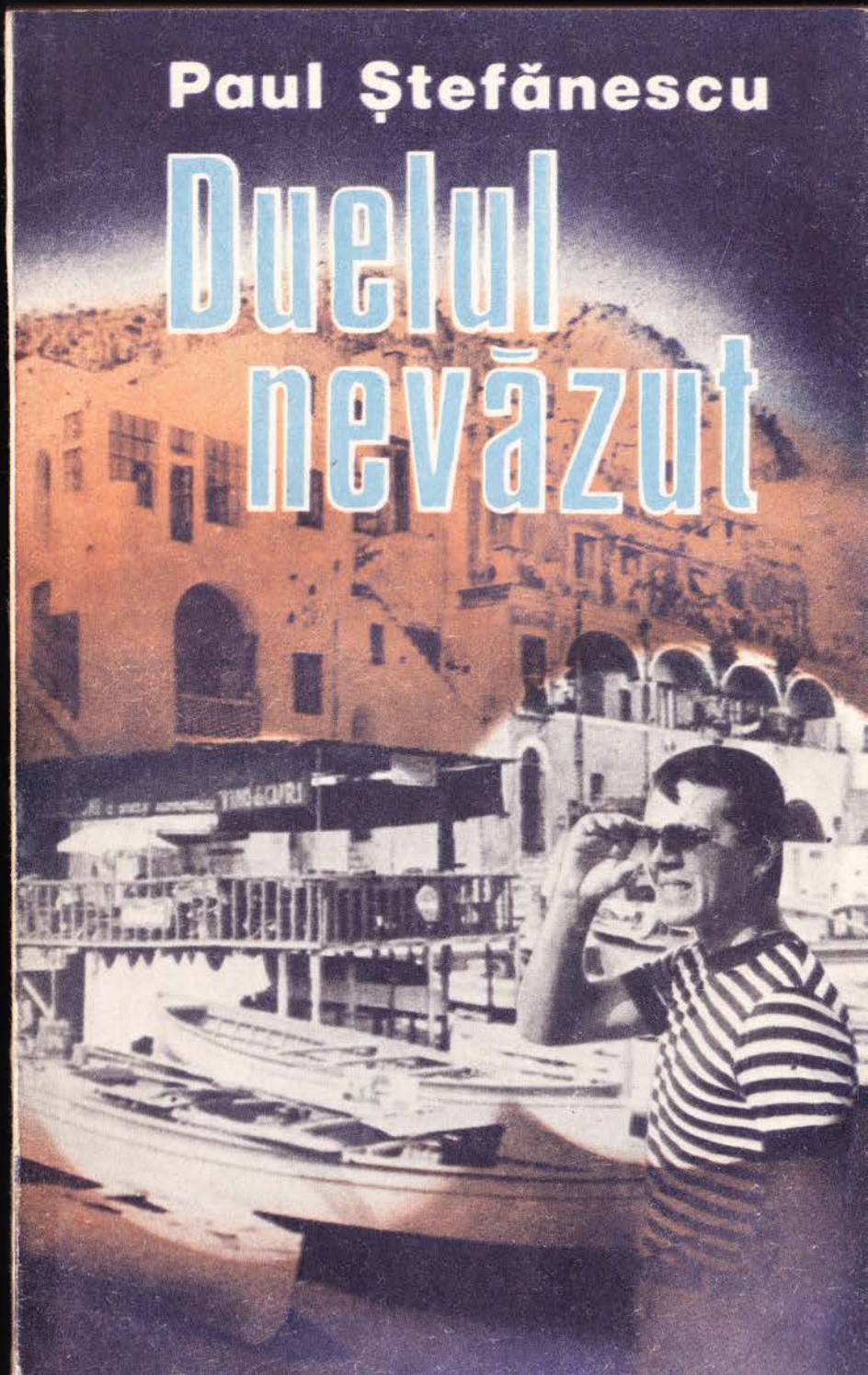

Paul Ştefănescu

Duelul nevăzut

EDITURA MILITARĂ, BUCUREŞTI, 1988

Coperta : DRAGOȘ STOIAN

Redactor : S. STANCIU
Tehnoredactor : M. NICOLAE

Bun de tipar 19.05.1988. Apărut 1988.
Coli tipar 9. B 10688.

Comanda nr. 80128
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii",
Piața Scînteii nr. 1, București,
Republica Socialistă România

CUVINT ÎNAINTE

Cartea de față este, în intenția autorului, o contribuție publicistică la vastele acțiuni, gîndite și promovate de Partidul Comunist Român, pentru educarea civică, patriotică, pentru dezvoltarea conștiinței socialiste și modelarea profilului etic al cetățenilor, pentru crearea climatului politic partinic care să se materializeze în fapte și acțiuni demne pe linia respectării neabătute a cerințelor vigilenței revoluționare.

Așa cum menționam și în lucrările noastre anterioare, nimic din cele ce vor fi relatate în paginile cărții nu este ficțiune. Faptele sînt reale, totul s-a întîmplat cu adevărat. În multe din acțiunile spionilor s-au concentrat, ca într-un focar, contradicții dintre diferite servicii de spionaj și contraspionaj, confruntări politice, interese ale marilor industriași. Fragmentele din lucrare redau acest domeniu de acțiuni fățișe sau ascunse adevărate dueluri nevăzute, în care se manifestă, deosebit de pregnant, profilul moral și etic, particularități ale psihologiei spionilor, felul de viață și moravurile lor.

Procedeele de acțiuni ale spionilor sînt foarte variate ; nici nu s-ar putea întocmi un inventar, cît de cît complet. Indiferent de mijloacele întrebuințate, „eficiența" activității lor depinde de măsura în care reușesc să folosească slăbiciunile omenești, greșelile și abaterile de la normele etice de viață, imprudențele și neglijențele cetățenilor cinstiți.

În cadrul vastului program de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, partidul și statul nostru acordă o importanță deosebită ocrotirii valorilor funda-

mentale ale socialismului împotriva oricăror încercări de a li se aduce vreo atingere. Aceasta cu atît mai mult cu cît dezvoltarea forțelor de producție, complexitatea cercetării științifice fundamentale și aplicative, progresul tehnico-științific determină ca un număr tot mai mare de informații, date și documente să aibă o importanță vitală pentru independența, suveranitatea și integritatea teritorială a statului nostru. De aici și necesitatea ca aceste date și documente să fie puse la adăpost, ca secrete de stat.

Din secvențele descrise — indiferent de localizarea lor geografică — se desprinde o singură concluzie : păstrarea și apărarea secretului de stat este o îndatorire patriotică, o obligație de onoare a tuturor cetățenilor patriei noastre socialiste.

Cîntărețul de jazz

Într-o zi, un bărbat prezentabil intră în hotelul „Astrix" din Boston și solicită o cameră. În registrul hotelului, pe care i-l indică recepționerul, menționă că se numește John Arthur Wallace. Venise la Boston în căutarea unui serviciu.

Numele său real era însă cu totul altul. În 1940, cînd își termina studiile la conservatorul din localitatea natală, a fost recrutat de serviciile speciale. Peste un an l-au trimis la o școală pentru a fi pregătit în profesia de agent secret. Aici, a căpătat numele de John Arthur Wallace, cu indicativul S-430 901 112-G.

Imaginația, voința și facultățile sale extraordinare i-au atras aprecierile cele mai elogioase din partea superiorilor săi și, după examenul final, a fost introdus clandestin în Statele Unite ale Americii, pentru a acționa independent în vederea procurării de informații și date secrete.

Bostonul constituia o etapă intermediară, orașul permițîndu-i să se aclimatizeze cu obiceiurile și mediul, într-un cuvînt, cu modul de viață american, urmînd ca destinația finală să fie New York.

Debutul în Boston și l-a făcut cu un scurt intermezzo sentimental. Mergea pe străzi în căutarea unei aventuri amoroase. Și-a încrucișat privirea cu o tînără, ce semăna extraordinar cu o artistă cunoscută de cinema, și a privit-o. Ea, la rîndul ei, s-a uitat în ochii lui, surîzîndu-i sprințar. Avea poftă s-o urmeze, dar nu era momentul potrivit. Pentru el era mai important să fie singur, să cerceteze, să vadă, să se „documenteze".

Și-a continuat, deci, drumul : trebuia să găsească un loc sigur și liniștit pentru a da un telefon, să-și anunțe

prezența. Legătura lui, în mod sigur, aștepta vești. Se oprise din mers. Poate totuși era mai bine să fac cunoștință cu fata, se gîndea el. Ar fi servit drept „camuflaj".

A trecut prin fața unui grup de tineri. Discutau cu voce tare, schimbînd replici pline de haz. Printre ei, o fată i-a atras, din nou, atenția. De fapt ea se străduia din răsputeri să se facă remarcată. Vorbea cu voce tare, cînta, rîdea zgomotos, dădea un mic spectacol amuzant, în primul rînd, pentru tinerii care o înconjurau, cît și pentru trecători. Unul dintre tineri avea un casetofon. În ritmul muzicii rock fata își ondula corpul superb sub ochii bărbaților ce o contemplau în extaz, simulînd indiferența. Purta un pantalon de mătase roz-pal și un tee-shirt de aceeași culoare. Părul era șaten cu reflexe roșietice. Cît privește fața, era imposibil să spui cu precizie dacă trăsăturile erau frumoase sau urîte.

Vitalitatea privirii și prospețimea tenului l-au fascinat. A fixat-o intens. Și ea l-a remarcat. I-a susținut privirea, înfruntîndu-l, în timp ce discuta cu însoțitorii ei. Avea o dezinvoltură neobișnuită pentru anii ei.

Brusc, uitînd de tot, i-a venit ideea s-o abordeze ; era sigur că va merge cu el căci poseda suficientă experiență în acest gen de aventuri.

A făcut cîțiva pași, îndepărtîndu-se. Ea l-a privit cu o expresie mută de reproș. S-a oprit. Atunci i-a oferit cel mai fermecător surîs. S-a hotărît, trebuia să-i vorbească, deși în condițiile și în situația lui era o nebunie.

Apropiindu-se de grup, a salutat-o cu dezinvoltură :

— Helo ! Tocmai mă îndreptam către casa voastră. Ți-am adus cîteva cadouri de la New York. Ce-ți fac bătrînii ?

Tinerii s-au uitat la el surprinși și se vedea că nu le făcea plăcere apariția lui. Nu le-a trecut însă o clipă prin minte că totul era o înscenare.

Fără să clipească, fata a intrat în joc, cu un aplomb ce i-a plăcut :

— Unchiul Dean ? Ce surpriză ! Nu te așteptam să vii decît săptămîna viitoare !

Titlul de „unchi", ce e drept, l-a dezumflat puțin. Dar nu era momentul să se simtă ofensat pentru atîta lucru și

apoi poate că o făcuse pentru a fi veridică în ochii prietenilor ei.

Tînăra făcu prezentările :

— Unchiule Dean, îți prezint pe amicii mei. Și pronunță mai multe nume pe care nu s-a străduit să le memoreze.

— Te rog să nu-i spui mamei că m-ai întîlnit cu banda mea de prieteni. Tu știi cum este ea !

Fata era formidabilă. După aceea, mîndră, le explică însoțitorilor ei :

— Unchiul Dean este profesor !

Băieții, surprinși la auzul meseriei lui, i-au întins cîte o mînă moale. Era limpede că nu le era simpatic. Imediat s-a instalat o tăcere jenantă. Fata a salvat repede situația, luîndu-l de braț.

— Te conduc acasă ? Mama va fi tare încîntată să te vadă ! Și, făcînd o piruetă grațioasă, îl antrenă cu ea.

— Ciao amici ! le spuse ea, peste umăr, prietenilor rămași surprinși.

A simțit cum erau urmăriți de privirile lor. Avea senzația că-i arde spatele. Abia în acele momente, tinerii și-au dat seama că fuseseră duși de nas într-un mod copilăresc. Dar faptul era consumat. Cei doi se îndepărtaseră la braț.

— Ai mașină ? îl întrebă ea, privindu-l în ochi.

— Mașină ? a răspuns el surprins gîndindu-se cu febrilitate la o soluție. Nu, nu am ! La acest răspuns, fata îi aruncă o privire ironică. Părea dezamăgită.

— Cum te cheamă ? a întrebat-o el.

— Alice !

Aștepta obișnuita replică : „Dar pe tine ?" dar nu a venit.

Wallace avea de gînd să lase totul baltă, să-și vadă de treburile lui. Își imputa că se vîrîse într-o aventură copilărească. Privea drept în față, concentrat. Deodată, i-a auzit rîsul, plăcut și tonic, deloc răutăcios.

— Dar pe tine cum te cheamă ?

— Anthony !

— Căsătorit ?

— Nu.

Alice rîse iar.

— Probabil că este singurul lucru adevărat. Nu ți-ai scos verigheta, cum o fac alții. Aș fi observat urma. Tipii căsătoriți se comportă diferit. Te calcă pe nervi cu politețea lor. În schimb, pun mîna în foc că nu te numești Anthony !

— Ce te face să crezi ?

— Cînd te-am întrebat cum te cheamă, am văzut cum priveai afișul de cinema, din dreapta noastră, pe care scria, cu litere mari, numele de Anthony Queen. Află că acest mister nu-mi place, indiferent ce crezi despre mine...

Iată-l pe Wallace plimbîndu-se și glumind cu această tînără pe care abia o cunoscuse, sau mai bine-zis nu o cunoștea, străbătînd străzile Bostonului. Totuși, nu a uitat nici-o clipă cine este el. Se uita mereu în dreapta și în stînga. Nu a remarcat nimic suspect. Printre oamenii cu care se încrucișa, existau desigur și F.B.I.-iști.

Au traversat prin fața unui agent de circulație, care privea atent la șuvoiul de autovehicule, în timp ce se sprijinea cu spatele de o mașină cu însemnele poliției. Au părăsit centrul aglomerat și se aflau acum pe străzi mai puțin animate. Dar unde îl conducea fata ? Au intrat într-o piațetă circulară ornată în mijloc cu o frumoasă fîntînă de bronz patinat. Au ocolit parcul și s-au trezit pe o stradă din spatele unei biserici.

— Hei ! Dar unde ai de gînd să mă duci tu ?

— La mine acasă !

— La tine ? Locuiești singură ? Ce vîrstă ai ?

Alice izbucni în rîs.

— Optsprezece ani și jumătate și stau cu părinții mei, Mister X ! Sînt o tînără de familie bună !

După încă cîțiva pași, Alice se opri. Se căută în buzunarul pantalonului și scoase o cheie. Se aflau în fața unei case respectabile, înconjurată de o grădină bine întreținută.

— Părinții mei sînt la New York pentru o săptămînă, spuse fata, introducînd cheia în broască. O înmormîntare în familie. O verișoară a trecut Styx-ul și iată, casa e a mea pentru o săptămînă.

Wallace a rămas pe loc, puțin nehotărît.

— Nu-ți face probleme ; servitoarea e liberă, s-a dus la spital, la tatăl ei, care este internat.

Alice, după felul cum se purta, prezenta garanție pentru Wallace. Nu putea fi informatoare. Tatăl ei era un respectabil agent de bursă. După cîteva ore de discuții, timp în care el și-a povestit viața, Alice era convinsă că face parte din lumea interlopă, și misterul unei relații cu un astfel de om o încînta grozav. Între timp Wallace a cercetat toată locuința. Casa avea două intrări : una principală și una de serviciu, prin care puteai să ieși în altă stradă. Aceasta din urmă nu era folosită. A obținut de la Alice promisiunea — și cheia — de a avea acces oricînd la o cămăruță izolată, ce făcea corp comun cu magazia grădinarului. Marele avantaj era că nimeni, și nici Alice, nu putea ști cînd venea sau pleca. A făcut proba de cîteva ori : era un loc ideal pentru ascunzătoare, și mai ales pentru transmiterea mesajelor radio.

După cîteva luni de ședere în Boston, Wallace îi anunță pe superiorii lui că era inutil să mai piardă timp, se simțea deja aclimatizat, și, în consecință, ceru permisiunea să plece la New York. Răspunsul pe care îl primi, după opt zile, era următorul : „Deocamdată rămîneți pe loc la Boston, pînă la noi dispoziții, și încercați să vă creați un camuflaj perfect".

Deși în privința banilor nu ducea lipsă cîtuși de puțin, agentul a considerat că cel mai bun camuflaj ar fi să-și găsească o ocupație. Bun pianist și cîntăreț (obținuse succese în orașul său natal cu prilejul unor spectacole și reuniuni) se gîndea că ar putea realiza o perspectivă asemănătoare și în S.U.A. Exista însă un obstacol : se impunea cunoașterea melodiilor la modă și, mai ales, alcătuirea unui repertoriu adecvat, cu cîntece specifice americane. Timp de mai multe săptămîni, în fiecare seară, a frecventat localurile de distracție, pentru a asculta și a deprinde modul în care se prezentau cîntăreții. Într-unul din rapoartele sale menționa superiorilor că această meserie o consideră a fi camuflajul ideal pentru misiunea încredințată. Putea spune, fără să se laude, că este cel puțin tot atît de bun ca și alți pianiști pe care i-a ascultat aici.

Wallace și-a găsit repede un loc de muncă. Patronul unui cabaret de mîna a doua i-a oferit 50 dolari pe săptămînă, plus un comision pentru consumația din local. El

înlocuia pe pianistul micii orchestre și avea sarcina să danseze cu clientele singure venite în local.

În iulie 1953, J. A. Wallace a primit aprobarea să plece la New York. Ajuns aici, a închiriat un apartament confortabil în Greenwich Village, pe care patronul cabaretului din Boston i-l recomandase. Deși exista o concurență serioasă, totuși datorită pregătirii sale, în mai puțin de cincisprezece zile, și-a găsit un nou serviciu, tot de pianist, într-un local de noapte. Dar nu a rămas aici pentru mult timp, căci descoperise că era frecventat de indivizi dubioși, aparținînd Mafiei, ce se ocupau cu traficul de droguri. Oricînd te puteai aștepta ca poliția să efectueze o descindere, lucru pe care nu-l dorea cîtuși de puțin.

Superiorii lui Wallace i-au apreciat în mod deosebit acest mod ingenios de camuflare și l-au îndemnat să-l folosească mai departe, felicitîndu-l. De fapt, este de presupus că, încă din momentul recrutării sale pentru activitatea conspirativă, selecționarea din rîndul studenților de la conservator a avut în vedere aspectul unei profesii care să permită un camuflaj ideal. Șefii săi l-au lăsat să-și găsească singur calea, pe care ei de fapt o preconizaseră de la început. Și Wallace nu le-a dezmințit speranțele.

Pornit, deci, în căutarea unui alt loc de muncă, a reușit să obțină o ocupație mult mai interesantă, și anume, solist vocal într-o orchestră ce aparținea unui night-club. Localul, cunoscut în New York, din cîte și-a putut da seama, era frecventat de persoane ce puteau prezenta interes pentru scopurile sale.

Ocupația pe care o avea acum îi lăsa la dispoziție suficient timp pentru a-și duce netulburat activitatea de spionaj. La numai cinci săptămîni după instalarea sa în locuința din New York a fost în măsură să-și înceapă munca. Trebuie să spunem că în tot timpul perioadei de aclimatizare, Wallace efectuase o recunoaștere destul de amănunțită a marelui oraș și reușise să se apropie de oamenii ale căror nume și adresă îi fuseseră comunicate. Wallace, fiind om extrem de prudent, și prevăzător, s-a decis ca mai înainte de a acționa și a colabora cu ei să-i cunoască cît se poate de amănunțit. Pe lîngă oamenii care îi erau recomandați, el avea obligația să-și recruteze și alți colaboratori. Ceea ce nu era prea ușor. Primul om pe

care a reușit să și-l apropie pentru activitatea de spionaj l-a întîlnit cu prilejul unei recunoașteri efectuate în Brooklin.

Într-o seară, în timp ce se afla într-un bar italian, în atmosfera saturată de fum de țigări, de alcool și de parfum care domnește, de regulă, în cea mai mare parte a stabilimentelor din Brooklin, a făcut cunoștință cu un domn. Asculta cu atenție cîntărețul care, pe o mică estradă, se străduia din răsputeri să-l imite pe Franck Sinatra, fără să reușească. Ambianța era foarte destinsă și băieții de cafenea circulau printre mese, silindu-se să servească cît mai bine clienții. Unii dintre cei de la mese aveau ochii strălucitori și ficși, specific acelora care consumă cînepă indiană sau droguri mai tari.

Și-a pus o țigară în gură, cînd cineva i-a întins o brichetă aprinsă. Și-a ridicat ochii. Un bărbat cu fața rotundă și părul tăiat scurt îl privea surîzînd.

— Îmi permiteți să mă așez la masa dumneavoastră ? Nu vă deranjez mai mult de zece minute !

Fără să mai aștepte răspunsul, a luat loc în fața lui, cu spatele la ring. I-a oferit să servească un pahar cu băutură pe care necunoscutul l-a acceptat cu plăcere. A început să discute și au făcut cunoștință. Era un tînăr ofițer din armata americană, fiind originar din Alabama. Au urmat și alte pahare și, pe nesimțite, s-a înfiripat o discuție tot mai aprinsă.

Agentul a aflat că ofițerul american se afla într-o scurtă permisie pe care și-o petrecuse la New York, că era căsătorit și se numea Patrick. Ofițerul, amețit de băutură, a comis grava imprudență să-i mărturisească că își avea serviciul într-o unitate însărcinată cu cercetările în domeniul armelor secrete.

Spionul a intuit imediat că proaspăta sa cunoștință ar putea deveni un informator extrem de important. Pentru mai multă siguranță s-a decis să procedeze metodic și, ca atare, mai înainte de a încerca să-l recruteze, și-a propus să-l cunoască ceva mai bine. Și Wallace l-a invitat pe Patrick să-și petreacă seara împreună, în speranța că vor găsi două fete drăguțe care să le țină companie. Ofițerul a fost de acord și au pătruns într-un dancing. Șansa i-a surîs lui Wallace. Patrick a aruncat o privire prin sală, a

pus ochii pe două brunete atrăgătoare și nu a întîrziat să-i demonstreze prietenului său că era departe de a fi un soț fidel. Ora fiind înaintată pentru a se duce fiecare la locuința sa, agentul le-a propus să meargă cu toții în apartamentul său. Au primit cu entuziasm propunerea sa, manifestîndu-și acordul în cor, cu strigăte de bucurie. Petrecerea a continuat în cele două camere din locuința lui Wallace, care, cu multă generozitate, le-a pus la dispoziție oaspeților sticlele cu băuturi din barul propriu.

Alcoolul, ingerat într-o cantitate fără măsură, nu a întîrziat să-și facă efectul. Cînd toți dormeau, Wallace s-a sculat tiptil și l-a fotografiat pe ofițer în „compania" proaspetei sale cunoștințe, ambii aflați într-o poziție ce lăsa să se ghicească ușor intimitatea dintre ei.

A doua zi, după ce tinerele femei au plecat, promițînd că se vor mai întîlni, mai ales că Walace le strecurase în poșetă și ceva bani, gazda în fața unei cești de cafea, prefăcîndu-se stînjenit, i-a mărturisit lui Patrick că întîmpină dificultăți la serviciu datorită unor lacune ce le avea în pregătirea sa în domeniul electronicii. Continuîndu-și gîndurile expuse cu voce tare, între două sorbituri de cafea, l-a întrebat dacă nu cumva prietenul său dispune de manuale militare despre care a auzit vorbindu-se că sînt mai bune decît cele civile, ca să poată învăța și el. În final, l-a rugat să-i împrumute cîteva asemenea cărți.

Ofițerul, plin de solicitudine, și-a exprimat regretul de a nu putea face ce i se cere, dar în schimb s-a oferit să-i împrumute notițele sale de specialitate luate în timpul cursurilor la școala militară. Wallace s-a declarat satisfăcut, exprimîndu-și părerea că ar fi bucuros dacă în acest fel ar putea continua prietenia dintre ei.

O săptămînă mai tîrziu, cînd a revenit la New York, Patrick și-a ținut promisiunea și i-a remis notițele sale lui Bill, cum îl numea pe prietenul său, fără să bănuiască că acestea vor fi fotografiate. El a acceptat o nouă invitație pentru sîmbătă seara.

Duminică după amiază a urmat șocul : fără ocolișuri, Wallace i-a spus că era interesat să obțină informații asupra armelor pe care unitatea sa le studia, dîndu-i de înțeles că-l va plăti cu generozitate pentru documentele ce prezintă importanță. Patrick a refuzat cu energie, drept care

Wallace l-a amenințat că va trimite fotografiile notițelor sale atît comandantului, cît și F.B.I-ului, iar soției imaginile compromițătoare din apartamentul său.

Strîns cu ușa, ofițerul a fost cuprins de panică. Nu i-a venit ideea să meargă imediat la comandant pentru a spune tot ce i s-a întîmplat, și a pune astfel capăt șantajului și, în final, activității spionului. Atunci cînd Wallace i-a pus în față o mie de dolari, pentru că îi permisese să-i fotografieze notițele sale confidențiale, s-a grăbit să-i accepte propunerea și i-a semnat o chitanță.

Acesta a fost primul informator important recrutat de Wallace, căruia i-au urmat, la scurte intervale, și alții. Unii dintre ei lucrau în institute păzite cu strășnicie, unde se concepeau prototipurile unor arme pentru armată, mai ales pentru aviație și marină. Este surprinzător cum un om cu o pregătire într-un domeniu al artei, a fost în măsură să detecteze și să-i determine să colaboreze cu el oameni ce aveau ocupații atît de diferite față de pregătirea sa de bază din conservator.

Wallace își continua cu perseverență activitatea, reușind să-și sporească, treptat, numărul de informatori, atît bărbați cît și femei. Într-unul din rapoartele sale, își rezuma astfel cele observate pînă atunci : „Dacă se constată că circumstanțele sînt favorabile, odată găsită calea de a mijlocii tranzacția, totul se rezumă la o problemă financiară. În Statele Unite, lucru foarte important de notat, mulți oameni, nu numai bărbați, dar și femei, sînt mînați de dorința de a cîștiga bani, cît mai mulți bani. Drept consecință, aici este mai ușor să recrutezi mai cu seamă colaboratori din rîndul femeilor, decît în alte țări". Din acest motiv, Wallace era foarte generos cu „oamenii" săi.

Datorită faptului că volumul informațiilor pe care le culegea și trebuiau transmise creștea mereu, Wallace și-a dat seama că singur nu mai putea face față. Agentul a înțeles că nu mai era prudent să developeze filme și să le reducă la micropuncte în apartamentul său din Greenwich Village, și nici să mai primească aici instrucțiunile de acasă. Se impunea, în mod evident, găsirea unui atelier fotografic.

După căutări febrile a cunoscut, în Bronx, pe proprietarul unui studio fotografic, aflat în pragul falimentului.

Aflat la ananghie, i-a fost relativ uşor să-l recruteze pe proprietar, un bărbat de vîrstă mijlocie, născut în Belgia, care emigrase de foarte mulţi ani în S.U.A. În schimbul sumei modeste de 250 dolari pe săptămînă, plus cheltuielile inerente materialelor consumate, fotograful s-a angajat să-i execute filmele şi micropunctele solicitate. Atelierul s-a dovedit a fi ideal, căci într-un asemenea loc era normal să se găsească material fotografic, în timp ce într-o locuinţă oarecare, mai ales cînd respectivul ocupant nu e nici de meserie şi nici nu are acest hoby, atrage atenţia imediat.

Modestul magazin din Bronx a devenit peste noapte unul dintre cele mai importante laboratoare de micropuncte. Văzînd cum evoluează lucrurile, Wallace s-a gîndit că n-ar fi rău să folosească atelierul drept „cutie de scrisori" pentru corespondenţa venită din Europa : se punea însă problema cum să facă să nu trezească bănuieli ? Ingeniosul agent a găsit o soluţie. L-a însărcinat pe fotograf să dea anunţuri în ziare şi reviste autohtone şi străine, transformînd modestul atelier, aflat în pragul ruinei, în... casă de import-export de material fotografic !

Ideea agentului s-a dovedit ingenioasă. La scurt timp afacerea a început să meargă, firma reuşind să devină rentabilă ; Wallace dispunea de un paravan ideal pentru corespondenţa cu superiorii lui, la adăpost de eventualele suspiciuni din partea F.B.I-ului.

La localul de noapte unde cînta, era apreciat şi reuşise să înnoade relaţii amicale atît cu proprietarul şi personalul, dar mai ales cu foarte mulţi dintre cei care îl frecventau. Datorită faptului că activitatea sa se extinsese pe multiple planuri, întîmpina tot mai multe dificultăţi în întreţinerea unor contacte personale cu intermediarii şi agenţii săi. Pînă atunci se folosea de următorul procedeu pentru a-i întîlni : începînd de la ora 19,30 se aşeza la casa de bilete din strada 42, între Times Street şi 8-Avenue, pentru a aştepta ora 20,00, cînd avea loc deschiderea cinematografelor. Considerase acest mod de a proceda ca ideal pentru întîlnirile cu colaboratorii săi. Totuşi a început să-l obsedeze ideea că discuţiile cu bărbaţi şi femei aproape în acelaşi loc şi la anumite intervale, ar atrage în mod cert atenţia F.B.I-iului. Wallace se întîlnea cu unii dintre informatorii

săi într-un teatru, avînd grijă să cumpere bilete pentru locuri alăturate sau de cele mai multe ori, în metro, restaurante, în locuri frecventate, cum ar fi holul unui hotel, într-un parc etc. Deşi îşi luase toate precauţiile, trăia cu teama că frînturi de conversaţie cu partenerii săi ar putea fi interceptate de agenţii F.B.I.-ului. În timpul întîlnirilor transmiterea documentelor se făcea cu ajutorul revistelor, ziarelor sau cărţilor. Îl frămînta gîndul găsirii unui mijloc care să-i permită întîlnirea cu oamenii săi, fără risc, fără a trezi bănuieli. După cum aveau să se desfăşoare evenimentele, era favorizat şi de destin. Dintr-o discuţie cu şeful de orchestră a aflat că directorul night-clubului la care lucrau împreună, pentru a-şi extinde afacerile, intenţiona să deschidă un nou local şi era în căutarea unui girant, demn de încredere şi întreprinzător.

Wallace, fără a sta mult pe gînduri, s-a hotărît să nu piardă ocazia ce i se oferea. Într-o dimineaţă, după terminarea programului, l-a acostat pe patron şi, fără ocolişuri, a intrat direct în subiect, oferindu-şi serviciile. Patronul, plăcut impresionat, i-a declarat că îl simpatizează, considerîndu-l a fi un om de toată încrederea şi mai ales capabil dar, încheie el oarecum încurcat, se punea problema fondurilor. Are nevoie de cineva care să contribuie şi cu capital.

Wallace nu s-a dat bătut şi pe loc a inventat o poveste plauzibilă : intrase, de curînd, în posesia unei moşteniri pe care, afirma el cu candoare, nu ştia cum s-o fructifice. Pe scurt, s-a oferit să contribuie cu 10 000 dolari. Suma era mai mult decît suficientă şi patronului nu i-a mai rămas decît să se declare satisfăcut.

Şefii lui Wallace au fost de acord cu cele relatate de acesta în raportul său şi au dat aprobarea, punîndu-i la dispoziţie, prin intermediul unei bănci, suma solicitată. Astfel, în vara lui 1953, Wallace a devenit administratorul unui night-club.

În apartamentul său din Greenwich Village agentul nu primea decît foarte puţină lume. Printre „prietenii" care aveau acces aici se număra şi ofiţerul Patrick. Îi aducea informaţii şi documente, primind în schimb sume apreciabile de bani. Un alt obişnuit al casei era secretarul unui senator american. Apartamentul său era echipat cu

cameri de luat vederi, perfect camuflate, cu microfoane branșate la un magnetofon cu declanșare instantanee la cel mai mic zgomot. Toată această instalație, procurată de la un magazin de specialitate (montată sub pretextul că-și bănuiește soția de infidelitate), îi permitea lui Wallace să-și procure „dovezi" pentru șantajarea unora dintre noii colaboratori. Din motive de conspirativitate, lesne de înțeles, în atelierul fotografic, folosită drept „cutie poștală", nu se întîlnea niciodată cu agenții săi.

Night-clubul și-l conducea cu o mînă energică și pricepută, ca și cum ar fi făcut acest lucru de cînd lumea. Nu-și părăsise vechiul patron, unde își avea rezervat în programul artistic o oră în fiecare seară. Imediat după ce-și epuiza repertoriul, Wallace, cu un pardesiu pe umeri și un fular de mătase la gît, părăsea localul printr-o ieșire discretă, îndreptîndu-se spre night-clubul său, aflat la zece minute distanță. Aici era numai patron.

Wallace avea reale calități administrative. Interzisese accesul persoanelor dubioase, pentru a nu compromite reputația localului, și nu tolera traficul cu droguri. Îi plătea pe mafioți cu regularitate și, în acest fel, localul se bucura de un bun renume, fiind pregătit în orice moment să facă față unei descinderi a poliției. Cu clienții se comporta ca o gazdă atentă și nu ezita să țină companie unei cliente singure, dacă altcineva nu era disponibil. Totul în limitele celei mai desăvîrșite curtuazii.

S-au scurs trei ani, timp în care Wallace îmbina munca lui de agent, avînd acoperirea de coproprietar al localului. Pentru a ilustra cele de mai sus, vom reda un episod, care demonstrează cum acționa el.

Într-o seară, la puțin timp după ce a deschis localul, a remarcat o femeie tînără, extrem de frumoasă, cu părul negru și ochi albaștri. Clienta era singură. Wallace s-a prezentat și a invitat-o la dans, fiindu-i partener toată noaptea. A aflat că se numește Pamela, împlinise de curînd 30 de ani și era funcționară. Erau suficiente elemente pentru a-l face să gîndească că ar putea fi o eventuală colaboratoare. Și cum tînăra a revenit de cîteva ori, Wallace a început să-i facă o curte discretă. Cu timpul a descoperit că alegerea sa era excelentă. Pamela i-a destăinuit că era secretara particulară a unui înalt funcționar guvernamental, că avea acces la dosare confidențiale etc. Wallace intuise că ar fi fost extraordinar să le fotografieze. Făcu o încercare discretă, de tatonare, dar înțelese imediat că Pamela nu iar fi făcut jocul, nici măcar în schimbul unor sume mari de bani. Trebuia găsit un alt mijloc, mai convingător. Pînă la urmă a apelat tot la șantaj.

Planul lui Wallace era următorul : dacă femeia va rămîne însărcinată, la momentul oportun îi va destăinui că nu o poate lua de soție, deoarece este căsătorit ; întrucît soția sa nu ar accepta să divorțeze, singura soluție posibilă era să recurgă la un avort. Dacă Pamela va accepta, el era aproape sigur că, pusă în această situație, nu ar avea altă cale de ales decît să accepte condițiile puse de el.

Planul i-a reușit. Tînăra, cu lacrimi în ochi, a acceptat soluția avortului. Înainte de a apela la un medic, a survenit o întîmplare neașteptată, care avea să-i ușureze întreprinderea plănuită. Într-o seară, Pamela a venit acasă la Wallace, cu puțin timp înainte de plecarea acestuia la night-club și i-a cerut voie să rămînă în apartamentul său pentru a-și termina o lucrare urgentă. Adusese cu ea cîteva documente confidențiale din care trebuia să efectueze unele extrase pînă a doua zi dimineața, cînd urma să le returneze. Agentul nu a scăpat prilejul de a fotografia dosarele respective. A rămas acasă și a rugat-o pe Pamela să pregătească masa. Intervalul cît tînăra era în bucătărie i-a fost suficient abilului agent să înregistreze pe peliculă conținutul dosarelor.

Cînd Pamela a văzut ce s-a întîmplat în lipsa ei din cameră l-a amenințat pe Wallace că-l va denunța F.B.I.-ului. Dar rezistența ei a fost de scurtă durată, sfîrșind prin a accepta să-i furnizeze informații. Drept răsplată, după cîteva zile, el a anunțat-o arborînd o mină radioasă, că soția sa accepta să divorțeze și, ca atare, în scurt timp va fi liber. În lunile care au urmat, Pamela a devenit cea mai activă informatoare. Wallace, prudent, pentru a prelungi situația, i-a spus că întîmpină totuși greutăți din partea soției.

În aceea perioadă, Wallace a fost avertizat de superiorii lui să fie extrem de prevăzător. Ziarele publicaseră articole ample despre activitatea unor spioni pe teritoriul Statelor Unite ale Americii. A fost nevoit să întrerupă,

pentru un timp, legătura prin radio, existînd pericolul de a fi detectat de stațiile gonio. Agentul, prevăzător, și-a amenajat un post emițător-receptor, extrem de puternic, chiar în mașina sa. Aparatul era de mărimea unei mașini de scris portativă. În zilele prevăzute pentru transmiterea mesajelor se deplasa cu mașina în împrejurimile localității și își expedia, prin eter, mesajele. Pentru a nu trezi suspiciunea poliției de pe autostradă și pentru a oferi un plus de aparență comportării sale, în mașină se afla și Pamela. Se părea că activitatea spionului se desfășura fără incidente.

Dar asta pînă într-o zi, cînd Patrick i-a făcut o vizită inopinată lui Wallace. Se afla într-o stare de surescitare. Vizibil șocat, i-a spus agentului că la unitatea militară din care face parte, se efectuau o serie de anchete extrem de severe. Ofițeri și soldați erau interogați despre situația financiară a fiecăruia. Patrick mărturisi că își depusese la bancă cea mai mare parte a banilor primiți de la Wallace, sumă ce se ridica la aproximativ 50 000 de dolari.

Patrick își pierduse calmul și, într-un moment de nechibzuință, își retrăsese toți banii, iar acum solicita sprijinul lui Wallace pentru a părăsi imediat teritoriul S.U.A. Situația era critică și agentul a înțeles că trebuia să acționeze prompt.

Faptul că depusese la bancă o sumă atît de mare era un motiv să devină suspect. La aceasta, factor agravant, se adăuga gestul de a-și retrage toți banii din bancă tocmai acum, adică în momentul în care F.B.I-ul își începuse cercetările.

Wallace își manifestase mînia cînd află de toate acestea ; în plus, Patrick venise la el cînd, mai mult ca sigur, era supravegheat. Cu multă precauție, Wallace l-a evacuat din locuință îmbrăcat civil și îl conduse într-un loc pregătit pentru cazuri de urgență. Imediat a luat contact cu cîțiva dintre agenții săi de încredere, cerîndu-le să verifice posibilitățile de a-l expedia pe Patrick din S.U.A. Condițiile nu erau favorabile decît peste cîteva săptămîni. Dar ofițerul intrase în panică : „Este prea tîrziu, i-a spus el lui Wallace. F.B.I-ul mă va descoperi și atunci nu mă așteaptă altceva decît condamnarea la scaunul electric sau în cel mai fericit caz, închisoarea pe viață."

Wallace a încercat să-l încurajeze. Venea în fiecare zi la el, dar situația lui psihică se înrăutățea mereu. Nu-l lăsa singur nici noaptea. Într-o zi l-a găsit pe Patrick trîntit pe pat, cu ochii închiși și fața acoperită de sudoare. Respira zgomotos. S-a uitat pe măsuța de noapte. Un flacon gol de „Azochinin", un medicament folosit de bolnavii cu insuficiență cardiacă. Alături, un pahar cu apă, pe jumătate plin. Era limpede, colaboratorul său încercase să se sinucidă. I-a pus mîna pe umăr. Pleoapele i s-au ridicat și, încercînd să schițeze un surîs, i-a spus :

— Cred că se apropie sfîrșitul. Am în buzunar o scrisoare pentru soția mea. În servietă sînt banii. Te rog, fă-mi serviciul...

Wallace a încercat să-l liniștească :

— Voi căuta un medic, o spălătură stomacală și îți revii.

Un spasm îi scutură corpul lui Patrick. Capul îi recăzu pe pernă. Părea că și-a pierdut cunoștința. Semnele ce prevesteau moartea începură să apară ; le cunoștea bine : horcăitul din ce în ce mai violent, pielea căpăta o anumită culoare. Mișcă buzele. S-a aplecat pentru a auzi ce vroia să spună.

— Mă arde înăuntru... ca jarul. Simt o gheară ce-mi strînge pieptul, mă sufoc. Mă arde, repetă el din ce în ce mai slab. Dă-mi să beau puțină apă.

Wallace a luat hotărîrea să-l ducă la un medic. Cu greu l-a transportat pînă la mașină. Era chiar automobilul lui Patrick. După ce a demarat, a pus mîna pe brațul lui Patrick. Era scuturat de frisoane. Probabil că îi era frig. A oprit mașina, cu farurile stinse. L-a învelit cu pledul ; părea că doarme și nu-i mai auzea respirația. I-a șoptit la ureche :

— Patrick, sînt eu, Bill... răspunde...

Dar nu a mai răspuns. I-a căutat pulsul. Abia se simțea. Buzele i se mișcară, dar nu scoase un cuvînt. Îi apucă cu grijă mîna ; degetele i s-au crispat în palma lui. A pornit din nou cu toată viteza. Mașina gonea ca un bolid în noapte. Din timp în timp, arunca o privire spre bolnav. Pledul alunecase. A frînat din nou pentru a-l acoperi. I-a pus mîna pe piept, în dreptul inimii. Nu mai bătea.

Ce era de făcut ? Trebuia să scape de cadavrul din mașină. A găsit soluția. A oprit motorul și a coborît. L-a așezat pe Patrick la volan, a închis portiera, a șters cu o batistă mînerul și a plecat.

În ediția de dimineață a ziarelor a apărut o scurtă notiță ; se menționa că o patrulă o poliției l-a descoperit pe Patrick în automobilul său, pe marginea unei șosele aflată în vecinătatea unității militare unde își avea serviciul. Era mort, iar servieta în care își ținuse banii retrași de la bancă, era goală. S-a presupus că avusese un atac de cord. Probabil un trecător, găsindu-l neînsuflețit, a luat conținutul servietei și a dispărut.

La puțin timp după sfîrșitul lui Patrick au survenit dificultăți și din partea Pamelei. Ea îi mărturisi lui Wallace că F.B.I-ul întreprinde o anchetă pentru a stabili dacă „scurgerile" de informații nu provin din departamentul unde își are serviciul. De fapt Pamela nu și-a mai găsit liniștea din momentul cînd Wallace a recrutat-o. De dragul acestuia intrase în joc și continua să-i aducă documente secrete. Într-o seară au găsit-o moartă în camera sa. Închițise conținutul cîtorva tuburi de narcotice. Sinuciderea părea evidentă, în ciuda faptului că n-a lăsat nimic scris. Anchetate, colegele de apartament și de la birou au declarat că au văzut-o de la o vreme, extrem de deprimată. Teza sinuciderii a fost admisă.

Cele două dispariții au însemnat pentru Wallace un avertisment serios. Agentul și-a dat seama că anchetarea cazurilor ar putea conduce F.B.I.-ul la el. Își anunță șefii că ar trebui să intre în „conservare", cel puțin pentru o vreme.

De cînd se instalase la New York nu-și luase nici o zi concediu, așa încît faptul că își va anunța plecarea pentru un timp nu va trezi nici o bănuială. Fără prea mult efort, a găsit un înlocuitor, pe care l-a lăsat la conducerea night-clubului. Wallace a primit indicația să nu părăsească teritoriul S.U.A., ci să-și ia un concediu prelungit într-o stațiune din California.

După aproximativ opt luni, Wallace și-a reluat activitatea, reanimîndu-și întreaga rețea de spioni, și a acționat pînă în februarie 1961, cînd s-a retras discret, pierzîndu-i-se orice urmă.

Mister Colon*

— Ei bine, Alfonso ? Cum merge.. ai găsit firul ?

Sprijinit cu coatele pe o imensă masă, într-una din încăperile serviciului de decriptare, Alfonso Rodriguez își ridică privirea, rămînînd imobil, cu pixul în mînă și privirea concentrată.

— Comandante, deocamdată caut... caut, combin, dar pînă acum nimic, sau aproape nimic ! Mesajul are o cheie, îmi dau perfect de bine seama că, în ciuda aparențelor, trebuie să fie al dracului de simplă, bănuiesc că sînt chiar pe aproape, dar mă învîrtesc ca un cîine în jurul cozii... Cu alte cuvinte, deocamdată nimic !

Un număr imens de ziare, reviste, magazine și dicționare zăceau răspîndite într-o mare dezordine, nu numai pe masă, dar și pe mochetă, oferind o imagine de harababură. Biroul lui Alfonso Rodriguez, specialistul cel mai apreciat în probleme de decriptare, era situat la etajul opt. Clădirea, pe acoperișul căruia noaptea își răspîndea luminile albăstrui o reclamă a lui „Havana Club", băutura preferată cîndva și de Hemingwey, adăpostea unul din sediile Serviciului secret cubanez. Însă nimic nu lăsa să se întrevadă destinația. In stradă, la intrare, pe pereți, în dreapta și-n stînga, mai multe firme lucitoare de alamă, indicau existența unor instituții comerciale sud-americane de import-export, un birou de avocatură și chiar o casă de modă.

* După articolele publicate în cotidianul cubanez „Granma" și cotidianul mexican „Sol de Mexico" din septembrie 1969.

Tot ceea ce captaseră de o săptămînă în privința „afacerii" zăcea etalat pe masă. Se scurseseră mai bine de douăsprezece ore de cînd Rodriguez își consuma energia și nervii pentru a întocmi un fel de dosar cu ajutorul mesajelor recepționate de aparatura de specialitate.

Povestea începuse la 18 aprilie 1968, cînd „urechile electronice" ale Serviciului de contra-informații cubanez depistaseră o serie de mesaje misterioase. Acestea erau transmise din diverse puncte ale Capitalei cubaneze și nu durau mai mult de 1-2 minute. Constau dintr-un bîzîit specific, modulat, ce denota derularea unei benzi de magnetofon pe care se imprimase un text și căruia acum i se conferea o viteză anume, știută doar de cei în cauză. Pentru neavizați, putea foarte bine să pară simpli paraziți, datorați probabil unui aparat electric oarecare sau, în cel mai bun caz, funcționării defectuoase a emițătorului unui radioamator.

Patru mașini gonio, camuflate sub cele mai inofensive aparențe — o dubă cu preparate de cofetărie, o salvare, o mașină de depanare auto și o furgonetă de transportat alimente la domiciliu — au intrat în dispozitiv. La ora aceea toridă — 10,00 — se mișcau greoi pe asfaltul încins, cu opriri dese, ca niște gîndaci, dar locul de unde se făceau emisiunile nu a fost identificat. A doua zi, ca și în zilele următoare, la aceeași oră fixă, cu o precizie de metronom, mesajele plecau în eter din altă parte.

În mod firesc, prima problemă care se punea era identificarea misteriosului transmițător și surprinderea sa în timp ce desfășura operațiunea. „Iepurașii" — cum fuseseră botezate mașinile dotate cu aparatură de interceptare — au alergat, pe rînd, prin toate colțurile Havanei : în port, în cartierul rezidențial al ambasadelor, în parcul central și chiar în preajma Palatului Revoluției. Cel puțin un lucru era limpede aproape sigur, emițătorul era montat pe un automobil, iar cel care îl conducea își realiza misiunea în timp ce mergea cu viteză sau se oprea undeva sub un motiv oarecare. Treptat pe harta orașului a apărut însemnat, cu un mic cerc roșu, fiecare punct : ultimul care figura, corespundea unei stații de benzină situată pe Avenaida Umberto.

În acest timp, autorul misterioaselor mesaje ce străbăteau eterul se afla instalat într-un colț al barului, la hotelul „Moreno". Era un bărbat bine clădit, de statură potrivită, cu un început de chelie, cu pungi la ochi și un nas ascuțit, destul de proeminent, mai mare decît media. Purta un costum impecabil, cu o croială modernă și pantofi de comandă. Din timp în timp, trăgea dintr-o țigară subțire de foi, ce o ținea neglijent în mîna stîngă, pe al cărei deget mic își arunca apele un diamant de două carate. Se afla la bar de aproape o jumătate de oră și o expresie gînditoare i se așternuse pe fața ce-i trăda încă de la prima privire unda de brutalitate.

Individul era un client permanent al barului, sau cum se mai spune un obișnuit al locului. Se știa că dispunea de bani, că face jurnalistică, fiind corespondentul mai multor ziare și reviste din America Centrală. În privința persoanei sale era discret, prezentîndu-se sub numele de Jose Maria Zalo.

Un bărbat tînăr purtînd o cămașă cu mîneci scurte, cu desene țipător colorate se strecură pe tăcute în bar. Făcu cîțiva pași, se opri, privi în jur și la un semn abia perceptibil făcut de Zalo, se așeză într-un fotoliu lîngă acesta. Tînărul se numea Nunez Argudin și începu să-i vorbească cu o voce joasă intrînd direct în subiect :

— Pe ziaristul Eduardo Kuri l-am cunoscut prin intermediul lui E. care mi-a transmis cîteva informații despre el din Mexic. Îl văd aproape în fiecare zi sau la două zile și profit de cunoștința noastră pentru a-i smulge, din cînd în cînd, informații. Mi se pare însă că e puțin mincinos : într-o singură discuție s-a contrazis de mai multe ori. Sînt destul de precaut. Am constatat că nu agreează regimul. Din surse guvernamentale se pare că, începînd din anul viitor, producția de nichel va trebui dublată, dată fiind importanța acestui metal pentru țară. Nichelul este foarte căutat pe piețele internaționale și se vinde la un preț destul de ridicat. Nu știu însă cine-l va cumpăra, dar am înțeles că Franța intenționează să cumpere o mare cantitate de nichel cubanez. Cantitatea exactă și data livrării nu le-am putut afla. Dacă te interesează în mod deosebit acest lucru, comunică-mi și voi vedea ce se poate face.

Nunez tăcu și, într-un gest reflex, privi din nou scrutător împrejur.

— Aceasta-i tot ?

— Pe ziua de azi, da.

— Află care este producția de oxid de nichel de la uzina din Nicaro și unde locuiește profesorul Wilfredo Torres, directorul Centrului Național de Cercetări Științifice.

Zalo ezită un moment, apoi se căută în buzunarul vestei și scoase două bilete mototolite de cîte 100 pesos.

— Și restul ? întrebă Nunez.

— Deocamdată atît. Cunoști, doar, convenția.

Tînărul cu cămașa țipătoare scoase un portofel soios și așează cu grijă banii în el : erau singurii.

— Doresc rezultate mai concrete, continuă Zalo, scuturîndu-și neglijent țigara de foi.

— Știi doar că nu stau, dar ce îmi ceri nu-i deloc simplu.

Omul ridică din umeri și părăsi barul.

Pe măsură ce Rodriguez însemna pe foi de hîrtie semnificația mesajelor — viteza de imprimare nu constituise pentru specialiști o problemă — le întindea cu un gest mecanic comandantului Jose Garcia, așezat la capătul mesei. Textele nu spuneau nimic și frecvența literelor analizată la calculator nu te putea face să crezi că se folosise o dublă criptare.

Enervat, Garcia scoase un șuierat printre dinți, se ridică dintr-un salt și merse în fața ferestrei acoperită cu vitralii multicolore. Dincolo de pîlcul de palmieri, jetul argintiu de apă al unei fîntîni, felinarele cu iod ale autostrăzii, constituia o imagine familiară.

Într-un colț, pe o măsuță joasă, concepută ca un bar, se vedeau numeroase pahare goale, cești de cafea și scrumiere pline, vîrf, cu chiștocuri. Amestecul de scotch și cafea exalta un miros de stătut ce se adăuga la fumul albăstrui de țigară. Un ciocănit discret în ușă, într-un anume fel, îl făcu pe Rodriguez să se smulgă de la masă și să învîrte butonul masiv al zăvorului. Își făcu apariția băiatul de etaj purtînd o tavă de argint pe care se etalau o cuvă cu gheață, două sticle cu apă minerală și un termos

cu cafea, o rezervă suficientă pentru ca să-și poată relua liniștit citirea „romanului“ în camera de serviciu.

Garcia reveni de la fereastră, privindu-și întrebător tovarășul. Acesta îi răspunse cu un surîs maliții și îi întinse o foaie de hîrtie.

— L-am spart, comandante ! Iată decodificarea primului mesaj captat de băieții noștri la începutul lunii aprilie.

Mesaj al agentului. „Întîlnirea cu Jose Lorenzo Fuentes a avut loc pe data de 4 aprilie. M-am dus la el acasă, iar seara ne-am întîlnit pentru a servi masa împreună. Am vorbit despre literatură. Mi-a spus că o carte a sa, intitulată «Viento de enero» (Vînt de iarnă) i-a fost publicată în Germania. În Cuba n-au vrut să i-o publice, unele scrieri ale sale apărînd în Jugoslavia, Ungaria și alte țări. Ar dori să i se publice lucrările și în Mexic.

Soția lui este destul de autoritară și nu se lasă influențată prea ușor. El ghicește în palmă ; cînd i-am comunicat că sînt o fire nervoasă mi-a cerut să-i arăt mîna. I-am arătat-o. Mi-a spus că, fiind fiu de burghez, nu cunosc greutățile vieții. Am recunoscut că avea dreptate.

Din discuțiile purtate după ieșirea din restaurant am dedus că este împotriva revoluției. Pentru a mă convinge de condițiile de viață ale cubanezilor m-a invitat să-l însoțesc timp de 24 de ore. Se pare că vrea să continue legăturile cu mine și să mi se destăinuie“.

Mesaj al agentului. „În ziua de 7 aprilie m-am dus să fac o vizită lui X. Acolo toată lumea era tristă. Erau de față fiul, în vîrstă de 17 ani, care urma să-și satisfacă serviciul militar, fiica sa de 15 ani, o fată foarte frumoasă care ar putea deveni o pictoriță de valoare, încă un copil, și un fiu adoptiv, sosit de curînd de la țară.

L-am întrebat pe X ce mai face fiul său mai mare. Mi-a spus că este bolnav, bronșita de care suferea mai de mult s-a agravat. În ajun îl dusese la mai mulți medici ca să-l consulte, dar nimeni n-a vrut să-l bage în seamă. Disperat, s-a dus și a vorbit cu directorul unui spital, pe care îl cunoștea.

L-am invitat să luăm masa împreună. X era foarte furios împotriva guvernului, deși fusese revoluționar și se aflase în anturajul lui Castro.

Văzîndu-l atît de deprimat, i-am spus că şi eu am un mare necaz : preşedintele ţării mele îmi cere informaţii pe care nu le pot obţine decît cu ajutorul unui cubanez. I-am arătat chiar «ordinele» primite în acest sens de la preşedinte. A fost atît de impresionat încît s-a declarat de acord să mă ajute. Nu mi-a cerut nimic în schimb, dar a lăsat să se înţeleagă că, într-o zi, s-ar putea să-i fiu şi eu de folos.

Ne-am luat la revedere dîndu-ne întîlnire pe data de 8 mai, la mine acasă".

Garcia îl bătu pe Alfonso prietenește pe umăr :

— Nu ţi-ai dezmințit nici de astă dată capacitatea. Îţi garantez că vei primi o primă grasă drept recompensă şi trei zile de concediu ca să-ţi poţi cheltui banii la „Copa Cabana".

— Comandante, mă ştiţi doar, singura mea pasiune...

Dar Garcia nu mai auzise răspunsul, luase foile de hîrtie şi părăsise încăperea. În drum spre biroul său, situat cu un etaj mai jos, îşi convocă toţi subalternii. Încăperea era la fel ca toate celelalte, de o sobrietate şi simplitate ce aminteau de cancelaria unei şcoli. Tot mobilierul îl constituia un birou de metal aşezat perpendicular pe o masă la care puteau lua loc şapte persoane. Pe unul din pereţi portretul lui Fidel Castro, în ţinută de campanie, iar lîngă birou, în dreapta, un fichet de culoare kaki.

Din subalternii ce formau echipa lui Jose Garcia erau prezenţi doar cinci. Comandantul le citi textele interceptate şi decupate ale celor două mesaje.

— Ei, ce spuneţi băieţi ?

— Eu, cred, luă cuvîntul după cîteva clipe de tăcere Leonardo Gomez, un bărbat masiv, aproape dreptunghiular, potrivit de statură, cu mustăţi groase, că omul nostru îndeplineşte o funcţie oficială, sau poate chiar este reprezentantul unei firme străine de comerţ exterior.

Garcia dădu aprobator din cap :

— Drept să vă spun, şi eu m-am gîndit la acest lucru încă din momentul cînd am citit textele respective. Aş sugera chiar să extindem puţin aria, de exemplu s-ar putea foarte bine să fie un diplomat, ce părere aveţi ?

— Neapărat un astfel de individ, se amestecă în vorbă locotenentul Torres. Şi cred că spre acest gen de per-

sonaj ne îndreptăţeşte să înclinăm şi faptul că emisiunile sînt efectuate din diverse puncte ale oraşului.

Abia termina Torres de pronunţat ultimele cuvinte că pe uşă intră ofiţerul de serviciu cu un plic galben pe care îl aşeză cu grijă pe birou în faţa comandantului Jose Garcia. Salută scurt şi părăsi încăperea.

Comandantul îl deschise, făcu un semn cu mîna stîngă, ce trebuia să însemne „aştepaţi puţin", şi-şi aruncă privirea pe unica foaie de hîrtie aflată în interior. Cînd termină de citit, pe faţă i se putea vedea o imensă satisfacţie. Se lăsă pe speteaza scaunului, îşi privi subalternii şi spuse :

— „Iepuraşii" şi-au făcut datoria ! Ştiu acum cine este misteriosul emiţător : posesorul unui „Cadillac", de culoare neagră, cu număr al corpului diplomatic.

Identificarea posesorului „Cadillacului" nu a constituit o problemă : automobilul aparţinea lui Humberto Carrillo Colon, membru al personalului diplomatic de la ambasada Mexicului. Surpriza a fost totală, mai ales cînd autorităţile cubaneze au luat cunoştinţă de activitatea diplomatului mexican.

Jose Garcia parcurgea biroul cu paşi mari, de la un capăt la altul. Se oprea doar cînd i se stingea pipa şi lua cutia de chibrituri de pe birou. Prin interfon îl chemă pe locotenentul Torres. Acesta intră în birou şi se opri tăcut lîngă uşă.

— Ia loc, locotenente !

Jose se aşeză la birou şi semnă un formular pe care îl întinse subalternului său.

— Te rog să afli tot, dar absolut tot despre domnul diplomat. Cînd eşti gata mă anunţi, indiferent de oră şi unde mă aflu !

— Am înţeles, comandante !

— La treabă !

Raportul locotenentului Torres i-a parvenit lui Jose Garcia a doua zi la prînz. Ofiţerul făcuse o treabă bună şi, mai ales, într-un timp extrem de scurt. La 28 februarie 1968 cetăţeanul mexican Humberto Carrillo Colon a fost numit oficial în funcţia de consilier şi ataşat de presă al ambasadei Mexicului din Cuba. Înainte de numirea lui, un astfel de post nu exista : a fost creat special pentru

acest funcționar. Pînă atunci, fapt deosebit de surprinzător, funcționarul Carrillo Colon nu făcuse parte din rîndurile personalului Ministerului Afacerilor Externe ale Mexicului. La 25 noiembrie 1968, Colon s-a înapoiat în Mexic unde a rămas pînă la 10 decembrie, cînd a revenit în Cuba, aducînd cu sine cîteva colete pe care le-a ținut o vreme la ambasadă, nedesfăcute, după care le-a transportat în locuința sa.

Încă de la sosirea lui, în martie 1968, Humberto Carrillo Colon a desfășurat o intensă activitate pentru a-și crea relații în rîndul unor ziariști, intelectuali și funcționari guvernamentali cubanezi, invocînd faptul că au legături strînse cu persoane influente, precum și dorința de a scrie o carte despre Cuba. A contactat membri aparținînd misiunilor diplomatice ale altor țări, cu care Cuba întreține legături diplomatice și economice S-a dovedit extrem de interesat privind activitatea conducătorilor de stat cubanezi și îndeosebi a primului ministru Fidel Castro, ca și a ambasadorului Mexicului în Cuba, Niguel Covian Perez.

Iată, deci, fapte care conduc la concluzia că sub masca unui funcționar diplomatic oarecare se ascundea un agent secret. Cît privește apartenența sa, aceasta nu mai constituia o enigmă. Din conținutul mesajelor era limpede că slujea Agenția Centrală de Informații (C.I.A.) care reușise să-l strecoare în rîndul personalului diplomatic.

Humberto Colon tocmai își conducea soția și copilul la aeroport. Plecau în Mexic, la părinți, unde urmau să rămînă aproximativ trei săptămîni. În timp ce părăsea clădirea aeroportului îndreptîndu-se spre parking, se gîndea cum își putea petrece cele cîteva ceasuri ale după-amiezii. Se decise să se abată pe la restaurantul presei, unde, în mod sigur, va întîlni vreun prieten cu care își va omorî timpul la un pahar cu vin.

Localul era arhiplin. Își îndreptă privirea spre o masă. O tînără, blondă, îi răspunse cu o privire aprobatoare. Humberto îi ceru permisiunea să se așeze.

— Singură ? Așteptați pe cineva ?

— Acum nu mai sînt singură și nu mai aștept pe nimeni. Rîseră amîndoi amuzați. Tînăra îi întinse o mînă,

cu degete lungi, subțiri, făcute parcă să alunece pe clapele unui pian.

— Tessa. Sînt reporter la „New York Herald Tribune" — se recomandă tînăra. Nu-i spuse și numele de familie.

Tessa era blondă naturală, cu un corp superb, ce ar fi stîrnit invidia și unui star de cinema. Nu avea mai mult de 24—25 de ani ; fața ovală, ochi mari, albaștri, nas și gură perfecte. Purta o bluză verde de mătase pe care era prinsă o mică bijuterie : un păianjen. Șoldurile și picioarele suple îi erau mulate într-un pantalon de lînă neagră. Pe masă, în dreapta ei, era așezată o poșetă minusculă, din piele de crocodil. Pliat, ultimul număr din „New York Herald Tribune", pentru a dovedi parcă spusele tinerei femei.

Sedus de ochii ei albaștri, Humberto începu să-i facă o curte discretă, dar fără echivoc. Îi plăceau femeile și convențiile conjugale le considera ca pe niște moravuri învechite. Cînd întîlnea vreuna, și lucrul acesta se întîmpla destul de des, avea un comportament clar și era sigur de el. Faptul că erau amîndoi de aceeași naționalitate a făcut ca gheața să fie spartă repede. Humberto a comandat cîte un cocktail și, privindu-și pe deasupra paharului partenera, a găsit-o chiar mai mult decît amuzantă.

— Ar fi păcat să ne despărțim așa. Nu dorești să mă însoțești pînă la mine ? Am putea să petrecem seara împreună. Bărbatul se opri și surîse. Și apoi, dacă ne placem, cum sînt sigur că e cazul...

Tînăra rîse scurt. Nu părea nici șocată și nici jenată de propunerea lui.

— Domnule, nu ești cîtuși de puțin timid, ca majoritatea bărbaților. Am să vă însoțesc, dar să știți că, din principiu, nu obișnuiesc să merg mai departe ; mai ales la prima întîlnire. Făcu o pauză și îl privi printre gene. Nu sînt o complexată, ci mai degrabă romantică. Mai întîi să ne cunoaștem mai bine. O.K ?

Cînd îi deschise portiera „Cadillacului", ea se făcu că nu observă placa cu insemnele corpului diplomatic. Adoptase o atitudine visătoare.

Locuința era mobilată extrem de elegant, iar în living se putea remarca o combină „Hiato Hi Fi" ce ocupa un

întreg colț. Alături — un bar bine garnisit, cu un frigider, stîrnea invidia celui mai bun cunoscător. O canapea joasă și largă, cîteva fotolii completau decorul luminat discret.

Tînăra examină încăperea în timp ce Humberto aduna lucrurile aruncate neglijent de soția sa în graba plecării.

— Ești căsătorit ?

Bărbatul nu răspunse, iar femeia ridică din umeri.

— În orice caz este foarte plăcut la tine. Eu îmi duc viața într-o adevărată hrubă. Am o garsonieră într-un bloc plin de copii și, prin pereți, aud tot ce fac vecinii. Și, cînd ești singură, nu-i tocmai plăcut. Aici este un adevărat rai, mi-ar plăcea să locuiesc în această casă, și scoase un oftat.

Humberto se îndreptă spre ea și o cuprinse de mijloc, cu mîinile. Se priviră surizînd. Își spori strînsoarea, o trase spre el. Femeia evită sărutul și își sprijini capul pe umărul lui. Exalta un miros tulburător de parfum fin. Rămaseseră astfel cîteva clipe, după care Tessa îl îndepărtă, ușor, și se retrase cîțiva pași.

— Vorbește-mi despre tine, spuse. Cu ce te ocupi ? Dar mai întîi, servește-mă, te rog, cu o țigară.

În momentul în care Humberto își făcea de lucru la bar, sună telefonul. Era Nunez.

După ce așează receptorul, spuse :

— Sînt dezolat, dar trebuie să ies puțin. Te rog să nu te superi. Simte-te ca acasă. Acolo sînt discuri, reviste și barul îți stă la dispoziție. Nu te jena. Îmi este foarte plăcut să mă gîndesc că mă aștepți.

— Poate că e mai bine să plec, răspunse ea, fără însă să schițeze vreun gest că dorește să părăsească locuința.

— Rămîi, insistă Humberto. Nu voi lipsi mult timp. Te rog să rămîi. Mă simt așa de singur. Nu am avut timp să discutăm...

— Bine. Am să rămîn, dacă ții așa de mult. Dar știi convenția ?

El făcu un semn de mulțumire cu capul. Traversă camera și deschise o ușă ce da spre un mic cabinet. Se închise înăuntru. La dreapta dușului se găsea un dulăpior pînă în tavan. Îl deschise, vîrî mîna în interior și apăsă pe un buton. Fundul dulăpiorului se dădu la o parte, alunecînd pe o șină de metal. Căută în ascunzătoare și

scoase o casetă de magnetofon. O introduse în buzunarul de la spate al pantalonilor. Își perie părul, turnă o picătură de colonie în palme și-și frecționă obrajii. Pentru a salva aparențele, trase apa și deschise ușa.

Tessa, în fața discotecii, îi examina conținutul. Ea îl privi peste umăr cînd se apropie și îi surîse :

— Verdi, Bach, Ceaikovski... avem aceleași gusturi.

— În mod sigur că avem și alte gusturi comune, îi spuse Humberto mîngîind-o afectuos pe spate.

Ea rămase nemișcată, însă privirea i se înăspri.

— Nu-ți lua prea multe libertăți cu mine, spuse ea. Nu-mi plac bărbații care își imaginează că pot face ce vor cu mine.

— Nu te-am considerat astfel. Te rog să mă ierți dacă din purtarea mea a reieșit ceva ce te-a deranjat.

Ea nu a mai avut nimic să-i reproșeze. Îl întrebă :

— Unde te duci ?

Humberto îi surîse. Avea un aer jenat.

— Trebuie să dau o fugă pînă la un prieten. Dacă sună telefonul să nu răspunzi. Încuie ușa. Nimeni nu va veni să te deranjeze. Totuși, pentru orice eventualitate... Nu uita, simte-te ca la tine. Voi reveni cît se poate de repede.

Humberto părăsi casa, se urcă în mașină și demară puternic. Tessa îl urmărea de la fereastră. Cînd îl pierdu din vedere, se reîntoarse în cameră, încuie ușa de la intrare și începu să caute în toate încăperile. După un timp, ridică receptorul telefonului, formă un număr și cînd auzi vocea cunoscută, spuse :

— Comandante, nu am găsit nimic !

Serviciul de contraspionaj cubanez a continuat să acționeze pe două direcții : prima, urmărirea strînsă a tuturor deplasărilor și contactelor lui Humberto Carrillo Colon și, a doua, interceptarea mesajelor atît ale agentului cît și ale șefului său care opera undeva în Florida și Nassau.

După cum am arătat, prima emisiune clandestină din exterior a fost captată în ziua de 7 aprilie 1968. Mesajele cifrate erau transmise în fiecare săptămînă, la o anumită dată și la o oră fixă. La scurt timp s-a descoperit, de către specialiștii cubanezi ai serviciului de contraspionaj, prin

folosirea unor mijloace electronice și a unui computer, că aceste transmisiuni se asemănau cu cele folosite în mod obișnuit de C.I.A. în acțiunile sale împotriva Cubei.

Ascultarea atentă a emisiunilor a permis să se descopere că, la sfîrșitul anului 1968, acestora au început să li se transmită din Havana răspunsuri prin radio, la fel de regulate în timp. Au fost captate și descifrate zeci de radiograme, care alcătuiau un dosar voluminos. Analizarea lor a permis să se afle o serie de lucruri extrem de importante, atît în ceea ce privește misiunea încredințată spionului, cît și modul ingenios în care acesta, servindu-se de camuflajul ce i se alesese,încerca să-și culeagă informațiile. Activitatea sa era extrem de periculoasă, și nu o dată s-a stat în cumpănă dacă să fie lăsat să-și desfășoare manevrele pentru a se putea afla cît mai mult, sau să fie oprit.

Din cuprinsul mesajelor au reieșit următoarele domenii ale informațiilor ce i se cereau lui Carrillo Colon. Din domeniul politicii interne, despre baza regimului lui Fidel Castro : date privind activitatea miniștrilor ce formau guvernul ; informații asupra personalului diplomatic aparținînd ambasadelor țărilor socialiste din Cuba ; din domeniul militar, date privind dotarea armatei și procurarea armamentului ; zonele interzise accesului străinilor ; dispunerea unităților și efectivelor lor. Despre relațiile Cubei cu S.U.A. i se cereau informații privind planurile de perspectivă dintre cele două țări ; relațiile Cubei cu U.R.S.S. De asemenea, spionul trebuia să furnizeze diverse informații privind instruirea militară a populației ; programul de dezvoltare economică a țării ; date personale despre diverși activiști din conducerea partidului și statului.

Pentru ca activitatea agentului de a-și crea cît mai multe relații în rîndul cubanezilor să nu trezească suspiciuni, i s-a indicat să spună că intenționează să scrie o carte despre „Oamenii lui Castro", precizîndu-i-se chiar și numele celor despre care dorește să scrie. C.I.A. transmitea instrucțiunile către agent, de regulă, la ora 7 dimineața.

La 23 septembrie 1968, agentul a solicitat, și a obținut, aprobarea ca transmisiile de duminică să fie efectuate în zilele de vineri dimineața, la orele 10. Agenții contra-

spionajului au mai constatat că fiecare contact prin radio era precedat de o emisiune muzicală. De pildă, atunci cînd C.I.A. nu avea de comunicat instrucțiuni se transmitea cîntecul mexican „La Paloma", iar dacă avea de transmis instrucțiuni se difuza cîntecul mexican „Cielito Lindo".

Aceste „preferințe" ale C.I.A. pentru muzica mexicană au atras atenția specialiștilor de la contraspionajul cubanez și au ajutat la descoperirea activității desfășurate de consilierul și atașatul de presă al ambasadei mexicane în Cuba, Humberto Carrillo Colon. S-a stabilit, e drept, mult mai tîrziu, că perioada petrecută de agent în Mexic, între 25 noiembrie — 10 decembrie 1968, a fost folosită pentru instruirea sa în domeniul urmăririi mijloacelor tehnice de spionaj.

Activitatea de spionaj desfășurată de Colon în Cuba este evidentă dacă avem în vedere „fișele" cu datele personale transmise de el la cererea expresă a celor de la C.I.A. Iată de pildă, ce a difuzat în ziua de 24 aprilie 1968 : „Carlos Sandoval Mucius este în vîrstă de 23 de ani. Provenind dintr-o familie modestă din Mexic, el a început să lucreze încă de la vîrsta de 16 ani la secretariatul Ministerului Afacerilor Externe, unde mama sa era casieră. Mai întîi a fost curier, apoi, încetul cu încetul, după studiile făcute, în decembrie 1967, a fost numit funcționar la Ministerul de Externe. Este căsătorit cu Lucy, născută Tampico. La minister se ocupă cu aprobarea cererilor de vize diplomatice, precum și cu problemele de cifru. Se plînge că nu-i ajung banii. Se presupune că ar obține unele beneficii pe alte căi. Timp de trei luni a locuit într-o casă pentru care plătea o chirie de 200 dolari pe lună, iar la 2 aprilie a cumpărat o mașină englezească marca «Triumph» pe care a dat 4500 de pesos. De asemenea și-a făcut, la croitorul Nicolas, opt costume din stofă chinezească, în schimbul sumei de 150 pesos fiecare. Știm, de asemenea, că și-a cumpărat niște fețe de masă foarte scumpe, un serviciu de masă «Rosenthal», precum și multe alte obiecte de mai mică importanță, deși are un salariu de numai 400 dolari pe lună."

Într-un alt mesaj al lui Colon către C.I.A. acesta continua să ofere date biografice despre persoane ce urmau să servească unor activități ulterioare. Iată un alt exem-

plu : „Bejor Geronimo Asseo Manrique, inginer mecanic, vrea să părăsească Cuba și să se stabilească în Mexic, unde intenționează să înființeze o întreprindere de artizanat. Asseo este peruan, născut la 20 iulie 1926. Actualmente este cetățean cubanez. Și-a făcut studiile în S.U.A. A fost director al mai multor fabrici de decorticat orezul. De fapt, îndeplinea funcția de șef al organului de securitate cubanez în aceste fabrici.

Pe 29 iunie am făcut cunoștință cu preotul catolic argentinian Roberto Solis, care tocmai venise din Franța, unde se va reîntoarce peste o lună. Sînt în contact cu monseniorul Castello Angel, de la biserica Sfîntul Spirit, care, inițial, a fost de partea revoluției. Am intrat, de asemenea, în legătură și cu scriitorul Enrique Labrador Ruiz".

Activitatea agentului decurgea, pe baza unor instrucțiuni precise. În acest sens pledează următoarele două mesaje ale C.I.A. : „Jose Fondera a sosit la Havana la 1 iulie, împreună cu soția sa și cu cei doi copii. Nu știm dacă face sau nu parte din serviciile de informații. Vrem informații și asupra altor atașați de presă ai țărilor socialiste". „Am primit mesajul doisprezece. Contactul tău cu Onderka este foarte interesant. El face, probabil, parte din serviciul de informații. Spune-mi părerea ta asupra atașatului de presă sovietic, menționat în mesajul tău numărul unsprezece. Atenție la Amedeo Sikorsky. Sînt necesare amănunte asupra deplasărilor Hildei Gadea din ultimele luni : ce a făcut ea în timpul vizitei în Europa ; care au fost scopurile vizitei ei în Mexic și în alte țări. Unde este Manuel Pineiro ?" De fiecare dată, cel care coresponda cu Colon semna cu numele Enrique.

Jose și colaboratorii săi nu mai aveau nici un dubiu : spionul își trimitea mesajele în eter folosindu-se de un emițător disimulat în automobil. Pentru a putea fi descoperit aparatul ce constituia dovada cea mai zdrobitoare, trebuia ca, printr-un mijloc oarecare, fără să fie încălcată imunitatea diplomatică, să fie dezvăluit.

Exista o singură soluție : simularea unui accident de circulație, cu care prilej automobilul, ușor avariat, să fie dus la un atelier de reparații. Aici, specialiștii serviciului

secret cubanez ar fi avut posibilitatea să-l examineze, la nevoie demontîndu-l bucată cu bucată.

Planul imaginat era următorul : primul pas îl constituia cunoașterea cu exactitate a itinerariului ales de Colon. Odată stabilit acest lucru, urma simularea accidentului. În acest scop un motociclist ar fi depășit automobilul spionului și, încetinindu-și viteza, l-ar fi obligat să frîneze ; din spate, un autocamion l-ar fi tamponat, astfel încît totul să se reducă la o „șifonare" a portbagajului, fără a cauza ceva integrității corporale a pasagerului. Bineînțeles că, miliția de circulație aflat din întîmplare acolo, ar fi aplanat orice divergență ivită și ar fi dispus în mod ferm trimiterea la atelier a mașinii tamponate, reparația făcîndu-se în contul motociclistului și șoferului de pe autocamion. Planul era conceput în cele mai mici detalii și se aștepta, totul fiind pregătit, doar trecerea la execuția lui.

Prilejul mult așteptat s-a ivit în ziua de 13 octombrie. Carrillo Colon își anunțase colegii că va ajunge ceva mai tîrziu la birou, avînd de făcut un drum în apropierea Capitalei pentru un reportaj. A doua zi, la ora 9, „dispozitivul" a fost pus în teren. Un autocamion, aflat într-o stare jalnică, era parcat ceva mai încolo de stația de benzină de pe șoseaua 25. Jose supraveghea întreaga operație, dînd ordine scurte printr-un talkie-walkie minuscul. Fernandez avea motocicleta pregătită ; pentru a nu atrage atenția purta un costum de sportiv, iar figura îi era complet ascunsă în casca de protecție. Almiro, pe un BMW, la rîndul său, se adăpostea după pancarta unei reclame, gata să pornească. Amigo aștepta la capătul celălalt al străzii, misiunea sa era cît se poate de oficială, pilotînd o mașină a miliției de la circulație ; urma să intervină la momentul oportun, degajînd terenul și acordînd asistență tehnică necesară.

Colon demară încet și parcurse aleea ce ducea în șoseaua principală. Studiase itinerarul unde urma să-și transmită mesajul și, pentru ca totul să decurgă în ordine, trebuia să aleagă un drum ceva mai lung care îi oferea un grad mai mare de securitate.

Făcu o curbă largă, pentru a evita periferia orașului, și se înscrise pe șoseaua de centură. Cînd ajunse la bifur-

cația de la Santa Maria del Mar se angajă, reducînd viteza, pe o deviație. Era un drum pe care Colon îl cunoștea foarte bine, căci îl folosea ori de cîte ori, în lipsa soției, își petrecea week-endul cu vreo prietenă de ocazie. La cîțiva kilometri se afla un motel destul de acceptabil, cu piscină și terenuri de tenis. Spre surprinderea sa, constată că drumul era în reparație și, deși se zăreau la tot pasul indicatoare, virajele erau strînse, cu atît mai primejdioase cu cît denivelările terenului se accentuau, îngreunînd rulajul mașinii. Pe neașteptate începu să toarne cu găleata. Ploaia forma o perdea densă ce împiedica nu numai vizibilitatea, dar și înaintarea mașinii. Ștergătoarele funcționau defectuos. Cu mîna crispată pe volan, mexicanul se surprinse evocînd un ritm, o melodie. Era un coșmar, care îi da tîrcoale ori de cîte ori tensiunea nervoasă depășea o anumită limită. Metronomul ștergătorului ce racla parbrizul îi irita timpanele, torturîndu-l. Cu un gest furios, apăsă pe buton și le opri funcționarea. Geamul se acoperi imediat de o jerbă de apă gălbuie. Colon porni din nou ștergătoarele și se lăsă pe spătarul mașinii. Aprinse o țigară. Ploaia făcea atmosfera și mai apăsătoare, accentuată și de căldura umedă ce domnea în mașină.

Cu fruntea scăldată de sudoare, dădu o lovitură de pumn climatizatorului defect, ce se încăpățîna să nu funcționeze. Strînse din nou volanul și inspiră o gură de aer cald, încărcat de picăturile fine de apă ; cămașa i se lipise de corp și, pentru o clipă, nu știu ce să facă. Privi ceasul de bord și, cu un gest mașinal, porni aparatul de radio ; o voce catifelată de femeie tînără țîșni din dispozitivul stereo : „Alungați-vă surmenajul sorbind la timp un pahar de Cinzano, vermutul care..."

Ploaia încetă tot așa de brusc cum începuse. Coborî parbrizul din stînga. La un moment dat zări în oglinda retrovizoare venind în viteză un motociclist ; drumul era îngust și roti volanul spre dreapta pentru a-i ușura depășirea. Motocicleta îl depăși dar îi tăie calea forțîndu-l să frîneze brusc. Simți un șoc puternic din spate : un autocamion îi lovise portbagajul.

Planul lui Jose Garcia decursese întocmai cum fusese prevăzut. Experților nu le-a fost greu să găsească aparatul de radio-emisie : era comasat pur și simplu cu radio-

casetofonul. La drept vorbind, nimeni nu se aștepta la o improvizație atît de banală și la îndemîna oricui. Probabil că cei de la C.I.A. au contat pe faptul că agentul se bucura de un acoperămînt suficient pentru a-l pune la adăpost de orice bănuială. Au subestimat însă posibilitățile serviciului de contraspionaj cubanez.

La 3 septembrie, ora 13,00, președintele Republicii Cuba și primul ministru l-au convocat la Palatul Revoluției pe ambasadorul Mexicului în Cuba, domnul Miguel Covian Perez, pentru a-l informa asupra faptelor comise de Humberto Carrillo Colon, consilier și atașat de presă la Ambasada Mexicului din Cuba, în favoarea Agenției Centrale de Informații a S.U.A. Totodată, ambasadorului mexican i-a fost înmînată și o copie a unei note diplomatice transmisă de ambasadorul Cubei, Hernandez de Armas, guvernului Mexicului. Situația creată era extrem de delicată. De aceea guvernul Cubei a redactat nota diplomatică cu multă atenție.

În documentul respectiv erau enumerate faptele comise de Colon, dovezile acumulate de serviciul de contrainformații cubanez fiind deosebit de grăitoare și concrete. În nota diplomatică se specifica faptul că în momentul cînd Carrillo Colon a dobîndit funcția de consilier și atașat de presă la Ambasada Mexicului din Cuba, el era deja agent al Agenției Centrale de Informații (C.I.A.) a Statelor Unite. Agenția americană a reușit, bazîndu-se pe relațiile create în Mexic, să influențeze numirea agentului său într-un post ce-i dădea dreptul la imunitate diplomatică și îi permitea astfel să-și pună în aplicare activitatea de spionaj împotriva Cubei, fără a putea fi pedepsit.

Carrillo Colon a fost ajutat în acțiunile sale conspirative de spionaj împotriva Cubei de către unii dintre funcționarii superiori aparținînd Ministerului Afacerilor Externe al Mexicului.

Nota cubaneză punea în gardă guvernul mexican asupra faptului deosebit de grav al infiltrării în aparatul său administrativ și diplomatic a unor agenți ai C.I.A.

A doua zi, la 4 septembrie, orele 23,00, ministrul de externe al Cubei l-a convocat din nou pe ambasadorul Covian, de data aceasta la sediul Ministerului de Externe, și i-a mărturisit îngrijorarea guvernului revoluționar cu-

banez : trecuseră 30 de ore de la remiterea notei diplomatice şi guvernul Mexicului nu luase încă nici o măsură împotriva agentului.

Cu această ocazie, ambasadorul mexican l-a informat pe ministrul de externe cubanez că primise împuternicirea să acţioneze. La orele 23.45, ambasadorul Covian l-a anunţat pe Humberto Carrillo Colon să se prezinte de urgenţă la reşedinţa sa.

La 5 septembrie, ora 01.40, primul secretar al Ambasadei Mexicului şi consulul Hector s-au dus la Humberto Carrillo Colon şi i-au sigilat uşile şi ferestrele. La ora 09.46 ambasadorul Covian s-a dus la domiciliul lui Carrillo Colon, a constatat existenţa antenelor radio pe acoperiş şi, la puţin timp după aceea, s-a reîntors, aducînd cu el mai multe pachete.

În aceeaşi zi, la ora 10,00, ora obişnuită a legăturii radio a C.I.A. cu agentul său Humberto Carrillo Colon, posturile de interceptare ale serviciului de contraspionaj cubanez au captat primele sunete ale unui cîntec mexican urmate de o voce nervoasă care transmitea de la centrul C.I.A. din Florida următorul mesaj : „Ca măsură de securitate, distruge imediat echipamentul şi copiile mesajelor. Pentru a nu atrage atenţia organelor de securitate să emiţi ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic".

Secretarul Ministerului Afacerilor Externe al Mexicului a comunicat că ataşatul de presă Carrillo Colon a fost demis din funcţia sa din Cuba şi că guvernul Mexicului va întreprinde neîntîrziat o anchetă asupra faptelor săvîrşite de acesta.

În ziua de 12 septembrie, preşedintele Mexicului, Gustavo Diaz Ordaz l-a primit pe Raul Ros, ministrul de externe al Cubei, care a prezentat detaliat şi pe bază de documente concrete activitatea dusă de Carrillo Colon.

Ora 12,00. Echipa lui Jose Garcia a plecat spre locuinţa spionului. S-au apropiat de cartierul corpului diplomatic. O pancardă anunţa : viteza limitată la 25 mile. Lui Garcia nu-i plăcea să meargă încet cu automobilul. Cînd era copil visase să se facă pilot de formula I. Enervat, lăsă să-i scape replica :

— Cîtă grijă pentru...

— De ce vă enervaţi, comandante ? îl întrebă Blanco ironic. Era ajutorul său, singurul care îşi permitea să-l tachineze din cînd în cînd. Cel puţin nu ne putem plînge că lipseşte clorofila şi ozonul.

Un grup de vile cu piscine şi terenuri de tenis bine întreţinute, un spaţiu cu arbori... un alt grup de vile, un alt parc... Era un mic orăşel multicolor : albul construcţiilor, verdele arborilor, albastrul oceanului.

Ambasadele îşi aleseseră domiciliul aici, în cartierul cuibărit pe colinele ce mărgineau în partea de vest Capitala.

Ambasada mexicană — impozantă, cărămidă roşie şi colonade albe — nu făcea excepţie. În jur, alte cîteva la fel, pe un spaţiu de cinci kilometri, pentru că aici parcurile erau mai mari decît în oraş, se găseau presărate locuinţele personalului diplomatic, vile sau mici bungalowuri albe, de dimensiuni şi cu dependinţe ce variau în funcţie de ierarhia ocupanţilor.

— Aleea 10, numărul 504, dacă am reţinut bine, zise Blanco.

Jose Garcia îşi consultă planul oraşuiui, desfăcut pe genunchi.

— Perfect ! Prima la dreapta, cea de a doua vilă.

Blanco gară „Fordul" pe o alee cimentată şi delimitată cu trotuare avînd bordura vopsită în alb. La capătul acesteia se zărea o casă nu prea mare, în stilul acelora ce se întîlnesc în sudul Statelor Unite, cu un balcon larg şi acoperit. La ferestre toate storurile erau trase. Au coborît din maşină şi au aşteptat. Exact după şapte minute şi-a făcut apariţia maşina ambasadei Mexicului, aducîndu-l pe consulul Hector cu cheile casei. Locuinţa a fost cercetată cameră cu cameră, operaţiunea fiind uşurată de faptul că mobilierul era extrem de redus, cu excepţia dormitorului. Pe fruntea lui Jose apăruse o cută transversală : era un semn de extremă îngrijorare. Nu s-a găsit nimic deosebit. Mai rămăsese garajul. Au coborît în curte.

Uşa garajului era blocată cu un lanţ masiv de oţel ale cărui zale erau fixate cu un lacăt cu cifru. Se mai putea pătrunde însă printr-o scară din interiorul locuinţei. Agenţii au ales această cale. Un miros de ulei de ficat de peşte — provenind dintr-un bidon de clei, de vopsea şi de

benzină impregna aerul, în ciuda unei mici ferestre deschise prevăzută cu gratii.

Unul dintre pereți era ocupat în întregime de etajere. Pe sol erau, de-a valma, butelii cu oxigen pentru scufundări submarine, costume de cauciuc, măști, bobine cu cabluri de diverse grosimi, lăzi cu cutii de bere și sucuri de fructe, cutii de vopsea și ulei, un aparat de vulcanizat, canistre.

Percheziția a fost efectuată în mod sistematic. Încăperea a fost împărțită în nouă pătrate egale și fiecare a fost examinat cu minuțiozitate de către doi agenți : șeful echipei a rămas într-un colț, supraveghindu-le treaba.

Emițătorul nu putea fi folosit singur : avea nevoie de casetofonul pentru înregistrarea benzilor cu o anumită viteză, care servea și la „citirea" mesajelor primite, de piese de schimb, baterii și multe altele, inclusiv coduri.

Încordarea lucrătorilor de la securitatea statului era la maxim. Întîmplarea își are însă legile ei neștiute : din cauza dezordinii, a obiectelor aruncate, un bidon cu ulei de pește a fost răsturnat. Astfel s-a văzut că fundul acestuia avea un capac dreptunghiular. Era ascunzătoarea mult căutată. Pe un ziar desfăcut pe pardoseala garajului a fost etalat conținutul unui radioreceptor, o cutie cu cristale selectoare de frecvențe ale receptorului, o baterie-acumulator care se încarcă prin branșare la rețeaua electrică pentru alimentarea aparatelor de emisie-recepție, un flacon cu cerneală simpatică și un altul cu revelator, hîrtie, un bloc notes cu hîrtie solubilă în apă, o fiolă cu cianură de potasiu și un aparat „Minox". Demonstrația vinovăției era acum completă.

*

Munca desfășurată de serviciul de contraspionaj cubanez, timp de luni de zile, în cazul agentului C.I.A., Humberto Carrillo Colon, a fost rodnică. Ofițerii de securitate, însărcinați cu apărarea țării împotriva acțiunilor subversive și contrarevoluționare ale C.I.A., și-au păstrat un control absolut asupra fiecăreia dintre acțiunile spionului. Acesta n-a bănuit niciodată că acțiunile lui erau încontinuu supravegheate.

Capcana din gara Waterloo

Londra, gara Waterloo, sîmbătă 7 ianuarie 1961. Dominînd zgomotul asurzitor și caracteristic de pe peron, o voce anunță la megafon :

— Trenul din direcția Salisbury are treizeci de minute întîrziere. Va sosi la orele paisprezece și patruzeci și cinci de minute !

La auzul anunțului, un bărbat, purtînd o șapcă sport, s-a ridicat de pe banchetă și, făcîndu-și loc prin mulțime, s-a îndreptat spre peronul paisprezece. Aici a schimbat cîteva cuvinte cu un ins ce purta o pălărie melon, sprijinit de o umbrelă. Acesta, la rîndul său, și-a părăsit locul și s-a deplasat către un alt personaj ce staționa la o mică distanță, în fața unui chioșc de ziare.

Așa s-a declanșat acțiunea concertată a celor cincisprezece personaje, aparent risipite în mulțimea ce foia în imensa gară londoneză. Erau agenți ai serviciului de contraspionaj, hotăriți să pună capăt, sperau ei, unei cercetări ce durase mai bine de zece luni.

Știrea întîrzierii trenului a fost comunicată imediat inspectorului Smith de la Scotland Yard. Acesta fuma liniștit în automobilul staționat pe Waterloo Road, exact în fața lui „Old Vic Theatre". Smith, calm și stăpîn pe sine, știa că perechea pe care o aștepta are fixată, în acest loc, o întîlnire la orele 16,30, în prima sîmbătă a fiecărei luni, cu un individ numit Lonsdale. Toți trei au fost filați încă din clipa cînd și-au părăsit fiecare locuințele.

La orele 14,45, Harry Houghton și Miss Ethel Gee au coborît din trenul de Salisbury. Erau urmați îndeaproape de doi agenți, cărora li s-au adăugat alții aflați presărați

la colțurile peronului, fără ca bărbatul și femeia să știe că sînt urmăriți. Au părăsit cu toții gara.

Suspecții erau doi angajați civili ai bazei navale militare din Portland. Cu părul gri, mic de statură, Harry Houghton a oferit curtenitor brațul logodnicei sale, o femeie brunetă, durdulie, ce purta în mînă o sacoșă de culoare albastră. Contrar itinerariului din alte zile cînd descindeau la Londra, cu o sprinteneală neobișnuită pentru vîrsta lor, Houghton și Gee s-au urcat într-un autobuz al liniei 68, ce pleca din fața gării. Unul dintre agenți, aflat mai aproape de cei doi, a reușit să sară din mers pe platforma autobuzului. Douăzeci de minute mai tîrziu, suspecții au coborît la Walworth Road și s-au amestecat în forfota cumpărătorilor dintr-o mică piață. În ciuda aglomerației, nu au scăpat nici o clipă de ochiul singurului urmăritor care le supraveghea fiecare mișcare.

Inspectorul Smith și agenții săi au rămas în fața lui Waterloo Station. Începuseră să se impacienteze. Dar, peste puțin timp, avea să răsufle liniștiți. Către orele 16,30, Houghton și Miss Gee au reapărut în fața gării Waterloo, au traversat și au luat-o în sus, pe Waterloo Road. În timp ce se prefăceau că privesc cu atenție și interes afișele teatrului unde se juca „Visul unei nopți de vară", un automobil de culoare neagră s-a oprit, la circa douăzeci de metri în spatele lor. Un bărbat, în vîrstă de aproximativ patruzeci de ani, cu trăsături energice, a coborît și i-a ajuns repede din urmă. Strecurîndu-se între cei doi, i-a luat de umeri ca pe niște vechi prieteni. Miss Gee i-a întins atunci brațul și noul venit i-a luat galant sacoșa albastră.

În acea clipă, Smith, care se afla în spatele lor, i-a depășit și, oprindu-se pe neașteptate în fața lor, li s-a adresat cu un aer solemn :

— Vă declar arestați. Sînt ofițer de poliție. Și-a însoțit cele spuse scoțînd legitimația din buzunar.

Aproximativ o jumătate de duzină de agenți ai Scotland Yard-ului i-au înconjurat imediat pe cei trei. Miss Gee se arăta extrem de indignată, încercînd să ceară explicații, cu voce puternică, pentru a atrage atenția și compasiunea trecătorilor. Striga :

— Nu am făcut nici un rău ! De ce mă bruscați ?

Alături de ea, Houghton, în schimb, mai realist, se mulțumi să spună cu jumătate de voce, reproșîndu-și : „Ce dobitoc am fost".

Peste cîteva ore, Lonsdale, al treilea personaj, destins și insolent, a declarat inspectorului Smith, care conducea interogatoriul celor arestați :

— Puteți să-mi puneți orice întrebare doriți, am să vă răspund mereu nu !

Și, într-adevăr, s-a închis într-un mutism absolut. În acest timp, agenții au făcut inventarul sacoșii albastre a lui Miss Gee : treizeci de fotografii ale submarinului atomic „Dreadnought" ; alte fotografii ale unor nave ancorate sau aflate în construcție, precum și documente care aveau mențiunea „Top Secret".

Pentru Smith, rămînea încă un mister de dezlegat. Lonsdale era supravegheat de mai multe luni. Acesta făcuse o greșeală grosolană : cu prilejul unei întîlniri anterioare cu Houghton a folosit un automobil ce nu-i aparținea. Poliția descoperise, după multe cercetări, proprietarii : doamna și domnul Kroger, anticari, ce locuiau pe Cranley Drive, la nr. 45, în Ruislip, un cartier mărginaș, din vestul Londrei. Locuința a fost pusă sub observație și agenții au raportat că Lonsdale venea cu regularitate în vizită la soții Kroger.

Inspectorul s-a dus să viziteze vila Kroger-ilor. Un bărbat înalt, cu părul alb, i-a deschis ușa. Smith îi spuse :

— Sînt ofițer de poliție și mă ocup de anchetarea unor spargeri recente efectuate în împrejurimi. Îmi dați voie să intru ?

— Vă rog să poftiți, domnule ! Și bărbatul îi deschise larg ușa, poftindu-l în anticameră. Realitatea era că, în ultimele luni, locuința lui Kroger făcuse obiectul a două spargeri. Proprietarul nu știa însă că autorii acestor vizite nocturne, în care nu dispăruse nimic, era... Scotland Yard-ul !

În camera în care a fost invitat, o femeie masivă, cu fața pistruiată, s-a ridicat de pe un fotoliu aflat în fața ferestrei, și, lăsîndu-și lucrul de mînă, îi oferise un whisky.

După un schimb de amabilități, Smith li se adresă celor doi :

— Pentru a ni se ușura cercetările și prinde hoții, vă rog să-mi dați numele și adresa celor care vă vizitează la sfîrșit de săptămînă.

Cei doi bătrîni s-au privit întrebători :

— Dar, se bîlbîi bărbatul, noi avem foarte mulți prieteni care vin să-și petreacă week-end-ul la noi. Știți, aici este un colțișor liniștit, plin de verdeață și chiar aerul este mai curat...

La insistențele lui Smith, cei doi soți se hotărîră să scrie pe o bucată de hîrtie numele musafirilor lor. Smith examină și constată că cel al lui Lonsdale nu figura printre cei menționați de Krogeri. Era o dovadă că cei doi se aflau amestecați în afacerea de spionaj.

Smith scoase din buzunar un mandat de arestare împotriva celor doi. Bătrînii n-au fost surprinși. Și-au adunat cîteva lucruri și, în momentul cînd se pregăteau să iasă, doamna Kroger a cerut permisiunea să se întoarcă pentru a întrerupe gazele.

— Poftiți, i-a răspuns Smith, dar dați-mi voie, mai întîi, să văd ce aveți în geantă.

În fața refuzului doamnei Kroger, dintr-o mișcare rapidă i-a smuls-o și a deschis-o ; în interior se afla un plic alb ce conținea o scrisoare semnată cu litera „K" (se va dovedi mai tîrziu că a fost scrisă de Lonsdale și adresată soției sale), o placă fotografică pe care se aflau trei microfotografii și o filă cu un cod secret, dactilografiat.

Scotland Yard-ul se afla în posesia a numeroase probe privitor la culpabilitatea celor cinci arestați — cei trei din fața gării Waterloo și a soților Kroger. Încă cu zece luni în urmă, în noiembrie 1959, un polonez venit în Anglia, Pavel Monat, a dezvăluit existența unei rețele de agenți secreți în portul naval britanic Portland. Individul însă nu le cunoștea numele și nu a putut furniza date suplimentare. Serviciul secret britanic (MI5) a fost avertizat de îndată, dar descoperirea spionilor s-a dovedit a fi mai dificilă decît se credea la început.

În februarie 1960, șeful serviciului fotografic al Institutului de cercetări pentru arme submarine din Portland a primit cîteva scrisori anonime. El le-a predat serviciului de securitate al bazei navale. Îl bănuia pe Harry Houghton ;

acesta a fost pus imediat sub supraveghere strictă. Cercetările efectuate asupra trecutului său au scos la iveală că acest funcționar, în vîrstă de 55 ani, ce cîștiga doar modesta sumă de patruzeci de lire pe săptămînă, ducea o viață cu mult peste posibilitățile sale materiale. După cum era normal, a devenit suspect.

Agenții au constatat că Houghton nu avea acces la dosare cu documente secrete ; în schimb „logodnica" sa, Miss Gee, se ocupa cu clasatul documentelor secrete la secția arhivelor biroului de desen și proiectare a Institutului de cercetări privind armele submarine, punct nevralgic și susceptibil de a interesa o putere străină.

Din anul 1958, baza din Portland s-a consacrat, în principal, cercetărilor în domeniul armelor submarine și antisubmarine pentru forțele N.A.T.O. Marea Britanie, încă din acea perioadă, afectase fonduri importante pentru cercetări în domeniul mijloacelor de detecție a submarinelor. Ea reușise să pună la punct aparate foarte perfecționate. Tot atunci a început la Portland construcția primului submarin atomic britanic, „Dreadnought". Secretul care înconjura aceste cercetări explică atenția cu totul deosebită pe care „MI 5" o acorda celor suspecți, printre care și lui Houghton, precum și logodnicei sale, o femeie în vîrstă de 47 de ani.

Un suspect care a trezit bănuielile serviciilor secrete britanice a fost următorul. Harry Houghton fusese timp de mai mulți ani funcționar al ambasadei Marii Britanii la Varșovia. El a fost destituit și trimis acasă pentru comportare incompatibilă cu funcția lui : făcea trafic cu antibiotice. Vindea medicamente prin intermediul unei tinere poloneze, Christina, care îi devenise, după scurt timp, prietenă apropiată.

La întoarcerea în Anglia, Houghton era urmărit, în continuare, de agenți ai serviciului secret. În iunie 1960, la orele 15,30, a fost văzut intrînd în hotelul „Cumberland" și ieșind la cîteva minute după aceea în tovărășia lui Miss Gee. S-au dus apoi la stația de metro din Waterloo unde au fost ajunși din urmă de Lonsdale. Houghton i-a predat un pachet pe care l-a scos dintr-un sac de mînă de culoare gris-bleu. Cînd s-au despărțit, un agent l-a urmărit pe Lonsdale.

Din acest moment agenţi ai serviciilor secrete britanice au început să supravegheze zi şi noapte toate mişcările, întîlnirile şi convorbirile telefonice ale lui Gordon Arnold Lonsdale. Acesta era cunoscut ca om de afaceri canadian. Era un bărbat cu o figură atletică, cu multă vitalitate şi un farmec deosebit, mai ales în relaţiile cu femeile. I s-a cercetat cu atenţie trecutul şi activitatea prezentă. S-a aflat că era născut în Canada, la Cobalt, în provincia Ottawa, la 27 august 1924, provenind dintr-un tată metis indian şi mama finlandeză. Mama, avea să se întoarcă în ţara sa, împreună cu copilul, cu puţin timp înainte de începerea celui de-al doilea război mondial.

În 1945 i s-a regăsit urma la Vancouver, pînă atunci nefiind semnalat nici cel mai mic indiciu asupra localităţii unde şi-a trăit copilăria, unde a frecventat şcoala ori alt indiciu referitor la anii tinereţii şi la familia sa. În 1955 a sosit la Londra. Era în posesia unei frumoase sume de bani şi se ocupa cu diverse afaceri, dînd dovadă de iniţiativă şi cunoştinţe în materie de comerţ. Cum dobîndise toate acestea ? se întrebau cei ce îi cercetau activitatea. O altă întrebare se punea în legătură cu identitatea sa. Agenţii erau convinşi că Lonsdale se foloseşte de o identitate falsă. Dar, care era cea adevărată ? Pentru Houghton, el a fost întotdeauna Alex Johnson, ataşat naval al ambasadei S.U.A. la Londra. Legenda pe care i-o spusese lui Houghton suna în felul următor : avea misiunea să supravegheze experimentările unor arme pentru armatele din cadrul N.A.T.O. Deţinea, cică, unele informaţii precum că Anglia nu ar respecta cîteva clauze ale acordurilor semnate şi primise sarcina să efectueze sondaje discrete, neoficiale, pentru a se convinge ce era real şi ce nu. În acest scop avea nevoie de „serviciile" lui Houghton şi Miss Gee. Se înţelege că cei doi au început să furnizeze „en gros" documente militare „strict secrete" lui Lonsdale, alias comandorul Alex Johnson.

Cînd, în martie 1961, a început procesul, judecătorii erau lămuriţi în privinţa identităţii lui Lonsdale. Deşi Lonsdale nu a recunoscut, în realitate el se numea Konon Molody (de unde şi litera „K" găsită pe scrisoarea aflată în posesia soţilor Kroger). Născut în 1922, el a devenit agent secret în 1940, sub acoperămîntul identităţii lui

Gordon Lonsdale, mort în cursul ostilităţilor din Finlanda. A sosit la Vancouver în 1954 cu scopul de a-şi procura certificatul de naştere şi alte diverse acte care să-i dovedească originea canadiană şi că era născut la Ottawa.

Atunci cînd superiorii săi au apreciat că acoperirea era bine pusă la punct, l-au făcut „rezident" în Anglia, cu misiunea de a afla cît mai multe despre proiectele forţelor de şoc, care se construiau în Anglia.

Cu prilejul procesului a fost stabilit că şi cei doi Kroger, se foloseau de nume false şi aveau în urma lor o bogată activitate pe frontul din umbră, fără a fi însă „stele" de prima mînă. Stabiliţi mai întîi în Statele Unite, apoi în Austria şi în 1954 la Londra, ei reuşiseră să pătrundă în mediul anticarilor din Capitala britanică, unde se bucurau de o frumoasă apreciere. Sub acest acoperămînt ei îşi desfăşurau activitatea de spioni în serviciul lui Lonsdale.

Lonsdale s-a străduit, din toate puterile, să-i apere pe soţii Kroger. A afirmat că aceştia nu ştiau despre activitatea sa şi ascunsese fără ştirea şi consimţămîntul lor, în locuinţa ce le aparţinea, materiale de spionaj. Kroger-ii nu au făcut nici o menţiune la afirmaţiile lui Lonsdale.

În schimb, Houghton s-a întrecut în a oferi detalii privitor la viaţa sa, dar mai ales la modul în care a fost contactat de serviciile secrete străine. Astfel, în 1957, după spusele sale, sub pretextul de a-i aduce veşti de la fosta sa amantă, Christina, un necunoscut i-a dat, prin telefon, o întîlnire la un muzeu. Dar nici n-a adus vorba de Christina. Necunoscutul s-a arătat în schimb foarte interesat de activitatea pe care Houghton o desfăşoară la Portland şi i-a solicitat să-i dea cîteva informaţii. Houghton, după afirmaţiile sale, a refuzat, opunînd rezistenţă la ameninţările proferate de necunoscut, după care s-au despărţit. Cîteva luni mai tîrziu, acelaşi necunoscut i-a ieşit în cale, iar Houghton i-a predat o serie de informaţii asupra bazei militare, date lipsite însă de importanţă şi care erau de notorietate publică. Individul şi-a dat seama că a fost dus de nas. În ianuarie 1958, într-o seară, doi necunoscuţi l-au acostat pe Houghton şi, profitînd de întuneric, l-au bătut, lăsîndu-l în nesimţire.

După cîteva luni, un individ, care își spunea Nicky, l-a acostat în timp ce-și bea cafeaua la bar. I-a cerut să-i furnizeze cîteva date precise despre cercetările și construcțiile ce se realizau în instituția unde lucra la Portland. În ianuarie 1960 a fost contactat de un alt individ, John. El l-a anunțat că urma să vină o altă persoană care îl va instrui în vederea activității sale viitoare. Acesta era Alex Johnson, atașat naval al Statelor Unite la Londra, după cum s-a recomandat.

La capătul unui proces furtunos, președintele tribunalului a pronunțat sentințe severe : Lonsdale a fost condamnat la douăzeci și cinci de ani închisoare, soții Kroger la cîte douăzeci de ani fiecare, Houghton și Miss Gee la cincisprezece ani închisoare.

O femeie care ar fi putut să împiedice deschiderea celui de-al doilea front

Debarcarea de la 6 iunie 1944 de către trupele anglo-americane în Europa a fost pe punctul de a eșua, datorită trădării unei femei. Relatarea pe care o prezentăm, în continuare, aparține unui ofițer superior al Serviciilor secrete americane, încredințată unui istoric pentru a fi publicată. Dorința autorului de a rămîne anonim este explicabilă, dacă ținem seama de circumstanțele cazului.

După 27 mai 1944 un număr restrîns de ofițeri superiori știau că debarcarea, plănuită de atîta vreme, va avea loc în următoarele zece zile. Dar unde ? în ce loc ? într-unul, sau în mai multe puncte deodată ? unde va avea loc debarcarea principală și debarcările trupelor de diversiune ? Acestea erau tot atîtea întrebări de care depindea poate soarta războiului, scurtarea lui și, mai ales, posibilitatea diminuării pierderii unui mare număr de vieți omenești.

Plicurile secrete, sigilate, înmînate comandanților celor trei armate și care trebuiau să le deschidă la ora „H", nu conțineau decît instrucțiuni limitate. Numărul militarilor și civililor din Anglia care erau la curent cu planurile de ansamblu nu era mai mare de cincisprezece. Mai erau, poate încă zece în S.U.A. și Canada.

În ciuda unor măsuri draconice de păstrare a secretului, în ziua de 29 mai, luni seara, la Comandamentul serviciilor secrete americane s-a aflat că se produsese o „scurgere" de informații. Despre ce era vorba ? Dispăruse un exemplar referitor la o analiză militară trimisă de președintele S.U.A. la Pentagon. Lucrarea fusese dactilo-

grafiată în cinci exemplare, unul în plus decît erau necesare, iar cel de-al cincilea dispăruse fără urmă. Cu alte cuvinte, întreg planul „Operațiunii" pe care erau menționate ultimele observații ale președintelui Roosevelt și ale colaboratorilor săi militari apropiați, adresate generalului Eisenhower, fusese pur și simplu furat !

Incidentul a fost descoperit la treizeci de minute după ce documentul în cauză fusese bătut la mașină. Întrucît copiile se cereau să fie perfect lisibile, secretariatul avea instrucțiuni ca, în cazul unor documente deosebit de importante, să folosească foi de indigo noi. Această măsură urmărea două obiective : posibilitatea de a controla, în orice clipă, dacă numărul de copii erau conform instrucțiunilor și dacă erau identice. Era interzis să se efectueze corecturi fără intermediul indigoului pe toate copiile. Coșurile de hîrtii, în care erau aruncate foile de indigo, se goleau din sfert în sfert de oră și conținutul era verificat imediat, înregistrîndu-se într-un registru cele constatate. În acest mod, după foaia de indigo în plus, s-a putut afla despre exemplarul copiat. Or, faptul că numărul de foi de indigo care servise la dactilografierea documentului a fost mai mare decît necesar, și că foaia de indigo în plus se afla în coș, se putea deduce că dactilografa sau dactilograful nu era de rea credință. În caz contrar, persoana ar fi putut să facă să dispară indigoul suplimentar.

O singură greșeală fusese comisă : pe nota de serviciu, bătută la mașină, numărul copiilor (patru) fusese corectat de mînă, lucru care nu era permis, dar corectarea fusese însoțită de inițialele semnatarului notei. Persoana, un bărbat, ar fi putut solicita, înainte de a începe dactilografierea, instrucțiuni superiorilor săi, greșeală care i-a fost imputată. Respectarea regulamentului ar fi făcut imposibilă sustragerea documentului, încă din faza inițială.

Cifra cinci părea să fie — cel puțin la prima vedere — scrisă de mîna celui care a semnat documentul, unul dintre colaboratorii apropiați ai generalului Eisenhover. Aceasta la prima vedere, deoarece ulterior s-a constatat că este vorba de un fals.

De la generalul care a semnat actul secret pînă la ofițerul însărcinat cu bătutul la mașină, documentul, aflat

între coperțile unui dosar, trebuia să fie văzut și examinat de patru sau cinci persoane. Este de la sine înțeles că aceste persoane făceau parte din anturajul imediat al generalului și, în consecință, nimeni nu putea fi bănuit de spionaj.

Cei care au cercetat cazul au stabilit cu precizie timpul în care s-a comis „delictul" :

— 19,50 : generalul X semnează nota de serviciu pentru ca documentul să fie bătut la mașină în patru exemplare ;
— 20,05 : secretarul statului-major începe să-l bată ;
— 20,55 : documentul (ce conținea cinci pagini) este bătut și corectat ;
— 21,05 : generalul pleacă la masă, revine și primește patru exemplare din documentul în cauză ;
— 21,35 : serviciile secrete semnalează dispariția exemplarului suplimentar.

Ceea ce a complicat sarcina serviciului secret era că „incidentul" avusese loc în timpul pauzei de masă, care coincidea cu începerea schimbului doi. Pe de altă parte, se mai știa că atît ofițerii cît și secretarele din alte servicii veneau adeseori să-și caute colegii, pentru a lua masa împreună.

S-a reușit să se stabilească, astfel, că în afară de șapte persoane care lucraseră în mod normal în cele trei birouri în care s-au derulat diversele „operațiuni" (biroul generalului, al adjunctului său și al secretarului), alte unsprezece se aflau între orele 19,50 și 21,05 în acele locuri, pentru un interval de timp mai scurt sau mai lung, de la cîteva clipe pînă la o oră.

A fost întocmită o listă cu persoanele care ar fi putut săvîrși furtul documentului. Apoi s-a făcut o triere. Pînă la urmă cei care au cercetat cazul s-au oprit la trei persoane : un ofițer canadian, al cărui nume avea o rezonanță germanică și în al cărui dosar era menționată efectuarea unei călătorii în Germania, în 1938, și două femei, ambele americane.

Bănuielile agenților contra-spionajului s-au îndreptat mai întîi către o secretară, o tînără cu un fizic puțin atrăgător, în schimb remarcabil de inteligentă. Ceea ce atrăsese atenție asupra sa era faptul că își manifesta tot

timpul o curiozitate ieşită din comun. Absolut totul o interesa : opiniile politice ale membrilor din colectiv, starea sănătăţii lui Eisenhover şi a colaboratorilor săi, conţinutul scrisorilor expediate etc. Tînăra secretară provenea dintr-o familie din California şi era americană de mai multe generaţii ; doi dintre fraţii săi erau pe front, iar tatăl era un veteran din primul război mondial, decorat pentru faptele de eroism săvîrşite pe fronturile din Europa împotriva Germaniei. Ar fi putut ea să-şi trădeze ţara tocmai în momentul cînd aliaţii erau pe punctul de a da lovitura decisivă inamicului ? Bănuiala se baza pe presupunerea că femeia ar fi putut deveni o „agentă secretă", deoarece ştia să îmbine dibăcia, şiretenia cu inteligenţa. Dar lipsea motivul pentru care ar fi făcut acest lucru.

Doris Grey, cealaltă secretară, menţionată în lista celor bănuiţi, era foarte frumoasă, brunetă. De origină sud-americană (dar născută în S.U.A.), era căsătorită cu un inginer ce lucra pe un şantier de construcţii navale. Soţul ei, un tehnician remarcabil, era născut în Polonia şi venise în S.U.A. împreună cu părinţii-săi pe cînd era încă copil.

Mai puţin curioasă, mai puţin vorbăreaţă şi exuberantă decît colega sa, Doris nu devenea agitată decît atunci cînd era vorba de Germania, pe care o ura, în primul rînd, pentru dezlănţuirea conflagraţiei mondiale şi apoi naziştii — afirma ea — masacraseră toate rudele soţului ei aflate în Polonia.

Era cunoscută foarte bine de agenţii serviciului de contrainformaţii şi nu se îndoia nimeni, pînă la ivirea acestui incident, de patriotismul tinerei femei. Fusese pusă sub observaţie datorită faptului că în ziua fatidică — 29 mai 1944 — se afla împreună cu una dintre prietenele sale, pe care o căutase între orele 20,00 şi 21,00 în birourile menţionate, pentru a lua masa împreună.

Dintre persoanele suspectate, era singura absentă în momentul începerii cercetărilor. La întrebarea agentului ce o căutase în biroul său pentru a fi anchetată, i s-a răspuns :

— Este plecată de circa o jumătate de oră în misiune la T. împreună cu căpitanul G. şi nu se reîntoarce la serviciu mai devreme de mîine dimineaţă.

Acest lucru, care era adevărat, ar fi pus-o pe Doris în afara oricărei bănuieli dacă generalul care le semnase ordinul de plecare în misiune nu ar fi declarat pe un ton iritat :

— Formidabil ! Cei doi nu au plecat decît aseară ? Şi trebuiau să plece de ieri după masă !

— Cred, a spus colega ei de serviciu, că plecarea a fost amînată în urma cererii domnişoarei Doris care, în cursul zilei, a avut o migrenă groaznică.

În faţa celor de faţă, generalul nu s-a putut reţine fără a da glas gîndurilor sale.

— Nu se amînă o misiune, care putea fi foarte urgentă, datorită unei simple migrene !

La care, colega ei, adăugă :

— Mi se pare că Doris era bolnavă de două zile.

Agenţii serviciului secret au început să bănuiască ceva. Aceste coincidenţe nu li se păreau cîtuşi de puţin normale. După ce întrevederea cu generalul a luat sfîrşit, au supus pe colega de serviciu a lui Doris unui interogatoriu amănunţit.

— Miss Doris avea obiceiul să vină să vă caute în biroul dumneavoastră ?

— Da, în fiecare zi, adeseori atît la prînz cît şi seara, la încheierea programului.

— Se interesa de documentele la care lucraţi sau de evenimentele despre care superiorii vorbeau între ei în prezenţa dumneavoastră ?

— Natural, noi două vorbeam despre evenimentele zilei.

— Miss Doris citea documentele importante ce se aflau întîmplător pe biroul dumneavoastră ?

— Da, de multe ori îşi arunca privirea asupra lor.

— În seara aceea, la orele 19,55, se afla lîngă dumneavoastră în timp ce înregistraţi nota de serviciu a generalului ca apoi să transmiteţi întreg dosarul locotenentului B. ce urma să bată textul la maşină ?

— Probabil. Ea ştia că urmează să termin serviciul la orele 20,00. Venise să mă caute cu cîteva minute mai devreme.

— După cele declarate de o colegă, Doris venise mult mai devreme, pe la 19,30. Ce credeţi ?

— Colega are dreptate. Cum ea urma să plece cu căpitanul G. într-o misiune, era liberă de mult.

— În timp ce se afla la dumneavoastră, nu ați ieșit nici o clipă din birou ?

— Da, am ieșit puțin înainte de a pleca, să mă spăl pe mîini.

— A fost înainte sau după ce ați primit și înregistrat dosarul în cauză ?

Cum secretara părea să ezite, unul dintre agenți s-a apropiat de ea și, punîndu-i o mînă pe umăr, a atenționat-o cu fermitate :

— Domnișoară, depoziția dumneavoastră poate prezenta o importanță capitală. Vă rog să ne spuneți adevărul !

Tînăra femeie recunoscu, în cele din urmă, spunînd cu o voce strangulată de emoție :

— Doris mi-a spus : „Mergi să te speli pe mîini, am să duc dosarul în biroul lui B".

După o percheziție rapidă în locuința lui Doris Grey, care n-a dus la nici un rezultat, colonelul care conducea cercetările a telefonat imediat la T. (autoturismul în care se găsea Doris și căpitanul G. trebuia să sosească către miezul nopții), precum și în trei localități aflate pe drumul ce ducea acolo, cu ordinul ca automobilul să fie oprit, ocupanții percheziționați și reținuți sub pază pînă la noi ordine.

La orele 11,20 bănuielile, care pînă atunci erau simple presupuneri, începură să devină reale.

Postul din W., situat la jumătatea drumului către T., a semnalat sosirea căpitanului G., dar acesta era singur. A declarat că însoțitoarea sa de drum îi ceruse să oprească în jurul orei 10,50, lîngă o pădure. După ce a coborît din automobil, miss Doris s-a făcut nevăzută și în ciuda chemărilor sale repetate și a căutărilor prin desișul pădurii, căpitanul G. nu a mai reușit s-o găsească, astfel încît și-a continuat drumul către T. singur.

— Din acest moment nu mai avem nici un dubiu în privința suspectului, declară colonelul, șeful echipei de cercetări.

S-a dat alarma în întreaga regiune cu consemnul să fie arestată imediat, pentru a fi împiedicată să ajungă la

coasta mării și, eventual, să se îmbarce pe o navă, care mai mult ca sigur că o aștepta prin apropiere. Numai dacă documentul ultraconfidențial nu căzuse deja în mîinile vreunui agent inamic care, grație unui emițător clandestin, l-ar fi transmis centralei Abwehr-ului.

Către orele 01.15, dimineața, un jeep a fost oprit de o patrulă pe o șosea laterală, la 15 km de T. Tînăra femeie care era la volanul mașinii a arătat, mai înainte de a-i fi fost solicitat, ordinul de misiune care îi permitea să meargă la T., în compania căpitanului G.

— M-am înșelat asupra drumului, a declarat ea, și m-am rătăcit de căpitan. Îl voi regăsi, fără îndoială, la T.

Șeful patrulei care ridicase barajul, un subofițer, a ignorat ordinul în legătură cu cei doi care erau căutați. A remarcat însă nervozitatea și figura încordată a tinerei femei. În loc s-o rețină i se adresă :

— Căpitanul G., neliniștit de dispariția dumneavoastră, vă așteaptă la W. și eu am primit ordinul să vă însoțesc pînă acolo.

Fără să mai aștepte răspunsul tinerei femei, subofițerul urcă la volan, comițînd grava imprudență de a nu-și fi luat cu el pe unul din oameni, pentru a supraveghea pasagera.

După cîteva minute de drum, Doris scoase un strigăt, ca și cum i s-ar fi făcut rău.

Subofițerul stopă, dar, mai înainte ca automobilul să se fi oprit complet, Doris deschise portiera și, dintr-un salt, fu jos, dispărînd în pădure.

Fără să-și piardă sîngele rece, subofițerul se lansă în urmărire, aprinzîndu-și lanterna.

— Opriți-vă, sau trag ! strigă el.

Tînăra se întoarse la somație cu un revolver în mînă și trase două focuri în direcția subofițerului. Acesta, fără să ezite, ripostă la rîndul său și, de la primul foc, o doborî. După o sumară percheziție s-a găsit asupra ei documentul căutat.

Ce oare determinase pe această femeie să devină spioană ? Și cum se face că serviciile secrete anglo-americane au putut-o lăsa să pătrundă la Marele Cartier General ?

Povestea masacrului rudelor soțului său era autentică și atunci cînd Doris venise în Anglia, ea era demnă

de încredere. La Londra, ea a intrat în relații cu un individ, care a reușit s-o convingă să lucreze pentru naziști.

Doris calculase totul cu sînge rece și poseda o inteligență cu adevărat diabolică. Ea aflase că în biroul colegei sale urma să sosească documentul în cauză de la Washington și știa ce conține. La început, ea nu-și imagina altă soluție decît să-i afle conținutul, să-l rezume și să-l comunice complicelui său însărcinat cu transmiterea prin radio.

Văzînd că documentul nu ajunsese încă după amiază, Doris a revenit — amînîndu-și plecarea sub pretextul unei migrene (lucru pe care prietena sa nu îndrăznise să-l recunoască) — pe la orele 17,00, apoi la orele 19,30. În acel moment i-a venit în minte ideea îndrăzneață de a face să fie bătute la mașină (transformînd cifra 4 în 5) o copie suplimentară, pe care a reușit, o jumătate de oră mai tîrziu, s-o sustragă.

În momentul în care jeep-ul, cu care se deplasa, a fost oprit de barajul poliției militare, spioana se afla la circa o oră de mers față de locul unde avea fixată întîlnirea cu complicele său. Acesta, la rîndul său, trebuia să parcurgă un drum lung, de circa două ore (spionul poseda asupra sa documente perfect valabile de acces în zonă), pînă la locul unde se afla emițătorul clandestin.

Astfel, după aproximativ trei ore, Abwehrul ar fi fost în măsură să intre în posesia unor informații de o importanță considerabilă, cum ar fi : locurile precise ale debarcării, efectivul forțelor, puncte de aprovizionare etc.

În ipoteza că nu s-ar fi descoperit existența unui al cincilea exemplar al documentului, Doris ar fi inventat un pretext oarecare pentru a explica căpitanului G. absența sa de cîteva ore de la T. și ar fi revenit a doua zi din misiune ca și cum nimic nu s-ar fi petrecut. Generalul Eisenhover ar fi pus în practică planurile de debarcare cunoscute de hitleriști și totul ar fi eșuat în mod tragic. Desigur, Germania nazistă ar fi beneficiat poate de un interval de timp, și multe vieți ar fi fost sacrificate. Miss Doris ar fi devenit, probabil, cea mai mare spioană a celui de-al doilea război mondial.

Spionul de la Scapa Flow

În zorii zilei de 1 septembrie 1939 trupele Wehrmacht-ului nazist au invadat teritoriul Poloniei. A doua mare conflagrație a secolului a început. La 3 septembrie, Anglia și Franța au declarat război Reichului nazist. Timp de 45 de zile pe frontul din vest armatele adverse s-au tatonat reciproc, fără a se întreprinde nimic deosebit, decît acțiuni de recunoaștere. A fost perioada — au numit-o istoricii — „războiului ciudat".

În ciuda unui trecut glorios, Anglia nu mai era „regina mărilor" ; Germania dispunea de o flotă de război puternică, construită cu toate interdicțiile prevăzute în tratatul de pace semnat după primul război mondial. Hitler își pregătise cu minuțiozitate mașina de război și conta pe un război fulger, bazat pe lovituri nimicitoare aplicate adversarilor săi.

La 8 octombrie 1939, submarinul U-47 din marina germană, comandat de locotenentul Günther Prien, ce-și avea baza în portul militar Kiel, la Marea Baltică, a primit misiunea să iasă în larg. Cînd a ajuns la o anumită distanță, așa cum specifica ordinul amiralității, a deschis plicul încredințat. Misiunea ce-i revenea era strict secretă și urma să fie înfăptuită după un orar ce trebuia respectat cu precizie, la o anumită dată, în noaptea de 13/14 octombrie, cînd nu era lună și marea era în perioada de flux. Pe scurt, misiunea consta în următoarele : submarinul trebuia să pătrundă în rada golfului de la Scapa Flow și să lanseze torpilele în direcția navelor engleze ancorate. Cel care pregătise misiunea submarinului U-47, la acea

dată, nu se bucura încă de o faimă deosebită ; era contra-amiralul Karl Doenitz, care, pe atunci, îndeplinea funcția de comandant al flotei germane de submarine.

Imediat după masa de prînz, locotenentul Prien și-a adunat subordonații, în spațiul strîmt al camerei hărților, și le-a transmis obiectivul misiunii de luptă. Era primul contact cu inamicul și șansele de reușită se anunțau îndoielnice și pline de risc. Au trecut toți la posturi ; încordarea servanților sporea cu fiecare clipă.

Prien urmărea traseul pe hartă, verificînd în permanență coordonatele, conducîndu-și nava spre obiectivul vizat. Era aproape miezul nopții. Submarinul se apropia de intrarea în golful în care erau ancorate numeroase vase militare engleze. Pentru a pătrunde în radă erau mai multe culoare, doar unul însă era accesibil, celelalte fiind minate. Prien conducea submarinul cu prudență în strîmtoarea adîncă de 7 metri. Exista pericolul să se oprească în plase antisubmarine, ori să fie depistat de un post de pază de pe țărm.

Totul a decurs în ordine și U-47 a reușit să pătrundă neobservat în radă, fără ca inamicul să se sesizeze de prezența sa. Prien a scos periscopul și a cercetat totul cu atenție. Era ora 0,58. La dana cea mai apropiată se afla ancorată o navă. După toate aparențele era vorba de „Repulse". Ordinul de atac sună scurt : sînt lansate trei torpile de tipul „G-7" ; se produce o explozie formidabilă. Ulterior, avea să se constate că Prien se înșelase în privința identității navei spre care țintise : nu era „Repulse", ci „Pegasus". U-47 se îndrepta imediat spre o altă navă, un cuirasat, pe care-l torpilează la ora 1 și 16 minute. Lovitura nimerește în plin : nava se rupe în două și se scufundă rapid, cu aproape întreg echipajul aflat la bord. Era „Royal Oak", construit în 1914, cu un deplasament de 29 150 tone ; avea la bord 24 de ofițeri și 809 marinari. Precaut, Prien ordonă retragerea. Submarinul face cale întoarsă și, la orele 2 și 15 minute, iese din strîmtoare. Pe țărm se dă alarma : sînt aprinse proiectoarele ; totul e luminat ca ziua, iar cerul brăzdat de proiectilele tunurilor.

A doua zi, la orele 11,00 radioul londonez, BBC-ul, a transmis știrea că mai multe submarine germane au pătruns în interiorul bazei britanice de la Scapa Flow și au scufundat cuirasatul „Royal Oak". După trei zile, la rîndul lor, germanii făceau cunoscut că submarinul U-47 a scufundat crucișătorul „Repulse". Era vorba de confuzia pe care am menționat-o. („Repulse" va ajunge pe fundul mării în decembrie 1941, fiind scufundat de japonezi).

Propaganda germană a făcut mare vîlvă în jurul succesului repurtat de submarinul U-47. Comandantul submersibilului, Günther Prien a fost avansat căpitan de vas și, împreună cu alți membri ai echipajului, au fost invitați la Cancelaria Reichului din Berlin. Führerul personal i-a prins pe piept Crucea de Fier, Prien fiind primul marinar și al cincilea militar german care, de la începutul războiului, a primit această distincție nazistă. În anul următor, Prien și-a publicat peripețiile expediției sale în cartea *Mein Weg nach Scapa Flow* („Drumul meu spre Scapa Flow"), Berlin, Deutscher Verlag, 1940.

Pentru Amiralitatea britanică și în general pentru Anglia, dezastrul de la Scapa Flow a constituit o surpriză, zdruncinînd serios moralul combatanților și mai ales al populației. Mitul de mare putere navală și invincibilitatea flotei engleze fiind pînă atunci ceva de necontestat. Ce putea fi mai surprinzător pentru britanici decît pătrunderea, fără a fi descoperit, a unui vas inamic în principala lor bază navală, unde acesta a acționat nestingherit, provocînd pagube considerabile în vieți omenești și material de luptă ? „Royal Oak" era un cuirasat de temut și urma să joace un rol important în războiul naval.

Amiralitatea britanică, analizînd cele întîmplate, a decis imediat, pentru a nu fi supusă și la alte surprize asemănătoare, dispersarea și mutarea temporară a lui „Home Fleet" (Flota militară) de la Scapa Flow, din insulele Orkney situate în vecinătatea țărmului nordic al Scoției, în trei porturi considerate mai puțin accesibile atacurilor navelor de război germane ; la Firth of Forth, Firth of Clyde și Loch Ewe.

Căpitanul Prien, cu submarinul U-47, și-a continuat incursiunile în apele oceanului, provocînd numeroase distrugeri, pînă cînd, în zorii zilei de 10 martie 1941, anga-

jîndu-se în luptă cu distrugătorul britanic „Wolverine", a fost scufundat de o lovitură de mare calibru trasă în plin. Majoritatea membrilor echipajului a pierit în valurile reci, neputînd fi salvați.

Arătam că succesul comandantului de vas Günther Prien, a făcut, în timpul războiului, obiectul unei campanii propagandistice intense, destinate să atîțe spiritul combatant al soldaților și ofițerilor naziști. Nu a trecut nici un an de la moartea fostului comandant al submarinului, cînd aureola lui Prien a început să fie disputată de un oarecare Wahring, sau Wehring. Se spunea că e vorba de un spion german care ar fi ghidat, de pe uscat, drumul submarinului U-47 prin culoarele presărate cu mine de la intrarea în rada portului Scapa Flow, și, deci, acest lucru ar fi fost cauza principală a succesului lui Prien.

Primul care a scris despre Wahring a fost Curt Riess, care, într-un articol publicat în primăvara lui 1942, a relatat o poveste despre spionul german ce a acționat în Anglia. Autorul articolului scria că Wahring ar fi servit în flota germană din vremea lui Wilhelm al II-lea, urcînd treptele ierarhiei militare pînă la rangul de căpitan de vas. În această calitate a fost martor la sabordajul flotei germane, petrecut la Scapa Flow, în primul război mondial, pentru a nu cădea în mîinile Aliaților ce învinseseră Germania. Evenimentul i-ar fi provocat un puternic resentiment, marcîndu-l pentru restul zilelor. A jurat să răzbune cele petrecute atunci.

În acest scop, imediat după încetarea ostilităților, a solicitat să fie înrolat în „Nachrichtendienst", serviciul de spionaj militar german, condus de colonelul Walter Nikolai. De atunci a continuat să lucreze pentru serviciile secrete germane. Primind misiunea să-și găsească o „acoperire", a devenit voiajor comercial al unei firme germane de ceasuri. În 1924 a plecat în Elveția, unde s-a stabilit pentru o vreme, deprinzînd meseria de ceasornicar. In același timp a obținut și un pașaport cu numele schimbat : acum se numea Albert Oertel.

În 1927, la ordinul șefilor săi, Albert Oertel, care devenise un ceasornicar foarte priceput, a plecat în Anglia, unde s-a stabilit definitiv, naturalizîndu-se în 1932. A

deschis un magazin de bijuterii și ceasornicărie în localitatea Kirkwall, din insulele Orkney, reședința Arhipelagului Orcades, situat în nordul Scoției. Odată instalat, el a urmărit mișcările flotei britanice, documentîndu-se totodată și asupra barajelor antisubmarine ce protejau rada de la Scapa Flow. Rapoartele sale detaliate le trimitea cu regularitate serviciului secret militar din Capitala Reichului, condus de amiralul Wilhelm Canaris, fost ofițer de marină ca și Wahring.

Cînd Marea Britanie a declarat război Reichului lui Hitler în 1939, Alfred Wahring, alias Albert Oertel, a întrevăzut posibilitatea de a răzbuna sabordajul flotei germane din primul război mondial. În vara anului 1939, Wahring a constatat că rada bazei navale a lui Home Fleet nu era protejată. Astfel, dacă unele culoare de acces, cum ar fi Hoxa Sound, Switha Sound și Clesstrom Sound erau minate și făceau imposibil accesul, în schimb intrarea răsăriteană în Scapa Flow, denumită Kirk Sound, era insuficient protejată, lipsind complet plasele antisubmarine. Mai mult, într-un loc se aflau două vase scufundate, între care rămăsese suficient spațiu pentru trecerea lejeră a unui submarin. Wahring, cunoscător experimentat, și-a dat seama imediat de carențele existente și a informat Centrala Abwehr-ului. Datele transmise mai departe au ajuns la O.K.W., însoțite de o hartă, pe care erau însemnate, de către specialiștii Kriegsmarinei, căile de acces. Aceste date au fost coroborate cu altele culese în cursul unor observații aeriene, precum și în timpul recunoașterilor făcute de submarinele germane. Doenitz, a elaborat și condus personal planul de atac al navelor britanice. Astfel submarinul U-47, comandat de Prien, a primit misiunea să pătrundă prin Kirk Sound la Scapa Flow, adică exact pe calea indicată de Wahring, ca fiind traseul cel mai potrivit. În noaptea de 13/14 octombrie 1939, U-47, în drumul său la Scapa Flow, a urmat întocmai acest traseu.

Astfel s-a născut legenda după care mulțumită lui Wahring, agentul secret, traseul ales s-a dovedit nefast pentru Home Fleet și favorabil pentru U-47, înlesnind echipajului lui Prien să ducă la bun sfîrșit una din operațiunile care, prin îndrăzneală și precizie, a stîrnit mare vîlvă la înce-

putul războiului și a rămas consemnată în istoria spionajului.

După o altă versiune, bijutierul în persoană a fost cel care a ghidat, cu ajutorul farurilor automobilului său, pe Günther Prien, comandantul submarinului german, circulînd la volanul mașinii pe faleza de la Scapa Flow. Au existat chiar și afirmații după care Wahring ar fi urcat la bordul submarinului și de acolo a ghidat întreaga operațiune, după care s-a retras în patrie satisfăcut că luase sfîrșit lungul său exil. S-a mai zvonit că acest episod s-a aflat la originea demisiei neașteptate a lui sir Vernon Kell, care timp de 30 de ani a fost șeful serviciului britanic de contraspionaj din Marea Britanie.

Evenimentul de la Scapa Flow a trezit interesul a doi istorici : unul american, Ladislas Farago *(La guerre des grands espions,* Ed. Stock, Paris, 1971) și altul britanic, Fitzroy Maclean *(Il etait 9 espions...* Ed. Tallandier, Paris, 1979), care, fiecare, după cum se afirmă în lucrările citate, au întreprins anchete personale pentru a elucida cazul spionului Alfred Wahring.

Ladislas Farago, examinînd registrele marinei germane, a constatat că nu există menționat nici un Alfred Wahring, ofițer sau simplu marinar, și nici în cadrul Abwehrului. Nici un document aparținînd serviciilor de informații ale marinei germane din timpul celor două războaie mondiale nu menționează numele lui Albert Oertel. În arhive nu a descoperit nici cea mai mică indicație care să dovedească că Abwehr-ul, sau oricare alt serviciu secret german, ar fi avut un agent în Kirkwall și nici în Insulele Orcades. În interviurile luate foștilor conducători al Abwehr-ului, nici unul nu a fost în măsură să confirme existența agentului cu nume asemănător.

La Kirkwall, nimeni nu auzise vorbindu-se de Albert Oertel și nici de vreun personaj care să corespundă descrierii sale, care să fi posedat un magazin de reparat ceasuri, în oraș sau în împrejurimi. Convins că spionul de la Scapa Flow nu a existat în realitate, Ladislas Farago și-a propus să răspundă la trei întrebări : 1. Unde și cînd a luat naștere legenda lui Wahring ? ; 2. Ce sursă de informații i-a servit lui Doenitz pentru a pregăti planul operațiunilor sale de la Scapa Flow ? ; 3. De ce britanicii au acceptat o

astfel de mistificare grosolană și au persistat în ea pînă în anul 1963, afirmînd că versiunea incidentului de la Scapa Flow corespundea realității ?

Ladislas Farago a studiat această afacere timp de cîțiva ani. A căutat piste în R.F. Germania și în Marea Britanie și a intervievat persoane competente. El a ajuns la concluzia că povestea lui Wahring a fost inventată de ziaristul Riess. Acesta a plecat din Germania în Statele Unite ale Americii. Ajuns aici a căutat să-și continue profesiunea de ziarist. Și cum directorii de ziare erau avizi după articole senzaționale, aducătoare de venituri, iar Riess trebuia să-și asigure existența, a început să-și comercializeze diferite povestiri. Astfel a apărut și relatarea scrisă de Riess despre spionul Wahring care ar fi contribuit, în mod deosebit, la reușita acțiunii submarinului german împotriva navelor britanice de la Scapa Flow.

Interesant de semnalat este și faptul că serviciul de contraspionaj din Anglia a trimis un agent la New York, la ziarul „Saturdey Evening Post", unde a apărut articolul lui Riess. Agentul a stat de vorbă cu autorul și l-a crezut pe „cuvîntul său de onoare", că toate cele scrise sînt adevărate.

Cel de-al doilea istoric, Fitzroy Maclean, menționează la rîndul său, în cartea pe care a publicat-o opt ani mai tîrziu că, intrigat de episodul spionului de la Scapa Flow, a întreprins o anchetă personală pentru a elucida unele aspecte ale episodului și a evidenția rolul jucat de Oertel. Nedumerirea i-a fost de nedescris atunci cînd, deplasîndu-se în micul orășel Kirkwall, nu l-a găsit pe Wahring, alias Oertel. Credea că va găsi un om aflat la pensie, care duce o viață liniștită. În realitate nimeni nu a putut să-și amintească de existența unui asemenea om, pentru simplul motiv că în localitatea respectivă nu exista cineva cu acest nume.

Fantoma spionului de la Scapa Flow începuse să facă parte din istoria propriu-zisă a spionajului. Wahring a devenit un personaj despre care a scris și Schellenberg, care îi succedase lui Canaris. În memoriile sale de după război (Walter Schellenberg, *Le chef du contre-espionage nazi parle — 1933—1945,* Editions René Juillard. 1957), au-

torul arăta „cum pregătiri de lungă durată, inteligent organizate au putut deveni importante și în cele din urmă fructuoase". Și, mai departe, autorul scria : „La începutul lui octombrie 1939, Wahring ne-a semnalat deficiențele observate cu privire la securitatea radei. Primind această informație, amiralul Doenitz a ordonat locotenentului Prien să intre în port și să atace navele de război britanice. A fost fixată o întîlnire ; Wahring trebuia să aștepte sosirea lui U-47 la intrarea în golf, într-un punct situat la extremitatea lui Kirk Sound și să-i facă de pe uscat semnale luminoase ; el va întîlni apoi submarinul utilizînd o barcă pneumatică și va pilota vasul folosind hărțile pe care le pregătise, bazîndu-se pe informațiile obținute de la diferiți colaboratori. În ziua de 13 octombrie, totul a decurs așa cum fusese prevăzut ; Prien a reperat farurile automobilului ce staționa pe țărm ; ele se aprindeau și se stingeau, transmițînd semnalul convenit. Wahring a urcat în barcă și de aici la bordul submersibilului. De aici l-a ghidat pe Prien. Astfel, la orele 0,27, U-47 era în Scapa Flow. Dana principală era pustie, doar două nave de război și cîteva distrugătoare se aflau ancorate. La orele 01,16, submarinul a deschis focul și 20 minute mai tîrziu a început să se retragă atît cît îi permiteau de repede cele două motoare ale sale, în ciuda mareei joase și a curenților potrivnici. Wahring a pilotat în mod desăvîrșit submarinul, căci la orele 2,15 el se afla în plină mare, în deplină siguranță".

În 1965, John Buloch în cartea sa *Originea și istoria serviciilor de contra-spionaj britanice* menționează, referitor la afacerea de la Scapa Flow : „Era evident că germanii primiseră informații din partea unui spion. Și cum aceștia nu efectuaseră nici o recunoaștere aeriană (?) înainte de intrarea în radă a submarinului U-47, era mai puțin evident că acest spion expediase în Germania un mesaj semnalizînd prezența lui «Royal Oak»... Fapt care a constituit un eșec formidabil pentru securitatea britanică". Amiralitatea britanică a ajuns la concluzia că afacerea Wahring fusese pur și simplu creată de serviciile secrete naziste. În acest scop, pentru a da mai multă veridicitate, germanii s-au folosit de numele unui emigrant ce trecuse din Germania în Elveția și își dormea somnul

de veci într-un cimitir, dintr-un sat de munte. Acesta fusese punctul de plecare, pe care apoi legenda se țesuse ca pe o canava, ajungînd în insulele Orcades.

Dar să examinăm și un alt aspect nu mai puțin semnificativ : din ce motiv serviciile secrete britanice s-au lăsat antrenate în această versiune a cauzei dezastrului de la Scapa Flow ? Probabil datorită raționamentului că germanii știau efectiv că nu se afla nici o plasă de protecție antisubmarină la intrarea în golful de la Scapa Flow. Această informație nu le-a putut fi furnizată de o recunoaștere aeriană. Faptul a convins Marina britanică să creadă că neapărat cineva trebuia să le fi furnizat prețioasa informație.

În fapt, totul pleda să crezi că torpilarea lui „Royal Oak" nu putea fi opera unui singur spion, ci rezultatul unei operații minuțios pregătită de către serviciile secrete ale marinei germane.

În memoriile sale de război *(Dix ans et vhigt jours*, Librairie Plon, Paris, 1965), fostul amiral Doenitz dezvăluie că dispunea de informația că accesul prin partea de nord-est către Scapa Flow nu era apărat de nici o plasă și de nici un baraj antisubmarin ; bazîndu-se pe aceste date, amiralul a prevăzut un raid contra navelor britanice ancorate în rada golfului.

La 6 septembrie, deci la trei zile după începerea ostilităților, Doenitz, documentîndu-se asupra problemei, a cerut Serviciului de informații un raport despre Scapa Flow, care a și fost întocmit. Acesta i-a parvenit la 9 septembrie, dar s-a dovedit a fi descurajator, căci enumera o listă lungă de obstacole de netrecut pentru un submarin.

Fără să se descurajeze cîtuși de puțin, Doenitz a cerut Comandamentului aviației germane să organizeze un zbor de recunoaștere deasupra regiunii, fapt care a avut loc la 10 septembrie, dar nu s-a putut obține decît o singură fotografie clară, pe care se vedeau navele ancorate în port și nici urmă de apărare antisubmarină.

Entuziasmul lui Doenitz își găsise confirmarea și optimismul său părea a fi justificat, căci între timp începuseră să se adune pe biroul său și alte informații, mult mai încurajatoare. La sfîrșitul lui septembrie, comandantul Wellner s-a reîntors în Germania cu submarinul său

după ce străbătuse apele ce înconjurau insulele Orcades, făcînd recunoaşteri şi observînd cu atenţie mişcările navelor britanice. Mai mult, el se aventurase chiar pînă în imediata apropiere a intrărilor din partea de sud a lui Howa şi Switha, pe care le-a găsit mai mult sau mai puţin blocate. Dar la Holm Sound situaţia i s-a părut diferită. A descoperit epavele a trei nave de mărfuri lîngă Kirk Sound şi a reperat, de asemenea, o trecere de circa 50 picioare lărgime ce ducea pînă la Lamb Holm, pe care a considerat-o accesibilă.

În acest moment, Abwehr-ul a intervenit, la rîndul său, furnizîndu-i lui Doenitz un raport. Acesta era bazat pe informaţii provenind din surse veridice, precum şi pe baza mărturiei unui agent sosit din Anglia. Nu era vorba de Wahring, ci de un spion care lucra pentru căpitanul Menzel, de la cartierul general al Abwehr-ului. Spionul era un ofiţer de marină comercială, căpitanul Horst Kahle, comandantul cargoului „Theseus", aparţinînd liniei maritime „Neptun". El a făcut o descriere completă a zonei maritime de la Lamb Holm. A semnalat faptul că nu există nici o baterie antiaeriană pe coasta de sud, dar că reperase la vest trei baterii de tunuri grele. A mai spus că la Kirkwall locuitorii oraşului cunoşteau starea precară a apărării Scapei Flow, că plasele antisubmarine se aflau în curs de reparaţie sau nici nu existau, cum era cazul căilor de acces dinspre nord-est.

La 25 septembrie, Doenitz a cerut aviaţiei să efectueze o nouă misiune pentru a-i aduce fotografii cît se poate de precise ale tuturor obstacolelor ce apără diversele căi de acces de la Scapa Flow. Două zile mai tîrziu a primit cîteva fotografii clare şi a cerut ca Luftwaffe să-şi înceteze orice activitate în zonă, pentru a evita să atragă atenţia britanicilor.

Înarmat cu aceste informaţii, Doenitz a conchis că ar fi posibil să se pătrundă în Scapa Flow, trecînd prin Kirk Sound, noaptea, în momentul cînd marea era în perioada de flux. El a pregătit planul operaţiunii şi l-a încredinţat spre execuţie lui Prien.

Totuşi automobilul cu farurile aprinse a existat în realitate şi cineva a ghidat submarinul german în noaptea de 13/14 octombrie 1939, în ciuda măsurilor de camuflaj.

Există dovezi incontestabile despre prezenţa unui automobil care staţionase cu farurile aprinse, pe drumul situat pe ţărmul de la Kirk Sound în dimineaţa de 14 octombrie la orele 01.20, adică exact în momentul cînd submarinul comandat de Prien se apropia de golf. S-a mai dovedit că automobilul respectiv a plecat brusc, în mare viteză, în direcţia Scapa Flow. Incidentul a fost semnalat de către Serviciile secrete ale Marinei britanice şi de căpitanul Prien, care l-a descris detailat în cartea sa. „Cred, scrie el referindu-se la acesta, că eram privit de şoferul automobilului ce staţiona în faţa noastră şi care a demarat cu viteză în direcţia Scapa Flow". Cine era acest şofer noctambul ? Ce căuta el acolo la acea oră neobişnuită din noapte ? Nu se cunoaşte nimic exact nici pînă în ziua de azi. Se mai poate lua în consideraţie, şi înclinăm să credem în aceasta, că Prien, lipsit de experienţă şi aflat în prima sa misiune, a preferat să părăsească cît mai repede teatrul de luptă, surprins de prezenţa farurilor automobilului, considerînd că acesta îl reperase şi putea da alarma, atunci cînd a luat-o la goană.

În încheiere se impune concluzia că Wahring sau Oertel nu a existat niciodată, el nefiind decît produsul imaginaţiei colective al acelora care au căzut în plasa unei capcane pregătită cu rafinament în departamentele Abwehrului lui Canaris. Aceasta este povestea spionului care n-a existat.

Ascensiunea şi decăderea lui Alfred Redl

Viena, anul 1900... Printre invitaţii saloanelor aristocratice se găsea şi un ofiţer pe care ceilalţi îl priveau cu o admiraţie amestecată cu o oarecare teamă. Îl chema Alfred Redl şi era de cîteva săptămîni şeful KS.-ului (Kundschafterstelle), Secţia de informaţii din cadrul Serviciului secret imperial.

Baronul von Giesl, conducătorul acestui serviciu, îl aprecia ca pe unul dintre cei mai destoinici colaboratori ai săi. În anii precedenţi, cînd a lucrat la contraspionaj, Redl a înregistrat cîteva succese răsunătoare, demascînd şi arestînd agenţi francezi, italieni, ruşi şi germani.

La Evidenzbirou i s-au încredinţat două misiuni importante : în primul rînd, conducerea secţiei ruse, însărcinată cu strîngerea de informaţii din Rusia (pe atunci era principalul adversar potenţial al Austriei), în al doilea rînd, responsabilitatea unei secţii nu mai puţin importante, aceea a „Operaţiunilor" din cadrul lui Kundschafterstelle. Această secţie organiza misiunile agenţilor secreţi, coordona şi punea la dispoziţia diferitelor departamente ale Statului Major General informaţiile pe care agenţii le obţineau, asigura securitatea statului şi contraspionajului. Căpitanul Redl, de fapt, avea în mînă întreg Kundschafterstelle şi, în final, putea controla ansamblul lui Evidenzbirou.

Alfred Redl împlinise 36 de ani cînd a luat în primire noile sale funcţiuni. Superiorii săi îl stimau foarte mult şi era considerat ca unul dintre cei mai competenţi tineri ofiţeri ai armatei imperiale. Bine clădit, cu un aspect fizic

plăcut, purta mustaţă cu vîrfurile ascuţite. Dotat cu o inteligenţă excepţională, a urcat toate treptele ierarhiei, ajungînd pînă la postul cheie ce-l ocupa acum.

Evidenzbirou îşi desfăşura activitatea în domeniul spionajului. Ofiţerii de stat major însărcinaţi cu descifrarea informaţiilor provenite din diverse regiuni ale globului se foloseau, mai ales, de rapoartele trimise de ataşaţii militari de pe lîngă ambasadele Austriei din capitalele tuturor statelor, precum şi din cercetarea atentă a presei. Cît priveşte activitatea secţiei „Operaţiuni" din cadrul Kundschaferstelle, lucrurile fuseseră tratate în mod cu totul superficial de către predecesorul lui Redl.

Plin de energie şi entuziasm, lucid şi ambiţios, Alfred Redl s-a decis să schimbe totul. Peste puţin timp a înaintat şefului său, colonelul baron Giesl von Giesling, un proiect de reorganizare a lui Kundschafterstelle. Planul întocmit avea ca obiectiv dotarea serviciului cu mijloacele cele mai adecvate. Propunerile sale au făcut o impresie puternică asupra şefului care şi-a dat imediat consimţămîntul.

Căpitanul Redl lucra zi şi noapte, solicita fonduri şi folosea tot mai mulţi agenţi, pe care, spre deosebire de predecesorul său, îi controla mereu. A îmbunătăţit activitatea administrativă şi măsurile de securitate ; vizita cu regularitate agenţii răspîndiţi în provincie. Făcînd toate acestea, centraliza progresiv în mîinile sale nu numai pîrghiile de comandă ale secţiei „Operaţiuni" dar şi pe cele ale lui Evidenzbirou. În timp scurt înregistrase progrese evidente, încît renumele său de tînăr ofiţer capabil nu înceta să sporească.

Procesele de spionaj se succedau unul după altul şi, în cadrul celor mai multe dintre acestea, martorul principal era căpitanul Alfred Redl în persoană. Depoziţia lui era suficientă pentru a face ca cel învinuit să fie condamnat la ani grei de închisoare. Astfel, căpitanul Alexandre von Carina, ofiţer de cavalerie austriac, învinovăţit de a fi furnizat secrete francezilor şi ruşilor, a fost condamnat la 5 ani muncă silnică. Joseph Zaleski, un lăcătuş, şi cumnatul său, Peter Schuster, au fost condamnaţi la 10 ani muncă silnică, fiind acuzaţi că au comunicat ruşilor infor-

mații despre drumuri, fortificații și instalații existente în regiunea de frontieră din Galiția. În ianuarie 1903, Anton Alois Burghardt, împreună cu trei complici, au fost declarați vinovați de a fi încercat să-și procure planurile de mobilizare de la o mare unitate austriacă. Doctorul Bronislaus Ossolinsky a fost arestat la Lemberg. El a recunoscut, în cursul interogatoriilor conduse de Alfred Redl, că a sustras planurile de mobilizare ale căilor ferate din Galiția. A fost condamnat la un an închisoare. Maiorul Erwin Müller, care era atașat militar austriac la Petersburg, a fost victima unei întîmplări nefaste. Să rememorăm evenimentele.

Se găsea la Varșovia deoarece, alături de ceilalți membri ai ambasadei austriace, l-a condus pe arhiducele Franz-Ferdinand, moștenitorul tronului, care se înapoia în patrie după o vizită făcută țarului Nicolae. După plecarea trenului a fost acostat de o persoană care l-a rugat să-l primească în camera hotelului pentru o convorbire. Ajunși la hotel, persoana se prezentă : era colonelul țarist Cyril Petrovici Laikov. Îi oferea, contra cost, planul complet și amănunțit al ofensivei ruse împotriva Germaniei și Austro-Ungariei, în eventualitatea unui război. Documentele propuse de colonel păreau autentice, așa că atașatul le cumpără.

Au fost trimise la Viena și cel însărcinat cu verificarea lor era Redl. După o analiză atentă, el își formulase concluziile : planurile erau false ! Drept urmare, atașatul militar austriac este rechemat de la Petersburg și sancționat.

Unuia dintre subalternii lui Redl, prieten cu atașatul, i se pare bizară afacerea și cercetează și el documentele. De la prima vedere constată că, într-adevăr, ele nu corespund nici pe departe realității : amplasamentul diviziilor ruse era notat în mod cu totul fantezist. Era un fals evident, grosolan și executat în mare grabă. Prietenul atașatului nu înțelegea cum de a putut acesta, om cu experiență, să se lase păcălit. Într-o discuție pe care au avut-o îi aduce acest reproș. Atașatul protestează : a verificat el însuși corectitudinea anumitor date, comparîndu-le cu cele provenite din alte surse. Încetul cu încetul, cei doi descoperă, uluiți, că vorbeau de lucruri total diferite : documentele false la care se referea subalternul lui Redl nu

erau documentele achiziționate de atașat. Ce s-a întîmplat atunci cu acestea din urmă ? Adevărul se va afla mai tîrziu.

Revenind la căpitanul Redl, trebuie să spunem că fiecare proces intentat unui spion, îi aducea apă la moară. În toate procesele el era personajul principal. Era singurul în măsură să posede dovezi și argumente împotriva celor anchetați de justiție. Procesele se terminau cu condamnarea spionilor, Redl se străduia să prezinte astfel lucrurile încît să se observe că datorită activității lui au fost descoperiți cei vinovați, ceea ce îi permitea să obțină o ascensiune continuă.

Căpitanul Redl a devenit o autoritate recunoscută în materie de contraspionaj. El a început să scrie cursuri de specialitate, să țină conferințe la Statul Major General și la poliție, era solicitat din ce în ce mai mult de autorități. Colonelul Hordliczka era mulțumit de subordonatul său, așa cum fusese și predecesorul, baronul von Gieslingen. „Un ofițer loial — va menționa el într-un raport — dotat cu un temperament echilibrat, foarte muncitor, plin de zel și de un comportament agreabil, respectuos față de superiori, amical și plin de tact cu colegii. Exigent și riguros dar, în același timp, binevoitor și îndatoritor cu subordonații. El a apreciat cu precizie situațiile tactice", notase în caracterizarea lui Redl făcută de șeful său.

Către sfîrșitul anului 1903 a parvenit o informație, prin canalul ambasadei Austriei de la Petersburg, conform căreia rușii se aflau în posesia planurilor de război ale Austriei. Se bănuia că documentele fuseseră vîndute rușilor de un ofițer austriac. Misiunea de a prinde pe trădător a fost încredințată căpitanului Redl.

Într-un timp foarte scurt a adus dovezi că planurile fuseseră oferite rușilor de locotenentul-colonel Sigmun Hekailo, judecător militar la divizia din Lemberg. Dovezile constau din documente secrete și fotografii, pe care Hekailo le-a trimis la o adresă de „acoperămînt" din Varșovia, guvernanta unui ofițer de stat-major rus.

Arestarea spionului a întîmpinat unele greutăți deoarece, cu puțin timp mai înainte de a fi implicat în această afacere, colonelul Hekailo a fost bănuit de deturnare de fonduri. A prins de veste că va fi anchetat și s-a grăbit să

dispară, fugind în străinătate. Căpitanul Redl nu a dezarmat. El a aflat că Hekailo trăia în Brazilia, sub numele de Karl Weber. Făcîndu-se verificări, s-a constatat că informaţia era adevărată.

În baza acordurilor de extrădare existente între Austria şi Brazilia era imposibil însă ca Hekailo-Weber să fie extrădat pentru spionaj. În schimb, nimic nu se opunea ca el să fie extrădat pe motiv de fraudă şi deturnare de fonduri, adică probleme de drept comun. Maşina judiciară şi poliţistă s-a pus imediat în mişcare şi Karl Weber a fost arestat de poliţia braziliană şi trimis la Viena.

După primele zile de anchetare a recunoscut. E adevărat, admitea el, nu numai că deturnase fonduri publice, dar a vîndut şi un mare număr de documente secrete Rusiei, documente cu caracter contabil şi administrativ. El a insistat în mod deosebit asupra acestui aspect : nu a vîndut planul de mobilizare a forţelor militare austriece. În calitate de judecător militar, el nu avea acces la acestea.

Comisia care ancheta cazul lui Hekailo era compusă din maiorul Wilhelm Haberditz, căpitanul Redl şi locotenentul Hans Seeliger, de la Departamentul justiţiei militare. Căpitanul Redl se străduia din răsputeri să-l determine pe Hekailo să recunoască că el era cel care vînduse ruşilor planul de mobilizare. Dar Hekailo a rămas pe poziţia iniţială.

În schimb a dezvăluit numele unuia dintre complicii săi, maiorul von Wieckowski, ce se afla atunci într-o unitate militară din Stanislaw, în Galiţia. A doua zi, comisia de anchetă a plecat la faţa locului. Maiorul von Wieckowski a fost găsit şi arestat imediat pe cînd se afla la biroul său de la statul-major. Acesta a declarat că e nevinovat. O percheziţie efectuată la biroul său nu a dus la nici un rezultat. La sugestia căpitanului Redl, comisia s-a deplasat la domiciliul maiorului. Aici, ofiţerii au scotocit timp de mai multe ore, şi, în bibliotecă, au găsit un compartiment plin de documente secrete. Conţinutul sertarului dovedea vinovăţia gravă a maiorului. Cel care îi furniza materialele era căpitanul Alexandru Acht, ofiţer însărcinat cu securitatea a tot ceea ce era confidenţial. Acht a

fost, la rîndul său, arestat şi trimis sub escortă la Viena. La sfîrşitul verii lui 1904, Hekailo, Wieckowski şi Acht au fost judecaţi, declaraţi vinovaţi şi condamnaţi la doisprezece, zece şi respectiv opt ani muncă silnică.

Aceste condamnări au constituit un nou prilej pentru ascensiunea căpitanului Redl. În septembrie 1905, Redl, care avea atunci patruzeci şi unu de ani, a fost avansat maior, şi decorat cu Crucea Virtuţii Militare. Peste doi ani a fost avansat şi în funcţie : a fost numit adjunctul colonelului Hordlieza.

Au mai trecut cîţiva ani, timp în care Redl şi-a continuat activitatea în cadrul serviciului de contraspionaj austriac. Succesele obţinute, capacitatea lui de a-i găsi pe spionii ce acţionau contra Austriei, i-au adus mereu laude, aprecieri, superlative din partea şefilor lui, onoruri, decoraţii şi grade. Astfel, în 1911, ajunsese la gradul de colonel.

Nu se ştia exact din ce motiv dar, în momentul cînd şeful departamentului în care lucra a fost mutat în altă funcţie, şi colegii lui Redl începuseră să-l felicite pentru noul post pe care-l va lua în primire, adică de şef al departamentului, nu numai că în această funcţie a fost numit alt ofiţer, dar colonelul Redl a fost mutat într-un post de comandă în armata austriacă, în oraşul Praga.

Dezamăgirea lui Alfred Redl, de a nu mai fi fost numit şeful Serviciilor de Informaţii, nu a durat mult timp. Dat fiind faptul că statul-major al marii unităţi se afla la Viena, viaţa lui Alfred Redl a continuat să se depene între cele două mari oraşe. La Viena şi la Praga el s-a instalat în apartamente mari, situate la ultimul etaj, în imobile foarte frumoase. Acestea, conform celor spuse de foştii amici, erau luxoase, mobiliate somptuos, cu mult rafinament. Redl dădea deseori recepţii, invitîndu-şi prietenii prilej cu care se arăta a fi o gazdă extraordinar de primitoare. Îşi trata prietenii şi invitaţii cu cele mai fine mîncăruri şi delicatese şi nu făcea economie la şampanie.

În locuinţa sa de la Praga avea o cameră în care nu intra decît el. Aici se afla un atelier fotografic dotat cu tot ceea ce era necesar şi nou în materie de tehnică foto. Alfred se dovedea a fi un fotograf amator foarte experimentat : atunci cînd dorea, avea posibilitatea să execute orice fotografie. Biroul său, încuiat cu grijă, conţinea fo-

tografii din domenii diferite, făcute de el. Dar, așa cum spunea tuturor prietenilor. Alfred Redl nu dispunea de prea mult timp pentru a se consacra pasiunii sale : fotografia era pentru el o destindere.

Astfel i s-a scurs existența în timpul iernii anului 1912, an al cărui cer era mai de grabă sumbru (războiul din Balcani a izbucnit, după cum se știe în octombrie, prevestitor de evenimente încă și mai tragice). O dată sau de două ori pe lună, de obicei la sfîrșit de săptămînă, se urca în „Deimlerul" roșu și parcurgea cei trei sute de kilometri care îl separau de Viena. În cursul vizitelor sale în Capitala austriacă relua contactul cu prietenii și cunoștințele sale. Adeseori se întîlnea și cu alte persoane. Dar, acestea nu erau decît siluete estompate, neprecise, ascunse de nume false sau chiar lipsite de orice nume și care se învîrteau prin străzi obscure sau la colțuri de străzi. Cînd era în slujba unui serviciu de spionaj, din motive profesionale putea să se întîlnească cu acest gen de indivizi, dar în funcția de comandă pe care o avea acum, acest fapt nu putea decît să surprindă.

Primăvara anului 1913. De cîțiva ani contraspionajul austriac era condus de maiorul Maximilian Ronge, prieten, vechi colaborator și fost subordonat al lui Alfred Redl. La rîndul său, acesta adăugase la „inovațiile" lui Redl altele noi, din dorința de a-l întrece pe „Profesor". Ronge a introdus cenzura strictă a corespondenței care, pînă la el, nu fusese efectuată sistematic. Scopul mărturisit era combaterea contraspionajului. Poate că în momentul cînd a introdus această „inovație" nu se gîndea că ea îl va ajuta să descopere un fapt senzațional.

La începutul lunii aprilie 1913, maiorul Maximilian Ronge a primit o scrisoare de la omologul său din Berlin, maiorul Walter Nikolai, care conducea Serviciul de informații din cadrul Statului Major General german. Maiorul Nicolai a anexat la corespondența sa o scrisoare dactilografiată, purtînd ștampila poștei din Berlin și al cărui adresant era următorul : Dl. Nikon, Nizetas, Austria, Viena. Poșta Centrală. Post-restant.

După părerea maiorului Nikolai, scrisoarea rămăsese timp de mai multe săptămîni la Poșta Centrală din Viena

fără să fi fost solicitată. Apoi a fost retrimisă la adresa de unde fusese expediată, adică la Berlin. Acolo, serviciile de securitate au deschis-o și au descoperit că ea conținea 6 000 de coroane în bilete de bancă austriece și două adrese. Pentru Nikolai, aceste două adrese corespundeau cu două centre de spionaj — unul la Paris, celălalt la Geneva. Fără îndoială că cele 6 000 de coroane reprezentau plata pentru o activitate de spionaj. Acest lucru era atestat nu numai de cele două adrese, ci și de faptul că o sumă atît de importantă era expediată printr-o scrisoare. Era limpede că răsplata nu se putea face în mod fățiș, prin procedeul obișnuit.

Dar cum să fie prins spionul ? El locuia, probabil, în Austria și, din cine știe ce cauze (poate fiind bolnav), nu putea intra în posesia sumei trimise ca plată pentru serviciile sale. Cel puțin acesta era raționamentul lui Maximilian Ronge, redat de el în memoriile publicate după mulți ani.

Problema, în mod evident, privea Austria și, ca atare, șeful Serviciului de Informații din Germania a transmis materialele maiorului Ronge. Era normal să procedeze așa, în virtutea acordurilor de cooperare reciprocă pe care încă Alfred Redl le-a negociat cu serviciul respectiv în 1909 în materie de contraspionaj.

Maiorul Ronge s-a sfătuit mai întîi cu șeful său, colonelul Urbanski. Apoi, conștiincios, a întreprins un studiu amănunțit al acestei scrisori, comparînd caracterele literelor de mașină cu cele aflate în colecția de scrisori pe care Redl o întocmise cînd era în cadrul serviciului. După aceea a efectuat o anchetă la cele două adrese indicate. La Paris nu a găsit nimic, dar la Geneva a dat de urma unui agent francez, Largurier, care spiona împotriva Austriei. În baza unei cereri, autoritățile elvețiene au acceptat să-l expulzeze pe Largurier.

Totuși mai rămînea de descoperit cine era în realitate Nikon Nizetas. După unele păreri, acesta putea fi un spion de mare anvergură. De cîtva timp se știa că există o „scurgere de informații" la un nivel înalt, probabil în armata imperială. Acest Nizetas, gîndea maiorul Ronge, putea foarte bine să fie chiar cauza acestor scurgeri. S-a decis să-i întindă o cursă, dacă prin întîmplare acesta ar fi venit să-și ia scrisoarea.

Prin intermediul șefului poliției, consilierul Gayer a aranjat ca doi agenți ai poliției secrete, Ebinger și Steidl, să stea în fiecare zi, de la orele opt dimineața pînă la șase seara, într-o încăpere izolată de la secția de poliție. Ronge a dat ordin ca această secție să fie legată printr-un fir telefonic special de serviciul „post-restant" de la Poșta Centrală din Viena. Funcționarul de serviciu nu avea decît să apese pe un buton, pentru a fi auzită soneria în camera secției de poliție, unde se aflau agenții. El trebuia să facă acest lucru imediat ce va veni cineva după scrisoare și să caute să-l rețină cît mai mult timp la eliberarea acesteia.

Aproape o lună, Ebinger și Steidl au petrecut zece ore pe zi în cămărușa lor, fără rezultat. Nikon Nizetas nu dădea nici un semn de viață. La începutul lunii mai, situația s-a complicat : încă două scrisori au sosit la Poșta Centrală, adresate ambele lui Nizetas, fiind datate 7 și respectiv 9 mai. Fiecare din ele conținea 7 000 coroane austriace în bilete de bancă.

„Stimate domnule Nizetas — se scria în cea de a doua — sper să fi primit acum scrisoarea mea din 7 mai prin care îmi ceream scuze pentru întîrzierea trimiterii banilor. Din nefericire nu am putut să vii trimit mai devreme.

Am onoarea, stimate domnule Nizetas, de a vă transmite 7 000 coroane pe care am riscat să-i anexez la această scrisoare obișnuită. Cît privește ofertele dumneavoastră, toate sînt acceptabile.

Cu expresia înaltei mele considerații,

F. Dietrich

P. S. V-aș fi foarte recunoscător dacă ați binevoi să-mi scrieți pe adresa C/O Fr. Elise Kjernlic, Rosenborggate, nr. 1, Kristiana, Norvegia."

După ce a deschis ambele scrisori și a luat cunoștință de conținutul lor, maiorul Ronge le-a relipit și le-a returnat la Poșta Centrală, așteptînd ca destinatarul lor să le ridice. În același timp, a convenit cu consilierul Gayer ca cei doi agenți să-și continue supravegherea în timpul zilelor ce vor urma.

A trecut o săptămînă de cînd agenții așteptau un semn de la funcționarul poștal, dar soneria nu s-a auzit. Au trecut lunile martie și aprilie, și nimeni nu a venit după scrisori ; banii rămîneau neridicați. În a 83-a zi de așteptare, în seara zilei de 24 mai, s-a auzit deodată soneria. Unul dintre agenți nu era atunci în cameră ; celălalt se spăla pe mîini.

Funcționarul de la poștă a „tras" cît a putut de timp, dar nu a putut exagera, fiind vorba de o treabă extrem de simplă. A trebuit, în cele din urmă, să dea celui ce s-a prezentat la ghișeu cele două scrisori ale lui M.F. Dietrich din 7 și 9 mai ca și cea din Berlin. Primitorul scrisorilor a semnat în registrul destinat pentru asemenea lucruri cu numele Nikon Nizetas apoi s-a grăbit să plece cît mai repede. Cînd cei doi agenți ai poliției secrete și-au reluat activitatea, au alergat spre Poștă. Funcționarul de la ghișeu le-a spus că întîrziaseră ; cel care primise plicurile ieșise.

Ajunși în stradă, cei doi agenți au observat un taxi ce se îndepărta ; era prea tîrziu și nu au putut decît să-i ia numărul. Altceva nimic. Au rămas pe loc, simțindu-se vinovați de insuccesul lor. În momentul cînd se întrebau dacă e bine să-i telefoneze șefului lor despre cele întîmplate, au zărit un taxi ce cobora strada în direcția lor. Taxiul avea numărul pe care îl notaseră cu cîteva minute în urmă. Într-un glas au strigat : „Poliția !", și au sărit în mașină. Șoferul nu știa ce să creadă.

— Unde ai lăsat pe ultimul client ? l-au întrebat ei, fără nici o introducere.

— La „Cofetăria Kaiserhof", le-a răspuns șoferul intuind despre ce putea fi vorba.

— Du-ne imediat acolo ? au ordonat agenții. Și cît mai repede posibil.

Agentul Steidl s-a urcat lîngă șofer, iar Ebinger a luat loc pe bancheta din spate. Aici a zărit, într-un colț, un toc, din catifea, pentru briceag. L-a arătat colegului său. Fără a avea nici cea mai mică certitudine s-au gîndit că era posibil ca ultimul călător să-l fi pierdut.

— Omul care a luat acest taxi, spuse Ebinger, probabil că s-a folosit de cuțitul aflat în acest toc pentru a deschide scrisorile !

— Se poate, însă nimic nu dovedește că acest ultim client este cel care a pierdut tocul, spuse Steidl. După care adăugă : Să-l păstrăm. Nu se știe niciodată !

La „Kaiserhof" cei doi polițiști s-au uitat în sală : era aproape goală. Nimeni din cei prezenți nu corespundea cu semnalmentele date de funcționarul de la Poșta Centrală. Au întrebat pe cei care serveau la mese, dar nici un amănunt nu au aflat. Pista părea că se închide.

Cei doi agenți au ieșit din cofetărie și au ajuns în dreptul unei stații de taxi, aflată puțin mai departe. Aici, un bătrîn, ce spăla mașinile și-a amintit că a văzut urcînd un domn într-una din mașini.

— L-ați auzit dînd adresa ? l-au întrebat cu sufletul la gură.

— Da, a răspuns bătrînul. La „Hotelul Klomser".

Ajunși la hotel, agenții poliției s-au adresat imediat funcționarului de la recepție. Acesta și-a amintit că a văzut intrînd patru sau cinci clienți în ultima jumătate de oră. Îi știa pe toți. Le-a spus numele și prenumele. Agenții au tresărit cînd au auzit pronunțîndu-se pe cel al colonelului Redl. Le fusese doar șef.

— Colonelul Redl ?

— Da, e unul din oaspeții noștri obișnuiți.

— Ai văzut, din întîmplare, acest toc de briceag la unul din clienți ? Agenții l-au rugat pe omul de la recepție ca să întrebe clienții, pe care i-a enumerat, cînd vor coborî pentru a preda cheile, dacă nu le aparține tocul de briceag. După aceea au luat loc în hol și au supravegheat discret venirile și plecările pasagerilor străduindu-se ca, de această dată, să nu le mai scape nimic.

Așteptarea lor nu a fost lungă. Cu puțin înainte de orele 7 seara, Alfred Redl a coborît în hol. Era îmbrăcat în uniforma de colonel de stat-major. În momentul în care a predat cheia, omul de la recepție i-a întins tocul de briceag.

— Scuzați, domnule colonel, nu cumva ați pierdut acest toc de briceag ?

— Da, răspunse acesta. Este al meu !

Dar abia a pronunțat aceste cuvinte, că și-a dat seama de grava greșeală pe care o comisese. Unde folosise el ultima dată briceagul ? În taxi, pe cînd scosese banii din

plicuri ! îl privi pe recepționer : acesta punea cheia la locul ei. Mai încolo ședea un bărbat cufundat în citirea ziarului. Redl ascunsese obiectul în buzunar și se îndreptă spre ieșire. Dar era conștient că nu mai avea nimic de făcut. Străduindu-se din răsputeri să pară cît mai calm, a ieșit pe ușa hotelului și s-a pierdut în mulțimea ce anima Herrengasse.

Agentul care citea ziarul a alergat la cabina telefonică și a cerut un număr al Poliției din Viena. Celălalt, nu-l slăbea o clipă pe Redl. Maiorul Ronge a fost alertat.

Pe stradă, evenimentele au început să se precipite. În timp ce-și continua drumul, Redl, cînd a ajuns în pasajul Freyung, a băgat mîna în buzunarul tunicii și a scos cîteva hîrtii pe care le-a rupt, înainte de a le arunca. Cei doi polițiști care nu-l pierdeau din vedere, au văzut gestul său. Imediat, unul dintre polițiști s-a oprit pentru a aduna bucățelele de hîrtie și le-a dus în grabă la poliție. Cînd Stiedl a remis hîrtiile rupte consilierul Heyer, acesta a ordonat :

— Încercați să reconstituiți acest maldăr de hîrtii, după care, ridicînd telefonul, a chemat pe maiorul Ronge.

În acest timp, Ronge se îndrepta spre casă. Abia intră în apartamentul său, cînd, deodată, se auzi soneria telefonului.

— Aici consilierul Heyer. Vă rog să veniți la mine în birou. S-a întîmplat ceva îngrozitor ! Nikon Nizetas s-a prezentat în seara aceasta la poștă. L-am identificat. E vorba de colonelul Redl... Da, ați auzit bine, e colonelul Redl, nu e nici un dubiu ! Ronge va scrie în memoriile sale : „Aflînd că omul care mulți ani de zile făcuse parte din serviciul nostru de spionaj și care participase ca expert militar la numeroase procese ale spionilor a fost demascat ca trădător, am încremenit".

Cîteva minute mai tîrziu, documentele rupte au fost reconstituite. Era o chitanță de 900 coroane pe numele de Stefan Hromodka. Celelalte hîrtii erau tot recipise și aveau menționate pe ele adrese rusești. Cît privește chitanța primită la post-restant, semnată Nikos Nizetas, maiorul Ronge a recunoscut scrisul de pe ea imediat. Era acela al colonelului Redl. Cînd s-a dezmeticit puțin, Ronge a întrebat :

— Unde se află acum ? A observat că e urmărit ? A scăpat ?

Între timp, Alfred Redl şi-a dat seama că fusese descoperit şi că avea poliţia pe urmele sale. A oprit un taxi şi a cerut şoferului să-l conducă la restaurantul „Riedhof". Agentul de poliţie a luat alt taxi şi l-a urmat îndeaproape. La „Riedhof", după ce s-a asigurat că Redl a luat loc la o masă într-un separeu, a telefonat la Poliţie, raportînd că Alfred Redl cinează cu doctorul Pollack şi îl ţine sub observaţie în continuare. Pentru a asculta convorbirea lor, agentul îşi prezentă legitimaţia directorului restaurantului şi, punîndu-şi un frac de chelner, începu să-i servească pe cei doi clienţi din separeu.

La masă, Redl avea o comportare neobişnuită. Nu-şi putea ascunde neliniştea, era frămîntat, nu-şi găsea locul. El îi mărturisi lui Pollack nevoia de bani. Viaţa pe care a dus-o, plină de tensiuni, i-a provocat tulburări psihice, se simte ca ieşit din minţi şi nu mai răspunde de faptele sale. Dar colonelul nu pomeni nimic despre activitatea sa de spion.

După ce a examinat cu minuţiozitate toate elementele, maiorul Ronge şi-a expus raportul, telefonic, către colonelul Urbanski, şeful lui Evidenzbirou. Acesta, la rîndul său, a raportat ştirea altor organe superioare. Nu este greu de imaginat efectul pe care l-a provocat vestea, pe drept cuvînt incredibilă ; colonelul Alfred Redl este spion.

— Gîndiţi-vă domnilor, ce va spune străinătatea, cînd va afla de trădarea unuia dintre cei mai prestigioşi ofiţeri ? spuse înspăimîntat generalul Hötzendörf, şeful armatei. Redl urma, în scurt timp, să fie numit, cu acordul meu, la conducerea lui Evidenzbirou în locul dumneavoastră, colonel Urbanski ! Am fi ajuns de rîsul tuturor ! Şi prietenii noştri, aliaţii noştri, germanii, ce vor spune. A vîndut secrete rușilor ? A făcut acest lucru, în mod cert ?

— Aceasta o vor stabili ancheta şi procesul, domnule general ! răspunse colonelul Urbanski.

— Cum ? Un proces ? Un proces public ? Vă gîndiţi ce înseamnă aceasta domnilor ? Cum ar putea să suporte aşa ceva bătrînul nostru Împărat ? Şi armata ? Nu, domnilor ! Nu ! Cu cît mă gîndesc mai mult, cu atît sînt convins că trebuie să păstrăm secretă această afacere !

— Dar, domnule general, Redl nu ar trebui mai înainte să ne dezvăluie ce informaţii şi documente a transmis în străinătate ?

— Asta este evident. Constituiţi o comisie restrînsă formată din dumneavoastră, adjunctul meu, generalul Höfer şi avocatul militar Wenzel Vorlicek. Veţi porni împreună la hotelul „Klosmer" şi-l veţi interoga pe Redl în camera sa. Faceţi în aşa fel, domnilor, ca trădătorul să înţeleagă că nu trebuie să supravieţuiască dezonoarei lui.

Între timp, colonelul Redl şi doctorul Pollack au terminat dineul la „Riedhof". Poliţistul care nu-l pierdea din ochi pe colonel a remarcat că era foarte agitat. Şi nu se înşela. Încă din primele momente ale întîlnirii lor, Redl i-a mărturisit doctorului Pollack că are mari neplăceri — fără să intre în detalii — şi l-a rugat să-l contacteze din partea sa pe consilierul Heyer. Pe la ora 23,00, Redl şi-a luat rămas bun de la doctorul Pollack şi s-a reîntors la hotelul „Klosmer", urcînd în camera sa.

O oră mai tîrziu, Alfred Redl a auzit ciocănind la uşa sa. Cînd a deschis s-a găsit în faţa a patru ofiţeri în uniformă : generalul von Höfer, colonelul Urbanski, maiorul Ronge şi maiorul Wenzel Vorlicek de la justiţia militară. Vizita nu l-a surprins, se aştepta la ea. Era palid, dar calm.

— Domnilor, cunosc motivul vizitei dumneavoastră. Viaţa mea este terminată, a ajuns la capăt. Merit, recunosc, moartea. Sînt pe punctul de a termina ultima scrisoare de rămas bun. Am fost victima unei pasiuni funeste.

Pe masă, în faţa lui, se aflau două scrisori. Una era adresată fratelui său, cealaltă, pe jumătate scrisă, era destinată generalului Giesl von Gieslingen.

— Spuneţi-ne mai întîi adevărul. Căror puteri aţi vîndut informaţii şi în ce constau acestea ? Cine vă sînt complici ?

Redl nu a răspuns la nici una din întrebări. A spus doar :

— La drept vorbind, puţine lucruri... instrucţiuni, regulamente secrete ce erau în posesia mea... le-am fotografiat la mine... în apartamentul din Praga, veţi găsi

documentele ce vă pot fi utile... Da, le-am vîndut rușilor... de un an, doar... acum, lăsați-mă singur.

— Aveți o armă, domnule Redl ? îl întrebă unul dintre ofițeri, fără să i se mai adreseze cu gradul.

— Nu, nu am. Ați putea să-mi dați un pistolet ?

Din întîmplare nimeni nu avea asupra lui o armă. În cele din urmă, maiorul Ronge a plecat în grabă pînă la locuința sa. Un sfert de oră mai tîrziu, el este din nou în camera de hotel și îi întinse un browning lui Alfred Redl. După aceea, cei patru ofițeri au părăsit camera și au ieșit în stradă. Așteptau să audă focul de armă. Dar evenimentul întîrzia.

Din locul unde se aflau, ofițerii nu puteau să zărească fereastra de la camera lui Redl care era orientată spre o curte interioară. S-au decis ca unul dintre ei să rămînă în fața hotelului, în timp ce ceilalți trei au plecat spre casă. La orele patru dimineața și-au pierdut răbdarea. Au chemat pe unul dintre agenții ce-l urmăriseră pe Redl pentru a suna la ușa lui Redl. Astfel vor putea ști ce s-a întîmplat acolo. Două minute mai tîrziu, polițistul a revenit, vizibil impresionat. A găsit ușa camerei deschisă și, intrînd înăuntru, a descoperit cadavrul colonelului. Își trăsese un glonte în tîmplă.

Acum, cînd colonelul Redl era mort, cei patru ofițeri desemnați de generalul von Hötzendörf urmau să rezolve o altă problemă importantă. Pentru a înăbuși scandalul, corpul sinucigașului trebuia „descoperit" în mod oficial. În acest scop, unul dintre ofițeri, folosindu-se de un nume fals, va telefona la recepția hotelului și va cere să vorbească de urgență cu colonelul Redl. Apoi, cînd centralista se va strădui să facă legătura, va închide, convins că omul de la recepție sau portarul se vor impacienta, datorită tăcerii prelungite a celui din cameră, și vor încerca să vadă ce se petrece. Raționamentul s-a dovedit corect și lucrurile s-au produs întocmai. Cîteva minute mai tîrziu, directorul hotelului, sculat din somn și bulversat de descoperirea portarului, a anunțat poliția că colonelul Alfred Redl se sinucisese !

Medicii legiști, aduși de poliție, au confirmat că este vorba de o sinucidere. Alfred Redl se așezase în fața oglinzii, după care și-a introdus țeava browningului în

gură și a apăsat pe trăgaci. Proiectilul a traversat cerul gurii, apoi creierul de la dreapta spre stînga, mai înainte de a rămîne în cutia craniană. Din nara stîngă se scursese puțin sînge ; corpul se prăbușise alături de canapea, pe podea.

Pe masă, alături de cele două scrisori, pe o foaie de hîrtie, Alfred Redl lăsase un ultim mesaj : „Ușurința și patimile m-au dus la pierzanie. Rugați-vă pentru mine. Îmi plătesc păcatele cu viața. Alfred". Dedesubt, adăugase : „E ora două fără un sfert. Voi muri. Rog să nu mi se facă autopsie. Rugați-vă pentru mine".

Ordonanța colonelului Redl, soldatul Josef Sladek, și-a exprimat neîncrederea în afirmația după care colonelul s-ar fi sinucis. El a fost ucis !, aceasta era credința lui. Ordonanța se baza pe faptul că Redl își făcuse un program pentru ziua următoare și că abia marți își planificase să plece la Praga. Pe de altă parte, arma nu-i aparținea colonelului. Fără nici o îndoială fusese asasinat, conchise ordonanța.

Nimeni însă nu dorea complicații și direcția hotelului cu atît mai puțin. Și totuși, afacerea prezenta o serie de particularități deosebite ; patru ofițeri ceruseră să-l vadă pe Redl la miezul nopții. Apoi un bărbat, neidentificat, purtător al unui mesaj, care a insistat să urce în camera sa pe la ora cinci și jumătate dimineața, dispăruse fără urme. Și acum, acest soldat, ordonanța colonelului, cu afirmațiile sale categorice. Îndoiala semănată în mințile multora a persistat vreme îndelungată, mai ales că autoritățile păstrau tăcerea.

Poliția a autorizat efectuarea autopsiei cadavrului lui Redl, anunțînd imediat autoritățile militare. În aceeași dimineață cabinetele militare ale împăratului și arhiducelui moștenitor au fost, la rîndul lor, informate de sinuciderea colonelului. Pînă atunci nici o revelație nu fusese făcută în privința adevăratelor motive ce o determinase. Secretul se păstrase. A doua zi, dimineață, informații scurte apăruseră în presă, lăsînd să se înțeleagă că sinuciderea se produsese datorită surmenajului și unei depresiuni nervoase. S-a mai comunicat că Alfred Redl va fi înmormîntat cu onoruri militare.

Pentru Statul Major General era important să se descopere, fără cea mai mică întîrziere, amploarea exactă a pagubelor provocate de trădător. În dimineața de duminică, colonelul Urbanski și maiorii Ronge și Vorlocek au luat trenul spre Praga. Primul lucru ce-l aveau de făcut era să forțeze broasca de la intrarea în apartamentul lui Redl. Apartamentul cu coloritul roșu-aprins al tapetelor, draperiilor și cuverturilor și efluviile grele de parfum ce pluteau în aer, avea să facă o impresie dezagreabilă asupra colonelului Urbanski. „Dezgustător", a fost calificativul pe care l-a folosit într-unul din rapoartele sale. Au fost forțate închizătorile speciale ale biroului fostului colonel. Ofițerii au putut să-și dea seama de întinderea dezastrului : Alfred Redl trădase. În aceeași noapte, Urbanski a revenit la Viena cu două valize mari, pline cu documente oficiale și fotografii de documente.

Cu toate măsurile de a ascunde adevărul despre cazul Redl, presa și opinia publică au aflat cîte ceva. Întrebările veneau din toate părțile. Și în Parlamentul de la Viena a început să se discute despre cauzele sinuciderii. Prin vocea doctorului Wilhelm Neumann, guvernul a fost interpelat : Este adevărat că Redl a vîndut planurile de mobilizare ale armatei austriece unui stat vecin din nord-est ? Este adevărat că aceasta, în timp de război, ar fi provocat înfrîngerea certă a armatei austriece și ar fi antrenat moartea unui număr incalculabil de soldați ?

La 5 iunie 1913, ministrul apărării, von Georgi, a dat parlamentarilor un răspuns ce dezvăluia că spionajul data doar din martie 1912 — ceea ce nu era adevărat — și că acest spionaj fusese efectuat în favoarea Rusiei, Franței și Italiei. Acest răspuns nu i-au satisfăcut, cîtuși de puțin, pe deputați : din contră, i-au convins că li s-a ascuns adevărul. Totuși propunerea de a se deschide o dezbatere asupra problemei a fost respinsă.

Generalul Conrad von Hötzendörf a făcut tot ce a putut pentru a minimaliza trădarea ofițerului căruia el îi acordase atîta încredere. Autoritățile au fost constrînse să confirme oficial că Redl a fost un trădător. În baza instrucțiunilor șefului Statului Major General au fost anulate funeraliile militare, inițial prevăzute. Corpul colonelului

Redl a fost așezat într-un sicriu din scînduri de brad și îngropat în cimitirul central din Viena.

În timpul lunilor care au urmat, speculațiile și controversele privind afacerea Redl au continuat să facă multă zarvă. Datorită presei a devenit imposibil să fie ascuns adevărul. Ziarele au publicat articole prin care se explica că fostul colonel Redl, din cauza relațiilor sale sentimentale, a ajuns la discreția șantajiștilor, care l-au expus unor mari dificultăți financiare. Atunci s-a văzut silit să vîndă secrete de stat unei puteri străine. În cele din urmă, pentru a scăpa de consecințele actelor sale, s-a sinucis. Dimensiunile trădării, durata și circumstanțele morții colonelului au fost pe cît posibil escamotate. În această privință, raportul întocmit de generalul Hötzendörf se pare că a servit ca model declarației făcute puțin mai tîrziu Parlamentului de către generalul de infanterie von Georgi, ministrul apărării. Așa după cum scria „Neue Freie Presse" : „Declarația pe care a făcut-o ministrul, la 5 iunie 1913 în fața Paralamentului, nu a calmat cîtuși de puțin spiritele... Se simte că toată lumea este nemulțumită".

A urmat o perioadă de liniște, cînd se părea că toată lumea l-a uitat pe Redl. Dar un fapt banal a adus din nou în atenție activitatea fostului colonel. La puțin timp după moartea lui Redl, lucrurile din apartamentul ce-l ocupase la Praga i-au fost vîndute la piață. Se afla, printre acestea și un aparat fotografic ce conținea, atunci cînd a fost desfăcut, un film expus. Cumpărătorul aparatului un elev de liceu, a developat pelicula și, spre marea lui stupefacție, în fața ochilor i-a apărut un document oficial extrem de secret. Și aceasta nu era totul : șase alte rolfilme, ambalate în hîrtie neagră, au relevat documente tot atît de confidențiale. Printr-un concurs de împrejurări, un profesor care a fost de față, a confiscat filmele de la elevul său și a predat autorităților militare materialúl. Presa a aflat de această afacere și s-a grăbit, cu zelul ei caracteristic, s-o difuzeze cît mai repede, cu comentariile de rigoare.

Care a fost cu exactitate amploarea pagubelor provocate de trădarea lui Alfred Redl ? Nimeni nu o va ști vreodată cu adevărat. Chiar astăzi, cînd s-au scurs 75 de ani de la eveniment, cînd arhivele sînt accesibile specialiș-

tilor, nu se cunosc prea multe despre dezastrul provocat prin trădarea lui Redl.

Încă de la începutul conflictului din 1914—1918, Redl a fost făcut responsabil de înfrîngerea armatei austro-ungare. Redl — aveau să spună unii — dăduse rușilor și aliaților acestora, sîrbii, planul de atac al Serbiei. Contele Sternberg își exprimase opinia sa în fața parlamentului : „Redl ar fi provocat prăbușirea Imperiului austro-ungar : Redl a denunțat fiecare spion austriac. El a vîndut secretele noastre rușilor și ne-a împiedicat să le cunoaștem pe ale rușilor, prin spionaj. Astfel, în 1914, Austria și Germania ignorau existența a 75 divizii — mai mult decît toată armata austro-ungară — de unde dorința noastră de a face război și urmarea înfrîngerii noastre. Dacă s-ar fi știut aceasta, generalii noștri nu ar fi antrenat guvernul la război". Bineînțeles că toate acestea au fost exagerări și încercări de a nu spune adevărul despre adevăratele cauze ale înfrîngerii armatelor austro-ungare. Redl a servit, într-un anume fel, ca „țap ispășitor" celor învinși. Dacă trădarea lui Redl nu a modificat istoria, ea a provocat totuși moartea a mii de soldați pe cîmpurile de luptă.

Atunci cînd trupele germane au ocupat Varșovia, în 1915, au găsit arhivele Centrului de Informații rus pentru vest. Un ofițer austriac, atașat pe lîngă serviciile de informații germane, a avut astfel ocazia de a citi corespondența purtată de Alfred Redl cu colonelul Nikolai Stefanovici Batyushin, ofițer de stat-major rus, care conducea acest Centru. El a fost de asemenea în măsură să studieze un mare volum de documente secrete austriece și germane a căror origine i-a fost ușor s-o ghicească. Corespondența Redl-Batyushin (care se pare că s-a pierdut) a făcut lumină asupra începutului trădării lui Redl. Intermediar între cei doi oameni se pare că a fost un agent rus, cunoscut sub numele de Pratt. Cîțiva ani mai tîrziu, cînd se afla într-un lagăr de prizonieri de război, se spune că ar fi evocat, cu oarecare nostalgie, recrutarea lui Alfred Redl ca fiind „cel mai mare succes al său".

Cum a ajuns Redl să fie manipulat de către Batyushin ? Colonelul rus, mult mai versat în problemele de spionaj, îi urmărea cariera ofițerului austriac, încă din timpul cînd Redl era tînăr ofițer în garnizoana Lemberg. Unul dintre

agenții săi consemnase toate datoriile pe care le făcuse locotenentul, ca și șansele de promovare pe care le întrevedea datorită calităților ce le întrunea. Mai departe, la Kazan, unde a fost trimis pentru specializare, Redl a fost ținut sub strictă observație de Batyushin.

Agentul rus a apreciat că, înainte de a-l recruta pe Redl, trebuia să încerce să descopere punctele slabe ale firii sale, pentru a acționa astfel asupra sa și a-l face să-i devină aliat servil. Cercetîndu-i trecutul, agentul rus a aflat unele lucruri interesante despre tinerețea lui Redl. La 1 mai 1887, după ce a primit brevetul de locotenent, a fost numit la comanda unei subunități de infanterie austriacă, la Styj, oraș de frontieră în Galiția.

Foarte îngrijit și elegant, înclinația spre o viață îndestulată, care depășea posibilitățile sale materiale, l-au împins repede spre cămătari. O căsătorie cu o femeie bogată, așa cum o făceau mulți, desigur că l-ar fi salvat de dificultățile unui început de carieră. Dar pentru a avea autorizația de a se căsători trebuia să depună o cauțiune de 45 000 florini, sumă enormă pentru un locotenent ce nu cîștiga decît 600 pe... an !

Astfel, îndepărtat de femei datorită situației sale materiale, Redl s-a distanțat definitiv de sexul frumos, mai cu seamă în urma a două triste aventuri pe care le-a avut. Prima, cu o poloneză, a doua cu o călăreață de circ italiană, de care se îndrăgostise și pe care a vrut s-o ia de soție. Dar ea i-a transmis un... sifilis. Pentru a se vindeca (fără succes pînă la urmă) a trebuit să urmeze un tratament lung și chinuitor de dureros. În final a rămas cu o ură neîmpăcată față de femei.

Datorită unei supravegheri minuțioase, Batyushin a intrat în posesia unor documente concrete incontestabile referitor la viciile sentimentale, disimulate cu deosebită grijă de Redl. Colonelul țarist dispunea astfel de mijlocul prin care putea face ori ce voia cu Redl.

Prin Pratt, Batyushin l-a prevenit pe Redl că nu are de ales, cerîndu-i cu fermitate să intre în joc. Și Redl a acceptat să lucreze pentru serviciile secrete ale țarului.

Odată intrat în jocul lui Batyushin (care a durat 12 ani, dacă nu mai mult), Redl a transmis acestuia multe documente secrete austriece. Mai mult, a pus în mișcare un

veritabil, „tîrg de spioni". Din cînd în cînd, el livra lui Batyushin un spion austriac și Batyushin îi „ceda" în schimb pe unul dintre ai săi. În afară de avantajele financiare pe care le aveau ambii, aceste mici tranzacții aveau ca efect sporirea considerabilă a prestigiului lor de „vînători de spioni" în ochii superiorilor lor. În plus, fiecare afacere de spionaj, pe care Redl era chemat s-o ancheteze îi permitea să aibă acces direct la tot mai multe secrete, pe care apoi le transmitea lui Batyushin. Astfel se pot explica multe dintre aspectele rămase obscure pînă atunci în afacerea Hekailo. În această afacere Alfred Redl a jucat un joc dublu, neobișnuit de complicat. În mod evident, el era cel care vînduse rușilor planurile de invazie. Apoi, aflînd că austriecii descoperiseră că rușii posedau planurile lor, mai mult ca sigur în urma unei scurgeri provocate de indiscreția sau trădarea unui rus, a luat contact în grabă cu Batyushin și a insistat ca acesta să „sacrifice" pe unul dintre agenții săi și va evita astfel ca el, Redl, să fie demascat. S-a întîmplat ca Hekailo, deși nu fusese amestecat în această afacere neobișnuită, executase totuși cîteva misiuni de spionaj în solda lui Batyushin. Cum între timp fugise din Austria, nu mai prezenta nici un interes pentru țar. Atunci, Batyushin, care ținea să nu-l piardă pe Redl, s-a decis să-l „sacrifice" pe Hekailo și a furnizat lui Redl dovezile necesare pentru a-l acuza pe Hekailo, ca și toate informațiile pentru a-l regăsi în Brazilia. Avizat în toate aspectele, Redl a vîndut documentele furnizate de Batyushin șefilor săi pentru suma de 20 000 coroane, pe care a împărțit-o cu asociatul său.

Redl a trădat pentru bani, încasînd sume imense cu care și-a cumpărat case, moșii și patru automobile. În privința uneia dintre locuințele sale au fost descoperite 1920 de sticle de șampanie. El e cel care a înlocuit documentele cumpărate de atașatul militar austriac de la colonelul rus, primind pentru aceasta 100 000 coroane, și bineînțeles l-a trădat apoi lui Batyushin, determinîndu-l, în final, să se sinucidă.

Cazul colonelului Alfred Redl, cu toate aspectele sale, oferă prilej de meditație și învățăminte, motiv pentru care am găsit de cuviință să-l prezentăm pe larg.

Spionul în sutană

Insolitul existenței lui Ignațiu Trebici Lincoln ne-a atras atenția în mod deosebit precum și faptul că acest spion a acționat, un timp oarecare, și în țara noastră. Descifrarea contextului în care și-a dus activitatea conspirativă, mobilurile celor care îl stipendiau, în corelație cu conjunctura politică europeană, dar mai ales continuitatea acțiunilor lui în timp, pînă la o dată relativ recentă, credem că merită să facă obiectul unei prezentări mai atente. Despre el s-a scris foarte puțin. Am găsit cîteva date în : Jean Pierre Alem, *L'espionage a travers les ages*, Ed. Stock, Paris 1977.

Alexander Renner, un medic american, fiind întrebat dacă poate să spună ceva despre Trebici Lincoln, a făcut următoarea declarație : „L-am cunoscut pe Trebici Lincoln pe cînd trăia la Sanghai, ducîndu-și existența ca preot budist ; eram prieteni apropiați. Venea deseori la mine acasă și luam masa împreună. Îmi amintesc foarte bine că era vegetarian și respecta cu strictețe regimul ce și-l impusese. În acea vreme locuia într-o mînăstire, laolaltă cu alți preoți. Era adeptul filosofiei budiste și vorbea despre aceasta plin de entuziasm și convingere, căutînd să cîștige noi adepți. Nu-i plăcea, ori de cîte ori venea vorba, să se refere la trecutul său, dar mi-a spus că avusese o viață agitată și că își găsise pacea și liniștea sufletească în credința budistă. Astfel își uitase trecutul și toate nenorocirile".

În anii '20. Sanghaiul oferea imaginea unui oraș al contrastelor, din toate punctele de vedere. În primul rînd

era un mare port internațional ; pe aici se scurgea aproape jumătate din comerțul exterior al țării. Mii de ambarcațiuni își purtau încărcătura într-un sens sau altul, adesea urcînd pe fluviul Albastru pînă la mari distanțe. Un furnicar de muncitori trudeau în condiții grele, încărcînd sau descărcînd cele mai variate mărfuri. Era o imagine al cărui pitoresc era înecțoșat de mizerie și murdărie.

Trebici venise în China, pentru prima dată, în 1922 și reușise să intre în anturajul mareșalului Chi-hsien-yuan, unul dintre liderii militari ai regimului. Plin de îndrăzneală i-a propus acestuia să-și dea acordul și, bineînțeles, o dată cu acesta și documentele necesare, pentru a pleca în Europa, să obțină bani cu împrumut de la diferite bănci și bancheri. Nu a găsit însă încrederea în care sperase și a plecat în căutare unui alt stăpîn din China. La Sanghai reușește să se facă cunoscut de mareșalul Wu Pei-fu, care îi încredințâ funcția de consilier militar. În această calitate, Trebici a primit sarcina să plece la Pekin pentru a discuta unele aspecte ale situației cu ceilalți lideri militari chinezi. Nu a reușit în misiunea sa și Trebici a pus insuccesul său pe seama necunoașterii mentalității chineze. În Sanghai se găseau soția și fiul lor Clifford.

Decepționat de ghinionul care-l urmărea a hotărît să plece împreună cu familia în Java. Om de acțiune, nu stătu mult pe gînduri și trecu la realizarea planurilor ce și le imaginase : să devină plantator. Timp de două luni străbătu în lung și-n lat Indiile Olandeze (am păstrat denumirile de la vremea respectivă), pentru a cunoaște și a se familiariza cu locurile. Cînd hotărîrea a fost luată s-a îmbarcat pe un vapor cu destinația Europa, pentru a căuta aici fondurile necesare realizării proiectelor sale.

Pe la jumătatea lunii ianuarie a anului 1924, Trebici debarcă la Marsilia, prima escală a vasului. Își acordă cîteva zile pentru a se reface și, după ce-și completă garderoba, făcu cîteva vizite unor oameni de afaceri. Se spune că ar fi fost văzut frecventînd cu asiduitate cazinourile din Nisa și Monte Carlo. Plin de imaginație, relatase unor prieteni că descoperise o combinație ce ar fi permis jucătorului să cîștige fără risc. Refuzat de bancheri, probabil că își propusese să obțină capitalul necesar pe o cale mult mai la îndemîna sa. Cert este că în prima zi, cînd a păsit

în saloanele cazinoului, a cîștigat 800 de lire ; dorind să-și sporească mica avere, i-a pierdut pe toți în aceeași noapte.

O scurtă vizită la Roma nu s-a dovedit nici ea prea fructuoasă ; obținerea capitalului necesar traducerii în viață a proiectelor sale se părea că este un lucru greu de realizat. Pleacă în Germania și își lăsă soția la Colonia, după care, din Hamburg, în august, a plecat cu destinația New York. Dar, americanii nu i-au acordat nici ei credit. Ghinionul îl urmărește, iar buzunarele îi sînt goale.

Decepționat de insuccesele sale, el care era o fire perseverentă și cu voință demnă de invidiat, s-a decis să aprofundeze unele aspecte ale ocultismului. Acest lucru îl afirmă biografii săi. Ne vine greu să credem și să admitem că un om, cu simțul afacerilor și al banilor, poate să se schimbe peste noapte. După toate probabilitățile — firește este doar o ipoteză — a fost contactat și manipulat de o agenție de spionaj pentru a urma o cale, avînd un acoperămînt, care să-i permită realizarea unor misiuni în condiții de securitate mai certe.

Pe scurt Trebici a intrat în legătură cu unele cercuri de teosofi și s-a decis să plece în India pentru a aprofunda religiile asiatice.

Prin urmare, visul de a deveni plantator s-a destrămat. Îl găsim iarăși pe vapor, cu destinația Sanghai. Dar aici nu stă prea mult și pleacă la Manilla, apoi la Colombo, unde intră într-o mînăstire pentru a studia religia budistă. Își schimbă și numele : se va numi Chao-Kung.

Într-una din serile lunii februarie, în 1926, în timp ce rătăcea fără nici o țintă prin străduțele strîmte și supraaglomerate ale orașului Colombo, a cumpărat un ziar englez. Nu mică i-a fost surpriza cînd și-a citit numele menționat în pagina a treia. Dar nu era vorba de el, ci de fiul său cel mai mare, Natl, în vîrstă de 22 de ani, care își efectua stagiul militar în „Royal Horse Artillery". În articol se arăta că, împreună cu un alt tînăr, făcuse o tentativă de spargere și, fiind descoperiți de un gardian, pentru a se salva, îl ucisese. Arestat și judecat a fost condamnat la moarte, sentința urmînd să fie aplicată.

Trebici, speriat de cele aflate, a făcut imposibilul pentru a pleca să-și vadă fiul înainte de execuție. S-a îmbarcat la bordul cargoului „Coblenz", care urma să facă

o escală la Marsilia ; datorită însă unor împrejurări neprevăzute, nava şi-a schimbat ruta şi programul, oprindu-se la Amsterdam în ziua de 15 martie 1926. Cu trei zile înainte, fiul său fusese spînzurat, la Londra. Zdrobit de durere, tatăl a solicitat consulului britanic autorizaţia de a vedea mormîntul fiului său, dar cererea i-a fost refuzată. A plecat apoi în Germania, unde se afla soţia sa, pe care o lăsase la Colonia.

Poliţia din Hamburg, care avea îndoieli serioase în privinţa sa, i-a refuzat cererea de viză. Atunci, i-a scris soţiei, rugînd-o să vină să-l vadă, la Amsterdam. Trebici i-a spus că a îmbrăţişat religia budistă, fiind călugăr, şi s-a decis să rămînă celibatar. Şi-a luat rămas bun de la ea şi, după cîte se pare, n-a mai revăzut-o niciodată.

În martie 1927, se afla la San Francisco, unde făcuse tentativa de a înfiinţa un centru budist. La 20 septembrie este la Hong Kong, oraş în care îşi va petrece anotimpul rece, folosindu-se de documente de identitate false. Descoperit, graţie unei întîmplări, este reţinut de poliţie şi expulzat la 19 aprilie 1928. Revine la Sanghai şi îşi găseşte adăpost într-un templu budist. Aici l-a întîlnit pe farmacistul Barat, cu care prilej i s-a destăinuit. Trebici era puternic marcat de moartea fiului său. Îşi reproşa tot timpul că nu fusese un bun părinte, avînd remuşcări. Urmare acestei stări sufleteşti, s-a dedicat cu şi mai multă ardoare practicilor budiste, căutînd uitarea celor întîmplate. Ducea o viaţă extrem de singuratică, sub numele de profesor Anagarica Fukkosaty.

După cîtva timp, părăseşte templul budist şi se instalează într-o cameră a restaurantului olandez situat pe strada Dubail din Sanghai. Era limpede că şederea la mînăstirea budistă, îi stînjenea mişcările şi, toată regizarea savant concepută, nu-i servea decît ca paravan unei activităţi de cu totul altă natură, fără nici o legătură cu religia.

În martie 1930, Trebici revine în Europa pentru a-şi tipări autobiografia cu titlul : „Cel mai mare aventurier al secolului XX". Cartea va apărea la Leipzig şi Londra în 1931 şi sub formă de seriale în mai multe ziare şi reviste. Trebici va petrece şase luni pe Coasta de Azur, ţinînd conferinţe şi recrutînd adepţi. O doamnă, ce aparţinea înaltei aristocraţii suedeze, este cucerită de doctrina ce o

răspîndea insolitul profesor budist. Drept urmare îl invită să facă un turneu în Suedia, dar consulul acestei ţări, avizat de cele ce se petreceau în spatele mascaradei mistice, îi refuză viza de intrare în ţară.

La Nisa leagă multe prietenii şi este înconjurat de un cerc larg de adepţi. Aici predă unei edituri manuscrisul intitulat : „Războiul poate să fie desfiinţat ?" Lucrarea apare la Paris în 1934. În paginile ei se făcea apologia non-violenţei.

Poliţia franceză îl are sub ochi şi este menţionată trecerea lui Trebici prin Marsilia, în luna octombrie 1932. Acest oraş cosmopolit, găzduia o lume pestriţă, interlopă, în care se puteau întîlni oameni cu preocupări din cele mai neobişnuite : anarhişti, aventurieri, refugiaţi politici şi delincvenţi de tot soiul, căutaţi de poliţiile multor ţări.

Poliţia belgiană îl semnalează la Bruxelles, de unde va fi expulzat pe data de 18 octombrie, fiind condus la frontiera cu Germania. În noiembrie este arestat la Colonia, închis şi, după o săptămînă, pus în libertate.

În iunie 1933 este văzut din nou la Sanghai, iar în luna următoare pozează în calitate de gazdă, primind vizita a circa treizeci de călători veniţi din Europa (zece de la Nisa) pe care îi convertise la budism şi îi înrolase în mişcarea fondată de el : „Liga adevărului".

La 24 martie 1934 pleacă spre Europa în compania a zece dintre discipolii săi, avînd ca scop declarat fondarea a cinci temple budiste. Chao-Kung, cum îi plăcea lui Trebici să se prezinte, nu va găsi în acei ani de frămîntări adepţi şi, din cîte se pare, proiectul nu a dat rezultatele scontate. Se reîntoarce la Sanghai. Între timp izbucneşte conflictul chino-japonez. Trebici încearcă să joace un rol de conciliator între părţile beligerante, dar fără succes.

Trebici se gîndeşte că, totuşi, cel mai nimerit ar fi să se întoarcă acasă. Prin intermediul unui călugăr budist, denumit Tao-La, îi trimite, la 12 decembrie 1937, o scrisoare regentului Horty, prin care îi solicita consimţămîntul de a-i permite reîntoarcerea în Ungaria, pentru a-şi sfîrşi zilele în ţara sa (avea 58 de ani). Scrisoarea a fost găsită în arhivele statului, iar cît priveşte călugărul Tao-La, s-a constatat că era vorba de o femeie, de origine letonă, aparţinînd marii nobilimi. Făcuse studii în Europa şi, cu-

noscîndu-l pe Chao-Kung, trecuse la budism, fiind înrolată în „Liga adevărului". Horty, întrezărind că intenţiile neobişnuitului călugăr sînt cu totul de altă natură decît cele declarate (prea multe coincidenţe în privinţa refuzului de intrare într-o serie de ţări), nu i-a trimis nici un răspuns.

În 1939, în ajunul izbucnirii celui de-al doilea război mondial, venerabilul călugăr budist Chao-Kung lansează un nou apel ţărilor, invitîndu-le să adere la pacea universală. El cere popoarelor din Europa să dizolve guvernele şi să organizeze o conferinţă a păcii mondiale.

Cîţiva ani nu se va mai auzi nimic vorbindu-se de Trebici, pînă la 9 octombrie 1943, dată la care agenţiile de presă au amintit pentru ultima oară despre el, anunţîndu-i moartea în spitalul francez din Sanghai, în urma unei intervenţii chirurgicale la abdomen.

*

Aceasta a fost una din numeroasele versiuni asupra acestui neobişnuit personaj. În fond, cine era Trebici-Lincoln, alias Caho-Kung ?

M. Laporte susţine — şi nu avem motive să nu fim de aceeaşi părere cu acest autor — că Trebici a fost un agent secret a lui „Intelligence Service". Doi cercetători — David Lampe şi Laszlo Szenasi — au întreprins căutări minuţioase. Ei au stat de vorbă şi cu fosta soţie a lui Trebici — decedată la Londra în 1959 — şi cu unul dintre fiii săi — decedat şi el, în 1960 —, precum şi cu rude şi cunoscuţi ai săi. La rezultatele acestora adăugăm investigaţiile a doi reputaţi istorici : Roger Gheysens şi Jacques de Launay *(Les Grand espions de notre temps,* Ed. Hachette, 1971). Iată versiunea acestora despre Ignaţiu Trebici.

S-a născut la Paks, un orăşel aflat în apropierea Budapestei, în aprilie 1879. Tatăl său, Nathan Trebici, se ocupa cu transportul pe Dunăre. Mama, născută Freund, aparţinea familiei Rotschild şi era fiica unui bogat proprietar de terenuri agricole. Ignaţiu a urmat cursurile elementare, apoi cele secundare şi ale unui seminar teologic, îndreptîndu-se, în cele din urmă spre teatru. S-a înscris la

Sziniaakademia din Budapesta, dar cursurile nu-l atrăgeau, preferînd să-şi piardă vremea în cafenelele şi localurile din Capitala maghiară.

Avea să-şi releve caracterul încă din adolescenţă ; o fire nervoasă, plină de farmec, dar lipsit de perseverenţă şi voinţă de a termina un lucru odată început. Plin de vanitate, vroia cu orice preţ să-şi epateze prietenii şi cunoscuţii, vorbind mult şi mai ales fabulînd. Avea o imaginaţie bogată şi îi plăcea să povestească fapte şi întîmplări scornite, dar la care, bineînţeles, pretindea că luase parte. Nu împlinise 18 ani cînd face o primă escapadă, aventurîndu-se la Hamburg, unde petrece vreme de cîteva săptămîni, pînă termină banii. Cînd se întoarce, va spune prietenilor că a fost la Londra şi la Paris, relatînd cu lux de amănunte întîmplările prin care trecuse.

După moartea tatălui său, survenită în 1898, pleacă la Hamburg, oraş care produsese o puternică impresie asupra sa. De aici, pe drumul apelor, porneau, spre toate zările, nave ce purtau oameni şi mărfuri. La început a locuit, o vreme, în cartierul evreiesc, după care s-a hotărît s-o rupă cu coreligionarii săi. Îşi schimbă religia şi devine creştin, botezîndu-se într-o biserică presbiteriană irlandeză.

Pe cînd frecventa biserica din port, face cunoştinţă cu Margareta Kahler, fiica unui căpitan de marină pensionar. Tînăra era foarte pioasă, dar... gravidă în urma unei legături cu un marinar. Trebici se logodeşte cu Margareta. Comportarea sa este apreciată de enoriaşii bisericii presbiteriene şi parohul, văzîndu-i zelul, îi oferă o bursă la Universitatea teologică Mac Gill, din Montreal. Trebici va studia în Canada între anii 1899 şi 1903, trece examenele în mod strălucit, după care se întoarce la Hamburg şi se căsătoreşte cu Margareta. În acelaşi an, începe să oficieze la biserica anglicană.

În anul următor pleacă la Londra şi solicită o audienţă arhiepiscopului de Chanterbery. Prelatul îl primeşte şi îi oferă postul de vicar într-un sat modest, Appledore. Viaţa la ţară nu este făcută pentru el. Demisionează şi îşi descoperă o nouă atracţie : politica.

Pentru a se putea dedica noii sale ocupaţii, solicită naturalizarea şi îşi adaugă la numele său, pe cel de Lincoln ; devine Ignaţiu Timotheu Trebici Lincoln, sau, cum obiş-

nuia să semneze, I. T. T. Lincoln. Și omul se metamorfozează, demonstrînd din plin talentele de actorie pe care le manifestase în adolescență. În plus, are vocație pentru oratorie. Cunoscător a cîtorva limbi europene, reușește să se facă remarcat și apreciat de cei din jur, dar mai ales de șefi, pe care știe să-i cîștige.

În 1906 norocul îi scoate în cale pe un bogat fabricant de ciocolată, Benjamin Rowntree, lider al partidului liberal și un quaker convins. Bogătașul îl ia sub aripa sa protectoare și îi încredințează postul de pedagog al copiilor săi. În anul următor îi pune la dispoziție fonduri generoase și-l însărcinează să efectueze o anchetă sociologică privind „condițiile de viață ale micilor proprietari de pămînt din Europa".

Lincoln s-a instalat la Bruxelles și a lucrat aici între anii 1907—1910, efectuînd călătorii de studii în Franța, Elveția și Ungaria. Fiind subvenționat cu dărnicie, și-a permis să ducă o viață pe picior mare, învîrtindu-se în cercurile oamenilor de afaceri. A folosit ocazia pentru a dobîndi cunoștințe și experiență în problemele financiare, avînd tot timpul gîndurile îndreptate spre politică.

Lucrarea odată terminată, Lincoln s-a reîntors la Londra și, aflîndu-se tot timpul sub aripa ocrotitoare a lui Rowntree, s-a înscris în partidul liberal. Dînd dovadă de o îndrăzneală neobișnuită, și-a pus candidatura în circumscripția din Darlington. Avînd sprijinul unor politicieni de prima mînă ai partidului, a reușit să fie ales deputat.

În Camera Comunelor, Lincoln a ținut mai multe discursuri referitoare la problemele taxelor vamale, după care a revenit la un domeniu ce-l interesa direct și personal : transporturile de petrol în Polonia. Era perioada de avînt a mașinismului bazat pe motorul cu explozie, iar exploatările petrolifere erau asemănătoare cu goana căutătorilor de aur. Lipsit de fondurile necesare, Lincoln se agita, bătea la toate ușile pentru procurarea capitalului de care avea nevoie. Pînă la urmă, Rowntree i-a împrumutat 10 000 lire, sumă cu care să poată demara afacerea.

Dar vremurile nu erau cîtuși de puțin favorabile. Parlamentul este dizolvat, iar partidul liberal nu-i mai putea fi de nici un sprijin. Lipsit de resurse se vede în

situația de a fi declarat în stare de faliment. Cînd toate drumurile păreau închise, un bancher scoțian se interesează de proiectele sale și îi oferă sprijinul. În 1911, Lincoln devine directorul lui „Amalgamated Oil Pipelines of Galicia Ltd", cu un salariu de zece lire pe zi. Întreprinderea se dovedește a fi prosperă și începe să se extindă. Sînt anii în care petrolul din România își face intrarea pe piața mondială și țara noastră ocupă un prim loc în producția mondială a aurului negru. Apar mai multe societăți cu capital străin, care invadează țara. O pădure de sonde răsare peste noapte. Lincoln nu rămîne deoparte și se interesează de operațiunile de foraj pe care, eventual, le-ar putea face în România. Înțelege să facă lucrurile nu ca un amator, aflat la discreția specialiștilor și antreprenorilor, și se informează personal de ce trebuie făcut. În perioada de început nu erau necesare cunoștințe tehnice greu de dobîndit, iar exploatările se făceau la mică adîncime.

Lincoln pleacă în Statele Unite pentru a examina materialul necesar forajului. Închiriază instalațiile și le transportă în România. La București înființează societatea „Oil and Driiling Trust of Romania Ltd". În vara lui 1913, Lincoln își aduce întreaga familie și se instalează într-o vilă, la șosea. În cercurile de afaceri, averea proaspătului întreprinzător englez este apreciată la frumoasa sumă de 30 000 lire. Dar Lincoln înțelegea să ducă lupta pe două fronturi, neuitîndu-l pe cel politic. Plin de o ambiție nemăsurată, el pune bazele, la Viena, unei noi societăți : „Anglo-Austrian Petroleum Syndicate Ltd", care urmărea să atragă fondurile capitaliștilor europeni, în special britanici, pentru a face investiții în industria petrolieră din România. Erau proiecte nu numai pe plan financiar, ci și politic. Lincoln vroia să îndepărteze Anglia de Franța și s-o apropie de Germania și Austria.

În primăvara anului 1914, Lincoln are o întrevedere cu arhiducele Franz Ferdinand, moștenitorul tronului Austro-Ungariei. Maximilian Ronge, șeful serviciului de contrainformații, avea printre fișele sale și pe cea a lui Lincoln. Se vorbea, tot mai insistent, că este pe punctul de a deveni unul dintre marii financiari ai Europei. Cînd izbucnește primul război mondial, Lincoln, aproape ruinat,

revine la Londra și își oferă serviciile lui „Intelligence Service".

Se deschide, astfel, o nouă etapă în viața lui Trebici-Lincoln : cariera de spion. De fapt, nu era pentru prima oară cînd avea legături cu serviciile secrete. Acum însă devine agent permanent. Primele sarcini, așa cum se obișnuiește au fost minore : cenzurarea scrisorilor din și în România și Ungaria. Înțelege însă să facă lucruri mai importante și, drept urmare, imaginează o serie de proiecte grandioase de spionaj pe care le supune șefilor săi de la serviciile secrete. Toate sînt, fără excepție, respinse ca nerealiste. Decepționat de lipsa de receptivitate a patronilor, cere permisiunea să plece în Olanda și, la 17 decembrie 1914, îl vizitează la Rotterdam pe consulul Germaniei, Gneist. El își oferă serviciile în calitate de spion, pretinzînd 5 000 de lire și o indemnizație de 200 lire lunar. Gneist refuză oferta, părîndu-i-se dubios, intuind că ar face un joc dublu, fiind trimis de britanici cu o misiune de intoxicare. Și poate că nu greșea, căci dacă Lincoln nu fusese trimis expres de „Intelligence Service", fără îndoială că, în cele din urmă, pentru a dovedi față de șefi capacitatea și abilitatea de care este în stare, ar fi devenit agent dublu. La sfîrșitul anului, la Haga, reînnoiește propunerea sa, de această dată față de atașatul militar german, colonelul von Osterlag. Este refuzat.

Lincoln se reîntoarce la Londra și, în seara zilei de 3 ianuarie 1915, este primit în audiență de căpitanul Kenny, șeful contraspionajului de la „War Office". Întrevederea a avut un caracter neobișnuit, dar care oferă suficiente probe în privința personalității lui Lincoln. Acesta a început prin a-i oferi lui Kenny următoarele documente : codul utilizat de germani pentru supravegherea mișcărilor flotei britanice : codul utilizat de agenții germani aflați în Olanda ; adresele și rețelele spionilor germani din Anglia ; informații privind armata britanică, informații aflate în posesia germanilor. Fără să mai aștepte răspunsul gazdei, Lincoln scoase din servietă un plic voluminos : conținea toate documentele sus menționate și le oferea în mod gratuit ! Oare nu era vorba de un material de intoxicare bine ticluit de serviciul lui Walter Nikolai ?

Pe data de 7 ianuarie, Kenny îl invită la el pe Lincoln și îi face cunoscut că, la verificarea efectuată, codurile nu au servit la descifrarea mesajelor captate de „War Office".

Trebici pleacă arborînd o mină descumpănită, dar la scurt timp înaintează un protest scris lui Sir Henry Dalziel și apoi secretarului primului Lord al Amiralității, Vinston Churchill. Drept urmare, este primit la 28 ianuarie de Sir Reginald Hall, șeful lui „Intelligence Service". Acesta îi pune în vedere să părăsească țara în termen de trei zile !

Desigur, îndărătul comportării oficialităților britanice trebuie să existe o explicație care să justifice o atitudine puțin obișnuită ; mai mult ca sigur Trebici fusese prins cu mîța în sac, dar nu apucase să-și ducă la îndeplinire planurile.

La 30 ianuarie părăsește Anglia, îndreptîndu-se spre Statele Unite. Plin de mînie, jură să se răzbune pe englezi pentru că nu i-au acordat încredere. Primul lucru pe care l-a găsit de cuviință să-l facă a fost acela de a da un interviu în paginile lui „World's Magazine". Dezvăluirile făcute sînt mai mult decît jenante și Ministerul de Externe britanic cere extrădarea sa sub acuzația de fals și uz de documente false. Este arestat de agenții poliției newyorkeze cînd era pe punctul de a termina de scris o carte intitulată : „Revelations of an international Spy". În închisoare își termină cartea, care va apare în 1916, și, cu sprijinul unui gardian mituit, evadează și se ascunde la un fermier din New Jersey.

Pînă la urmă, agenții F.B.I-ului îi descoperă ascunzătoarea și îl arestează din nou. La 27 mai 1916 este extrădat ; va face drumul pînă la Liverpool cu cătușe la mîini. Ajuns în Anglia, este încarcerat la închisoarea din Brixton, unde va rămîne pînă la 11 august 1919. Cazul său este analizat cu ușile închise și decizia, deși inexplicabil de blîndă, este totuși fermă : i se retrage cetățenia britanică și eliberat. Devenit apatrid, se îmbarcă la Harwich pe o navă olandeză care îl va duce la Rotterdam.

Pînă aici, activitatea de spion a lui Trebici-Lincoln este cît se poate de neclară și se pot spune puține lucruri. Cert este că a fost spion și chiar în slujba mai multor servicii secrete. De asemenea, era la curent cu unele probleme

politice, ajungînd la un moment dat pe punctul de a servi ca intrument în diplomaţia secretă premergătoare primului război mondial. Putem spune că Trebici nu întrunea calităţile ce i se cer unui agent secret şi din acest motiv nu a reuşit să-şi atingă scopurile.

Între anii 1919—1922 îşi va dedica întreaga energie activităţii politice pe plan european, înţelegînd să vină în întîmpinarea evenimentelor viitoare. Din Rotterdam pleacă la Berlin, unde conta pe sprijinul foştilor săi asociaţi la întreprinderile petroliere din Galiţia. Îşi cîştigă existenţa scriind la diverse publicaţii şi îşi face noi relaţii, printre care se numără şi colonelul Bauer, căruia îi cîştigă încrederea şi prietenia. Trebici urmărea ca, prin intermediul lui Bauer, să ajungă la generalul Ludendorff.

Rolul jucat de personajul de care ne ocupăm a fost dintre cele mai complexe şi faptele ne îndreptăţesc să credem că era dirijat de anumite cercuri politice aparţinînd marii oligarhii financiare mondiale.

Erich Ludendorff fusese general-quartiermeister şi comandant suprem al armatei Kaiserului. După război se dedicase profesiunii de publicist militar şi scrisese numeroase lucrări, printre care „Războiul total", „Războiul şi politica" etc. Ludendorff, la acea dată, nu mai ocupa nici un post oficial în Reichswehr, dar cuvintele sale îşi aveau ecou în cele mai diferite cercuri ale burgheziei germane. Printre cei care veneau la München, pentru a-şi exprima omagiile faţă de Ludendorff, se numărau Krupp, Schacht, Stinnes şi alţi lideri ai cercurilor de afaceri germane. Trebici gîndea că dacă vrei să ajungi la un personaj influent, drumul este mai uşor dacă ştii să te faci plăcut de soţia acestuia. Şi acest lucru l-a pus în practică : i-a cîştigat simpatia doamnei general Ludendorff. În cele din urmă, Trebici a fost admis în cercul generalului, din care făcea parte şi Adolf Hitler.

În toamna lui 1919 (8 şi 9 noiembrie) un grup de naţional-socialişti, în frunte cu Adolf Hitler, Göring, Röhm şi Heinrich Himmler, pregăteau luarea puterii printr-un puci contrarevoluţionar. Printre ei se găseau şi colonelul Bauer, Ludendorff, contele Westarp, fostul ministru Helfferich, directorul Wolfgang Karp şi... Trebici-Lincoln, care se străduia să se facă cît mai util. Ştim

ce a urmat : puciul a eşuat şi capii au fost arestaţi. După o scandaloasă parodie de proces, Ludendorff a fost achitat, iar Hitler împreună cu patru principali complici ai lui au fost condamnaţi la cîte cinci ani de temniţă grea (din care Hitler va face doar 13 luni şi 20 de zile).

Din evenimentele care au urmat, ne vom rezuma doar să punctăm pe acelea în care Trebici a avut un amestec oarecare. În noiembrie 1918, Germania a fost nevoită să se recunoască învinsă, iar în ziua de 9 noiembrie marele consiliu de război, convocat la Spa, a hotărît să ceară un armistiţiu. Între timp, cancelarul demisionase, iar Kaiserul se refugiase în Olanda. În aceeaşi zi socialdemocratul Scheidemann a proclamat instaurarea republicii. Această tînără republică, zămislită din dezastru, avea să devină teatrul unor lupte interne dintre diverse grupări şi partide. Dintre toate acestea, cel mai turbulent era D.A.P. (Partidul muncitoresc german) al lui Drexler, care la 8 august 1921 s-a transformat în N.S.D.A.P. (Partidul muncitoresc naţional-socialist german).

Conducătorii de frunte ai lui D.A.P. (în care, în septembrie 1919, intrase şi Adolf Hitler) manifestau tendinţe reacţionare, anti-comuniste. Atenţi la evenimentele din Ungaria (proclamarea Republicii, la 21 martie 1919, de către Bela Kun, sprijinul dat de Aliaţi guvernului contrarevoluţionar al amiralului Horthy şi zdrobirea Republicii, la 1 august 1919), îşi propuseseră o acţiune similară şi în Germania.

În cadrul fazei pregătitoare a puciului, la 21 august 1919, Kapp a făcut o vizită generalului von Lüttwitz, comandantul şef al Berlinului, reuşind să-l convingă de necesitatea unei lovituri de stat, atrăgîndu-l de partea puciştilor. Trebici a primit misiunea să plece la Budapesta, să examineze situaţia şi evoluţia evenimentelor şi să întocmească un raport.

Întors acasă, puciştii îi încredinţează o nouă misiune. Sub numele I.T.T. Lincoln, la 21 septembrie, se prezintă la reşedinţa fostului Kaiser Wilhelm al II-lea, la Amerongen (Olanda). Este primit de aghiotantul fostului suveran, generalul Dommers, căruia îi expune, din partea lui Bauer şi a Uniunii Naţionale, stadiul pregătirii puciului, solicitînd în final acordul suveranului. A doua

zi, Dommers stă de vorbă cu Trebici și îl asigură de sprijinul Kaiserului.

Trebici se întoarce acasă și a doua zi își prezintă raportul la Berlin ; el este cel care va propune să se discute și cu prințul moștenitor, aflat tot în Olanda, la Wieringen. Dar vlăstarul imperial nu vrea să-și supere părintele și se arată extrem de rezervat.

Puciul a fost declanșat la 12 martie 1920, dar eșuează datorită grevei generale a muncitorilor. Guvernul Kapp nu a durat decît o sută de ore. Instalat la Hotelul Adlon, Trebici, devenit șeful propagandei, încearcă să-și joace rolul, informînd pe jurnaliști. Telefoanele nu funcționează, iar ziarele nu apar. Bauer și Trebici se refugiază la München, urmați de Ludendorff.

La 15 mai 1920, Bauer, trimis special de Ludendorff și însoțit de un colaborator al liderului conservator bavarez Gustav von Kahr, a sosit la Budapesta. Discuțiile cu Horty au ca subiect anschlussul germano-austriac. Problema este spinoasă și tratativele se prelungesc pe durata întregii veri. Trebici îl asistă pe Bauer și face oficiul de curier între Budapesta și München. În momentul în care acțiunea urma să fie declanșată, contele Fürstenberg, ambasadorul Germaniei în Ungaria, dezvăluie acest plan ziariștilor, semnalînd prezența lui Bauer și a lui Trebici la Budapesta.

Guvernele țărilor europene reacționează. Trebici se ascunde o vreme la Budapesta, așteptînd ajutor din partea lui Ludendorff. Generalul nu va veni. Descumpănit, Trebici pleacă la Viena, unde își oferă cunoștințele serviciilor secrete franceze și cehe. El oferă planurile alianței Bavariei cu Austria (prima urma s-o anexeze pe cealaltă cu ajutorul „unităților libere"). Francezii refuză și cehii îi dau 200 000 coroane față de 500 000 cît ceruse, pretextînd că documentele sînt false, fapt total inexact.

Poliția austriacă îl arestează pe Trebici și acesta va sta închis timp de trei luni. Eliberat, pleacă mai întîi în Statele Unite și apoi la Sanghai. Aici își începe cariera de spion în sutană. Sfîrșitul îl cunoaștem.

Șantajul — o metodă des utilizată de spioni

Printre metodele utilizate de serviciile secrete din țările occidentale se numără și șantajul. Dicționarele îl caracterizează drept o manevră prin care o persoană este forțată, contrar voinței sale, să dea sau să execute ceva, sub amenințarea de a se dezvălui un lucru scandalos. Paleta variantelor pe care le pot prezenta cazurile de șantaj este largă și ea depinde de împrejurări și imaginația celor care îl practică.

Cazurile de șantaj răzbat foarte greu la suprafață, cu atît mai puțin nu sînt aduse la cunoștința publicului, datorită complexității faptelor, a persoanelor implicate, a funcțiilor pe care le ocupă și, mai ales, a lipsei unor probe evidente, care să dovedească vinovăția.

În zilele noastre, în presa occidentală răzbat destul de des cazurile de „șantaj sentimental". Acest gen de șantaj, în general, poate urma două căi : fie că șantajul se exercită în funcție de un viciu real, fie că agenții, printr-o punere în scenă abilă, „confecționează" probele sentimentale. Gravitatea faptelor dezvăluite (secrete de familie, apartenență la partide politice, organizații, jocuri de noroc, defecte fizice, legături sentimentale etc.) diferă, de la caz la caz, și se alege în raport de scopul urmărit, atunci cînd urmează să se facă presiune asupra victimei. Sînt situații cînd șantajul se îndreaptă împotriva unui membru al familiei.

Iată un caz strict autentic. Soția unui diplomat, în momentul cînd a ieșit din curtea locuinței, pe stradă, a fost îmbrățișată și sărutată de un domn, elegant și prezentabil, pe care nu-l cunoștea cîtuși de puțin. Femeia,

blocată de situație, pe moment, nu a reacționat. Primul care și-a „revenit" a fost necunoscutul care, dîndu-se un pas înapoi, a privit-o lung și, ceremonios, și-a cerut scuze, spunînd, jenat, că a confundat-o cu o bună prietenă a soției sale pe care nu o întîlnise de multă vreme. Soția diplomatului, în fața unor scuze repetate pe un ton și atitudine ce nu lăsa să se întrevadă nici cea mai mică urmă de impolitețe, a acceptat spusele necunoscutului și și-a văzut de drum. A doua zi, soțul a primit un set de fotografii cu imaginea imortalizată : soția lui se săruta cu un domn, în plină stradă. Diplomatul nu s-a lăsat șantajat, dar a trebuit să-și solicite rechemarea în țară.

În coloanele ziarelor londoneze, două cazuri au reținut atenția cititorilor : procesul Vassall și afacerea Profumo.

William John Christopher Vassall era funcționar la Amiralitatea britanică. La sfîrșitul deceniului cinci se afla detașat în capitala unei țări, pentru o perioadă scurtă de timp.

Supravegheat îndeaproape de agenții serviciului secret din țara respectivă, așa cum se obișnuiește, de regulă, cu toți străinii noi veniți în funcții diplomatice, s-a descoperit curînd „predilecția" lui William pentru prietenia cu anumiți tineri. Agenții, urmărindu-l pas cu pas, pîndeau momentul prielnic de a-l prinde asupra faptului. În cursul unei seri, cînd Vassall a băut peste măsură, încît nu a mai știut ce se petrece cu el (în această situație putea ajunge și cu „concursul" agenților), a fost transportat în apartamentul său, unde a dormit pînă a doua zi, spre seară. Cînd s-a trezit și-a dat seama că ceva nu e în regulă, că nu e starea „obișnuită" după beție.

Peste cîteva zile, într-o după amiază, în timp ce își bea cafeaua în colțul favorit al cafenelei, un necunoscut i-a cerut permisiunea să i-a loc la masa sa. Străinul a desfăcut servieta și, cu gesturi discrete, a scos un pliant, pe care l-a desfăcut sub ochii lui Vassall. În fotografii, William era complet gol, întins pe pat. În cameră nu era singur în această postură. Necunoscutul și-a strîns meticulos fotografiile și le-a introdus în mapă, închizîndu-i fermoarul. Propunerea sa era cît se poate de tranșantă :

trimiterea filmului la ambasada britanică sau acceptarea colaborării cu serviciile secrete.

Din cauza fricii de scandal, ceea ce ar fi însemnat și concedierea, Vassall a predat, timp de șapte ani, documente secrete pe care, grație funcției sale, era în măsură să și le procure. Pînă la urmă, MI5, adică serviciul de contraspionaj britanic, a aflat adevărul, deși cu multă întîrziere. Acest lucru a avut urmări și pentru șeful acestei instituții, Roger Holles, care a fost nevoit să demisioneze.

În cel de-al doilea caz a fost implicat un om ce îndeplinea o funcție mai importantă decît primul : John D. Profumo era Secretar de Stat la Ministerul de Război britanic. Era căsătorit cu actrița Valerie Hobson. Lordul Profumo avea o carieră invidiată de mulți prieteni ai săi. Scandalul a izbucnit la începutul anului 1963, pentru a sfîrși prin demisia primului ministru al guvernului conservator, eveniment produs în luna octombrie a aceluiași an. Iată cum au debutat lucrurile care au stîrnit o adevărată furtună.

În ziua de 8 iulie 1961, o zi toridă de vară, John Profumo a fost invitat fără soție, după amiază, la Cliveden, unde se afla reședința lordului Astor. Aici, pe peluza din fața bazinului, așezați în fotolii de răchită, în timp ce-și beau paharele cu băuturi răcoritoare, privirea i-a fost atrasă de o tînără cu corp minunat și păr bogat care înota în piscină. Întrebată, gazda a răspuns, indiferentă, că tînăra se numește Christine Keeler și este manechin. Printre invitați, la petrecerea din seara aceea, se afla și adjunctul atașatului naval al unei țări străine. Profumo a aflat, ceva mai tîrziu, că între diplomatul acreditat la Londra și manechin exista o legătură intimă.

La organizarea acestui week-end și-a adus „contribuția" și Stephen Ward, fotograf. De fapt era meseria lui de „acoperire". În realitate, după cum avea să se dovedească mai tîrziu, era un agent care colabora cu atașatul naval. El venise la această petrecere cu Christine și cu prietena acesteia, nu mai puțin fermecătoare, Mandy Rice-Davies.

Ward primise dispoziții de la superiorul său, atașatul naval, să-i procure informații privind furnizarea de armament atomic din partea americanilor către R. F. Germania. Și Ward, nu lipsit de istețime, și-a spus : ce altă sursă de informații mai bună ar putea fi decît Secretarul de Stat de la Ministerul de Război englez ? Și ce momeală mai potrivită decît această tînără superbă care era Christine. Ca un „chimist" avizat al reacțiilor dintre adrenalină și hormoni, Stephen Ward a prevăzut bine finalul experienței sale : John Profumo și Christine Keeler și-au găsit, în apartamentul său, refugiul visat pentru petrecerea sfîrșitului de săptămînă.

Desele vizite făcute de Profumo în locuința lui Ward nu au trecut neobservate de către serviciul englez de contraspionaj. Astfel că Sir Roger Hollis, directorul lui MI5 a socotit că-i de datoria lui să-l pună în gardă pe secretarul cabinetului primului ministru despre întîlnirile pe care Profumo le avea cu tînăra și frumoasa Christine.

Grijuliu față de siguranța serviciului său secret, el a emis și o sugestie : domnul Profumo, prin intermediul acestui Ward la care se duce atît de des, ar putea încerca să-l determine pe atașatul naval să devină un agent dublu.

Profumo și-a dat seama că agenții lui MI5 erau pe urmele lui. A început să rărească vizitele în locuința lui Ward, pentru ca, în decembrie 1961, să le întrerupă definitiv.

Ce s-a petrecut în 1962 ? Cei care binevoiseră să-i favorizeze lui Profumo legătura amoroasă, au încercat să exercite presiuni discrete asupra sa. Astfel, la început mai pe ocolite, apoi intrînd direct în subiect, Ward i-a propus lui Profumo să-i predea o serie de informații privind aportul Marii Britanii în cadrul N.A.T.O. Lordul Profumo a cerut un timp de gîndire, spunînd că va studia problema, dar că aspectele de amănunt sînt de domeniul subalternilor, prin cabinetul său netrecînd decît materiale cu caracter general. Ward, dînd cărțile pe față, a spus că lucrează pentru atașatul naval al unei puteri europene și că lucrurile ar putea lua o întorsătură neplăcută dacă nu va da curs cererii acestuia.

La o nouă întîlnire dintre Profumo și Ward, acesta din urmă a cerut cu insistență date precise privind stocurile de armament atomic american, cît și locurile de amplasare a lor pe teritoriul Germaniei Occidentale. Secretarul de Stat a refuzat categoric, prevenindu-l pe Ward că-l va da pe mîna Scotland Yard-ului. La rîndul său, Ward nu s-a stăpînit, amenințîndu-l pe Profumo. Dar lucrurile aveau, în curînd, să evolueze în alt sens.

Christine, aflată în criză financiară, a încercat, în ianuarie 1963, să-și vîndă „amintirile", jurnalul cu însemnări intime, unor ziare și reviste de scandal. Ward și-a prevenit de îndată superiorii, care, precauți, au părăsit Anglia cu primul avion.

În Fleet Street — cartierul marilor cotidiene și al revistelor ilustrate londoneze — „povestea" relatată de tînăra Keeler a fost primită cu mult scepticism și neîncredere, fiind refuzată cu o politețe mai mult sau mai puțin disimulată. Totuși „Sunday Pictorial" s-a decis să cumpere ce-i oferea Christine, cu condiția ca aceasta să predea și originalul scrisorilor de dragoste pe care le primise din partea lui Profumo. Directorul ziarului a preferat să amîne publicarea materialelor, așteptînd să fie verificate unele detalii.

Între timp, foștii patroni ai lui Christine au aflat de intențiile acesteia și au trecut la represalii. S-a încercat „îndepărtarea" ei definitivă ; asupra ei s-au tras, într-o seară, cinci focuri de armă. Gloanțele au evitat-o, însă au determinat-o să ceară apărarea autorităților. S-a prezentat în fața organelor de resort și a povestit tot ce știe. Astfel a izbucnit scandalul Profumo.

La 22 martie 1963, Profumo, interpelat în Camera Comunelor, a declarat că „relațiile" sale cu domnișoara Keeler nu au prezentat nici un fel de amestec în alte domenii și nu au prejudiciat securitatea statului. Lucrurile au părut, un timp, că se vor liniști și se evita cu grijă latura privitoare la activitatea de spionaj ca urmare a șantajului. Dar după declarațiile Christinei, Scotland Yardul l-a trimis în judecată pe Stephen Ward. Afacerea a reizbucnit cu mai multă energie, deoarece Ward, gîndindu-se la perspectiva unor ani de închisoare, a declarat

că John Profumo i-a mințit pe deputați. Interpelările în parlament au devenit tot mai numeroase, încît Profumo a fost, în cele din urmă, obligat să recunoască deschis cele întîmplate. Ca urmare, a demisionat, fiind exclus din viața politică.

În acest timp, acțiunea în justiție a continuat. Christine Keeler a fost condamnată și închisă. Stephen Ward a fost găsit vinovat și condamnat la închisoare. Aici s-a otrăvit.

Întîlnire la Paris

Gerda Schröder își opri micuțul „Volkswagen" în fața Poștei Centrale din capitala unei țări din nordul Europei. Se întoarse cu o mișcare grațioasă către o persoană ce o însoțea, un bărbat încă tînăr, elegant îmbrăcat. Se lăsase seara. La lumina lămpilor cu halogen, ce se răspîndea din înaltul stîlpilor ce mărginea drumul, fața i se distingea cu claritate. Era o femeie tînără — nu împlinise 29 de ani — părul lung și bogat. Purta un taior elegant. Era fardată cu multă discreție și aceasta îi conferea o notă în plus de distincție și seducție. Își coborî pleoapele împodobite cu gene neobișnuit de lungi și i se adresă însoțitorului, șoptindu-i cu o nuanță de cochetărie în glas :

— Te rog să mă aștepți un minut. Și își însoți vorbele cu un gest prietenos.

Tînăra coborî din mașină și bărbatul îi urmări cu privirea mersul ușor legănat, de femeie ce se știe admirată. La ghișeul de noapte al poștei, ea ceru să i se facă legătura cu un număr de telefon din Bonn. De fapt era telefonul de la locuința ei. Dar la apel nu răspunse nimeni. Agasată de acest ghinion, Gerda reveni la automobil și, urcîndu-se la volan, demară brusc. Programul pentru seara aceea a fost contramandat și însoțitorul a coborît, supărat, la prima stație de metrou. Nu îndrăznea să întrebe care fusese motivul schimbării atitudinii fermecătoarei sale prietene. Oricum, mai putea spera în viitorul unor zile mai bune. Astfel s-a încheiat ziua de duminică 27 mai 1973.

A doua zi, dimineața, pe la ora 9,00, Gerda a făcut din nou încercarea de a obține legătura cu domiciliul său

din Bonn, 2 Weiherstrasse. A rămas ore în şir blocată lîngă telefon, cînd, în cele din urmă, abia către prînz, a reuşit să audă vocea soţului. Herbert Schröder, bărbatul Gerdei, îndeplinea o funcţie la serviciile tehnico-comerciale ale unei sucursale a firmei „Krupp" din Köln. Era mai în vîrstă cu 17 ani decît soţia sa. Convorbirea a fost neobişnuit de scurtă şi de neînţeles faţă de perseverenţa depusă de doamna Schröder de a-şi contacta soţul. Ea s-a rezumat, textual, la următoarea frază : „Te rog să pleci, imediat, la prietenii noştri. E neapărat s-o faci".

Herbert se aştepta să primească un astfel de mesaj, oricum el a înţeles caracterul grav şi imperativ al celor comunicate de soţie. În aceeaşi zi, cu zborul 021, ajunse într-un oraş din nordul Africii. Lumina orbitoare şi căldura toridă îl întîmpină pe aeroportul calcinat de razele fierbinţi ale soarelui. Nu avusese timp să se gîndească la un costum adecvat şi răsuflă oarecum uşurat abia cînd pătrunse în incinta climatizată şi răcoroasă a aeroportului. Fu cuprins de un simţămînt de siguranţă. Dar, oricum, se pot întîmpla multe.

În timp ce soţul ei părăsea Bonn-ul, Gerda se îndrepta hotărîtă spre Ambasada Republicii Federale Germania din ţara scandinavă unde îşi avea serviciul. La ambasadă era secretară, specializată în codificarea corespondenţei diplomatice. Pătrunse în anticamera biroului ambasadorului şi solicită o întrevedere urgentă.

Fără să se aşeze în fotoliul ce i se oferise cu curtoazie, ea recită, ca pe o poezie, o poveste stranie : Gerda Schröder mărturisise că de aproape opt ani se ocupa cu spionajul în favoarea unui serviciu secret dintr-o ţară din Africa. Fusese atrasă de această activitate de propriul ei soţ, care, de fapt, prelua materialele şi le transmitea mai departe.

Aşa a debutat finalul uneia dintre cele mai insolite şi neobişnuite afaceri din istoria spionajului contemporan, un caz deosebit de grav, după propria apreciere a specialiştilor vest-germani în materie.

Aproximativ cu şase ani mai înainte de cazul la care ne referim, fusese descoperită o altă spioană vest-ger-

mană, Lore Sütterlin, născută Heinz, ce lucrase şi ea tot pentru o putere străină. Întocmai ca şi Gerda Schröder, ea îndeplinise funcţia de secretară şi specialistă în cifru, calitate care îi permitea accesul la documentele secrete. În 1960, pe cînd era funcţionară la minister, se căsătorise cu un tehnician fotograf, cu numele Heinz Sütterlin, ce se remarca prin nenumărate cicatrice evidente pe ambii obraji. Dar profesia de fotograf nu era decît o acoperire. Heinz Sütterlin era agent secret, care, la ordinul şefilor săi ierarhici, se căsătorise cu Lore. Îndrăgostită de Heinz, visînd la înjghebarea unui cămin, Lore, care trecuse de prima tinereţe, a acceptat să devină spioană. Cu titlu informativ, menţionăm că Lore avea o înfăţişare, spre deosebire de Gerda, cîtuşi de puţin atrăgătoare. Gestul lui Heinz de a-i cere mîna, întreaga-i comportare a acestuia de îndrăgostit, a determinat-o să accepte imediat să se căsătorească, cît mai repede, pentru a nu pierde ultimul şi singurul tren. După ce a devenit soţia legală a lui Heinz, s-a comportat ca un drogat, acceptînd să execute tot ce îi cerea partenerul său, fără să bănuiască o clipă care ar putea fi realitatea. De fapt a devenit mai mult colaboratoarea soţului, decît parteneră de viaţă. I s-a dat numele de cod „Lola", şi timp de mai mulţi ani a sustras mii de documente şi dosare confidenţiale, printre care 969 documente ce purtau menţiunea de „secret" şi 50 de documente ce intrau în categoria de „strict secret". Heinz le fotografia şi expedia filmele nedevelopate superiorilor săi, iar Lore repunea în seifuri materialele puse la dispoziţia spionului.

Cei doi agenţi şi-ar fi putut continua activitatea nestînjeniţi încă mulţi ani, dacă nu s-ar fi produs o „cădere" în lanţul ce avea ca misiune trierea şi scoaterea peste graniţă a documentelor. Lore — „Lola" a fost arestată imediat, în timp ce se afla la serviciu. Anchetată, după interogatorii continue şi epuizante, fără să închidă ochii o clipă, patru zile mai tîrziu, într-un moment de depresiune psihică, s-a spînzurat în celula închisorii din Köln. Heinz Sütterlin a reuşit să treacă graniţa, în compania altei femei.

Cînd a avut loc căderea Lolei, Gerda Schröder — ce primise numele de cod „Rita" — avea deja o vechime de doi ani în statele serviciului secret străin. Funcţionară mai întîi la Ministerul Afacerilor Externe de la Bonn, apoi la ambasadele vest-germane din S.U.A. şi unele ţări occidentale din Europa, Rita îşi îndeplinise munca cu conştiinciozitate şi pasiune, sorta telegramele cifrate, planurile de urgenţă, dări de seamă asupra manevrelor NATO şi informaţii asupra staţionării şi dotării diverselor unităţi militare. După cum se vede, activitatea spioanei se încadra şi în domeniul spionajului militar, care este cel mai grav. Materialele extrase le preda lui Herbert, care avea numele de cod „Kranz" —, iar acesta se ocupa cu expedierea şi legătura cu şeful reţelei.

Procurorul general din Karlsruhe a desemnat doi funcţionari ai Siguranţei federale pentru a interoga încontinuu pe Gerda-Rita. De fapt nu era nevoie de asemenea strădanii deoarece Gerda nu a negat nimic privind activitatea ei de spioană ; din contră, s-a dovedit binevoitoare în a coopera cu autorităţile. Era un caz neobişnuit. Autorităţile şi-au pus întrebarea în privinţa conţinutului documentelor, numărului lor şi mai ales a importanţei acestora care au fost sustrase de Gerda şi transmise peste graniţă. Tribunalul din Karlsruhe nu a putut obţine de la Ministerul Afacerilor Externe o listă cu documente secrete la care spioana avusese acces. La rîndul său, însuşi Ministerul de Interne şi-a manifestat neputinţa în privinţa stabilirii gravităţii faptelor comise de cei doi spioni.

Dar cum a debutat această afacere de spionaj ? În 1963, Gerda avea 19 ani, un fizic ce făcea să întoarcă capul trecătorilor şi un cap plin de vise. Era originară din Denhling şi după terminarea liceului a obţinut o bursă pentru a se perfecţiona în limba franceză. A plecat la Paris pentru a urma cursurile institutului de pe bulevardul Raspail. Acolo, într-o pauză, la cofetărie, a făcut cunoştinţă cu un alt cursant, e drept ceva mai în vîrstă decît ea. Se numea Herbert şi era funcţionar la firma „Henschel", care producea maşini de birou. Înalt, brunet, cu ochi negri, păr ondulat şi uşor grizonat la tîmple, îl făcea să fie extrem

de seducător. Îmbrăcat elegant, fără ostentaţie, ştia să se facă plăcut în societate şi mai ales să curteze discret tinerele femei. Pretindea că se născuse într-o localitate din nordul Serbiei.

După cîteva întîlniri prin parcuri şi localuri, relaţiile dintre cei doi au devenit intime. În ciuda declaraţiilor sale de îndrăgostit, Herbert se dovedea totuşi extrem de rezervat în privinţa divulgării unor amănunte din viaţa sa. Dar, la 19 ani, Gerda nu era prea curioasă. O supăra mai mult faptul că Herbert lipsea deseori de la cursuri şi chiar de la întîlnirile cu ea, lăsînd-o zile în şir singură.

Herbert locuia într-o garsonieră cochetă, la etajul patru dintr-un mic bloc, în apropiere de o şcoală militară. Gerda începuse să-l viziteze tot mai des acasă. Încerca un simţămînt ciudat în compania unor obiecte de artă orientală ce se găseau în mica garsonieră : versete din Coran în limba arabă, un pui de crocodil împăiat, zeiţa Khali, cu mai multe braţe, patroana sîngeroşilor Thugi şi un altar pe care Herbert ardea beţişoare de mirodenii. Toate acestea creau o atmosferă de exotism.

Pe nesimţite, Gerda a pătruns în lumea lui Herbert. Într-una din seri, pe cînd se afla în camera iubitului ei, şi-a dat seama că acesta asculta ceva cu casca la urechi şi nota un mesaj codificat venit din eter. În noaptea aceea, Herbert s-a destăinuit tinerei femei : „Sînt agent al unui serviciu străin de informaţii din Africa. Lucrez pentru o cauză dreaptă", şi-a încheiat el destăinuirea.

La aproximativ două săptămîni după seara aceea, cei doi au plecat la Copenhaga pentru a petrece la nişte prieteni ai lui Herbert. Stăpînul casei, un oarecare Günther, şi soţia sa, Olivia, s-au străduit să fie gazde ospitaliere. Au discutat despre numeroase aspecte ale vieţii de fiecare zi, dar şi despre evenimentele politice. Era, de fapt, un examen discret asupra concepţiilor şi cunoştinţelor pe care le avea tînăra de 19 ani. Atunci, Gerda nu a acordat prea multă importanţă vizitei şi discuţiilor cu aşa-zişii prieteni ai lui Herbert. Singurul lucru ce o preocupa era dragostea ce o purta faţă de prietenul ei.

Totuşi, ceva a remarcat cu acest prilej : şi anume, că Herbert era cunoscut aici sub cu totul alt nume. Mai

tîrziu avea să constate că de fapt, iubitul își schimba numele în funcție de circumstanțe, posedînd mai multe documente de identitate pe care le ținea ascunse în spatele unei plăci de faianță din camera de baie.

După cîteva săptămîni, tînăra pereche a poposit din nou în casa familiei Günther, prelungindu-și sejurul timp de o săptămînă. De astă dată lucrurile au luat o altă turnură. La scurt timp după sosirea lor și-au făcut apariția cîteva persoane necunoscute, care au început să se ocupe în mod special de Gerda, adică să facă cu ea o adevărată școală : cum se descifrează un mesaj, cum se fotografiază cu un aparat „Minox", fotocopierea discretă a filelor unui dosar etc. Gerda s-a dovedit a fi o elevă sîrguincioasă și extrem de receptivă, fapt pentru care a fost felicitată călduros de toți cei ce o inițiau în tehnica spionajului. La sfîrșitul săptămînii, fiind considerată aptă pentru sarcinile ce ar fi trebuit să le îndeplinească, i s-a dat să semneze un angajament, în baza căruia era cooptată în serviciul de spionaj. A rămas surprinsă, însă, la insistențele iubitului ei, a consimțit.

După terminarea cursurilor de limbă franceză de la Paris, ținînd seama de sfaturile prietenului ei, Gerda a solicitat un post la Bonn. Cererea i-a fost aprobată și, la începutul lunii noiembrie, și-a luat serviciul în primire la Ministerul Afacerilor Externe. A fost repartizată la serviciul juridic. După perioada de probă, cînd i-au fost testate aptitudinile și pregătirea, i s-a dat viza de acces la documente cu caracter secret. Din această perioadă datează și primele sale sustrageri de materiale, pe care le preda lui Herbert. Pe la sfîrșitul lunii mai 1966, Gerda avea să înregistreze un succes neobișnuit în activitatea sa conspirativă : ea a fost transferată la Serviciul ZB 6 (indicativ de cod și de telex) al Centrului de informații al ministerului.

Aici a început să-i treacă prin mînă un șuvoi neîntrerupt de documente și telegrame provenind de la ambasade, rapoarte ale NATO, informații ale Ministerului Apărării din Bonn, precum și instrucțiuni trimise reprezentanțelor în străinătate.

Spioana și-a dat seama că nu-i chiar atît de greu să se servească din întreg acest munte de documente strict-secrete, fapt pe care a și început să-l facă cu o hărnicie neobișnuită. Documentele confidențiale îi stăteau la dispoziție și începu să răsfoiască dosar după dosar extrăgînd ceea ce considera că este important.

Documentele sosite la minister se multiplicau la mașină într-un număr de exemplare, cît era necesar pentru serviciile interesate ; ceea ce prisosea era adunat și dirijat către „mașinile de tocat", amplasate în mici cămăruțe. Gerda avea posibilitatea să-și însușească documentele dorite deoarece „comanda" o copie suplimentară și intra în posesia chiar a benzilor perforate ale telexurilor. „Cînd selectam vreun document și îl puneam deoparte — va mărturisi ea anchetatorilor — nimeni nu băga de seamă, nu mi se acorda nici cea mai mică atenție. Nu-mi rămînea altceva de făcut decît să umplu pînă la refuz geanta și totul era în ordine. Alte ori aruncam documentele în coșul de plastic unde se adunau materialele destinate mașinii de tocat. Mergeam în camera unde erau aruncate și recuperam documentul în cauză, ascunzîndu-l sub jachetă sau în trusa de toaletă. Mă reîntorceam în biroul meu, unde eram în deplină siguranță". La întrebarea ce i s-a pus privind modul de selectare a materialelor, spioana a răspuns : „Acționam după propria-mi inspirație, mai bine-zis la întîmplare. Nu știam ce conțineau hîrtiile pe care le predam lui Herbert. După părerea mea, documentele ce proveneau de la NATO nu puteau pune în primejdie securitatea Republicii Federale Germania".

Transmiterea documentelor sustrase de Gerda o făcea Herbert Schröder. Acesta le introducea în pungi de plastic închise ermetic și le ascundea în toaletele trenurilor rapide ce aveau destinația Danemarca. Ca semn de recunoaștere de către destinatari, lăsa la toaletă ambalajul unui flacon de apă de colonie. În aceeași seară primea, prin radio, confirmarea primirii materialelor.

În cursul unei deplasări la Geneva, în Elveția, un agent a anunțat-o că are un cont la bancă. Spre a o convinge, interlocutorul, al cărui nume a rămas necunoscut,

i-a arătat un carnet de cecuri ; suma era de ordinul a cîtorva mii de dolari. În fața tribunalului, Gerda a declarat că a devenit spioană ca urmare a atașamentului față de Herbert și nu se gîndise nici o clipă că va putea trage foloase materiale de pe urma activității sale.

Ce s-a întîmplat între timp, ce evenimente au determinat-o să se predea singură autorităților și astfel să pună capăt activității de spionaj ? Răspunsul l-au aflat anchetatorii din gura tinerei femei.

O dată cu trecerea anilor, și-a dat seama că Herbert n-o mai iubea. Atunci a devenit mai lucidă. Începînd din acel moment, se pare că conștiința sa a început să lucreze, trezindu-se din euforia ce o cuprinsese atunci cînd devenise prietena lui Herbert.

Fără să știe amantul, tînăra a solicitat alt post. La începutul anului 1968, ea a fost detașată, pentru trei luni, la ambasada din Washington, tot în cadrul serviciului cifru. Mai înainte de a pleca, partenerul i-a făcut un îndelungat instructaj. Nu i-a fost greu să constate că Gerda dădea semne de oboseală. Dragostea începuse să se răcească. Pentru a o stimula în sentimentele sale i-a spus : „La întoarcerea ta de peste ocean, doresc să ne căsătorim. În aceste trei luni gîndește-te la propunerea mea".

Cele spuse de Herbert se pare că și-au atins scopul. Gerda a redevenit cea de altă dată. A „lucrat" cu entuziasm. Și la Washington, tînăra avea acces la documentele secrete. Pentru transmiterea informațiilor fusese aleasă calea utilizării cernelii simpatice. Așa se face că unele secrete au traversat Atlanticul fiind transmise printre rîndurile scrisorilor de dragoste adresate iubitului ei. Pentru a nu da naștere la suspiciuni în privința vieții ei solitare, a reușit, fără să-i fie greu, să facă o cucerire : chiar un membru al ambasadei ce avea acces la informațiile serviciului secret.

Și cînd cele trei luni de deplasare s-au scurs, Herbert Schröder s-a grăbit s-o conducă pe Gerda la ofițerul stării civile. După oficierea căsătoriei, Herbert i-a declarat că ar fi făcut acest pas mult mai devreme, dar era obsedat de ideea ca nu cumva să se întreprindă o anchetă atunci cînd Gerda și-ar fi anunțat la birou schimbarea stării civile.

Dar nu s-a întîmplat nimic, și cei doi complici, care pînă atunci își aveau fiecare domiciliul său, ea la Bonn și el la Köln, locuiau împreună fără nici o teamă. Frumoasa doamnă Schröder își ducea existența de spioană și de asistentă a șefului Serviciului telefonic din Ministerul Afacerilor Externe. În mai 1970, ea a beneficiat de o nouă promovare : a fost numită secretară la Departamentul Extremului Orient.

Ministerul Afacerilor Externe hotărîse, între timp, să doteze trei dintre ambasadele sale, cele de la Washington, Londra și Moscova, cu noi mașini de codificat, mai sofisticate. Gerda a transmis vestea, prin soțul ei, însoțind-o de o notiță tehnică detailată. Acesta a permis ca, pe drum, una din mașini să fie interceptată și, fără ca cineva să prindă de veste, să i se afle secretul de funcționare.

În octombrie 1972, Gerda Schröder este numită la o ambasadă dintr-o țară scandinavă. Din acest moment începură dificultățile ; informațiile, după părerea „omului de legătură", nu mai erau de aceeași natură ca în trecut, ci lucruri banale. Gerda primește un nou nume de cod, „Greta", și i se recomandă ca informațiile să fie memorizate, excluzîndu-se orice comunicare scrisă.

La fiecare 10 sau 20 de zile, alternativ, ea se întîlnea cu un bărbat atrăgător și elegant îmbrăcat, ce se prezentase sub numele de „Klaus". Femeia îi raporta ce i s-a părut mai important și reținuse pe dinafară. Într-una din întîlniri i s-a comunicat că „șeful" nu mai este mulțumit de activitatea ei. Acest lucru a descumpănit-o. Nu știa ce să facă. Soțul ei nu era lîngă ea să se sfătuiască. A început să-i fie teamă, mai ales pentru soțul ei.

Cînd Gerda a realizat că „jocul" nu mai putea continua, a capitulat. Calea pe care a ales-o era diferită de a altora deși i se oferea posibilitatea să-și continue existența, poate chiar alături de cel pe care îl iubise, undeva, într-un colț al pămîntului. Un ultim gest a fost să-l prevină pe Herbert, atît mai rămăsese din visul pe care încercase să-l realizeze : un cămin.

Afacerea „Air-France"

În 1959, reprezentanța companiei „Air-France" pentru țările din sud-estul Europei era instalată la Atena. Un nou reprezentant a fost desemnat în post la sfîrșitul lunii decembrie : se numea Jean Marie A., 37 de ani, înalt, slab, celibatar.

Îmbrăcat într-un costum alb de alpaca, cu o cămașă bleumarin și cu o cravată gris-perle, Jean Marie A. se simțea într-o dispoziție excelentă cînd, coborînd din cursa Paris-Atena, a pășit pe pămîntul Greciei. După formalitățile obișnuite s-a îndreptat în imensul hol al aeroportului, spre ghișeul agenției al cărui șef fusese numit. Întreg personalul era format dintr-un bărbat și trei femei. A fost primit cu cordialitate, cu atît mai mult cu cît fostul șef întreținuse o atmosferă dificilă.

Așteptînd ca oficialitățile să-i găsească o locuință convenabilă — și așteptarea putea fi lungă într-un oraș arhiaglomerat — colegii săi de la „Air-France" l-au sfătuit să închirieze o cameră la hotelul „Kings Palace", pe strada Vinezelou. Așa au procedat și ei. Stabilimentul fiind de categorie medie, prețurile erau rezonabile, iar la bar se afla un barman ce vorbea fluent limba franceză și, lucru deosebit de prețios, procura cîte un prînz și făcea chiar diferite servicii străinilor.

Jean Marie a devenit, foarte repede, unul dintre cei mai buni clienți ai barului și bineînțeles al barmanului. Se numea Stavros, nu împlinise treizeci de ani dar se bucura de niște relații ce făceau să pălească de invidie un „maquereau" din Place Pigale. Cînd Jean Marie i-a mărturisit ce garsonieră îi fusese repartizată la recepția hotelului, Stavros a strîmbat dispreţuitor din nas.

— Monsieur Jean, lăsați că se rezolvă... Și seara și-a găsit lucrurile frumos aranjate în cea mai splendidă cameră a hotelului, din balconul căreia i se oferea panorama orașului pînă în îndepărtatul Pireu. În plus, pe coridor, la numai cîțiva metri, se afla liftul de serviciu.

— Știți, monsieur Jean, e mai discret, cînd doriți să primiți pe cineva...

Și Jean Marie și-a dat seama că sejurul său la Atena se află sub auspiciile cele mai agreabile, cu toate că munca sa la agenție nu era cîtuși de puțin ușoară. Cînd era la bar, stătea de vorbă deseori cu Stavros, barmanul. De fapt, el era singurul său prieten din întreg orașul străjuit de bătrînul Acropole. Stavros Pavlicek, cu ochii săi candizi, cu fața rotundă și abdomenul ușor bombat — poate prea de vreme — îi inspira încredere. E drept că se spunea că ar fi agent al poliției grecești, al poliției secrete, dar ce-l privea aceasta pe Jean Marie ? Nu avea nici o intenție să calce legile !

În așteptarea repartiției unei locuințe convenabile — vizitase cîteva, dar nu îi erau pe plac — nimeni mai bine ca Stavros nu se dovedise mai capabil ca, într-un timp scurt și la prețuri convenabile, să-i găsească locuință, să-i potolească setea sau să-i umple singurătatea. Un oraș cu cît este mai mare, cînd nu ai pe nimeni, singurătatea este tot mai apăsătoare. Și atunci, într-o seară, Stavros i-a prezentat-o pe Alena, o tînără înaltă, îmbrăcată cu o fustă neagră și bluză verde, ce inspira distincție și o sobrietate de bun gust. A doua zi, dimineața, în timp ce-și sorbea băutura, așezată la bar în fața lui Stavros, Alena zise :

— Prietenul tău, francezul, are obiceiuri nostime... Și Stavros a transmis, fără să piardă o clipă, serviciilor secrete că reprezentantul lui „Air France" a petrecut noaptea cu tînăra Alena.

Cîteva săptămîni mai tîrziu, în timp ce Jean Marie stătea la bar, în fața unui pahar cu „Campari", un domn s-a așezat lîngă el. Prevenitor și politicos, Stavros s-a grăbit să-l prezinte lui Jean Marie. René Pascal și-a de-

clinat ocupația de profesor de limba franceză la un liceu de băieți.

Cei doi bărbați s-au revăzut „din întîmplare" de mai multe ori la bar, și, într-o seară a lunii martie 1960, René l-a invitat pe Jean Marie în locuința sa, unde trăia singur. A insistat chiar :

— Nu dispun de mare lucru : o cameră modestă, la demisolul unui imobil cu mai multe etaje.

Cînd francezul a ajuns la adresa indicată — strada Stadion nr. 8 — a remarcat că imobilul în care locuia prietenul său era lipit de un local al poliției. În camera de zi, mobilierul era simplu și sărăcăcios : un divan-pat și în fața acestuia o bibliotecă cu mai multe rafturi și o oglindă imensă. În rest, o măsuță, un fotoliu și două scaune.

Jean Marie s-a obișnuit să-și petreacă serile în această locuință. Nu a mai revăzut-o pe Alena. În luna mai, celor doi prieteni li s-au adăugat un bărbat mai tînăr și două femei. Și „Profesorul" Pascal avea grijă ca serile petrecute alături de Jean Marie să fie cît mai plăcute.

În luna mai, Jean Marie obținu, în cele din urmă, locuința mult așteptată : un apartament cu trei camere, pe o stradă liniștită, într-o adevărată oază de verdeață. Dar locuința se afla într-o stare jalnică și au fost necesare circa douăzeci de zile pentru lucrările de renovare. Lui Jean Marie i s-a explicat că este vorba de schimbarea tapetului, repararea instalației din baie și mobilarea apartamentului. René și prietenii lui au fost primii care i-au trecut pragul. După inaugurare, petrecerile erau frecvente.

Într-o dimineață de iarnă, René, palid și agitat, a sunat la ușa apartamentului lui Jean Marie.

— Aseară, în timp ce mergeam spre casă, m-a acostat un individ, i-a spus el lui Jean Marie cu răsuflarea întretăiată. Era un șantajist odios. Mi-a arătat un plic cu fotografii. Am văzut imagini în care tu...

Jean Marie a rămas încremenit. Nu-și putea crede urechilor.

— Pretinde 5 000 de dolari, adăugă René trîntindu-se într-un fotoliu. De unde să procure atîția bani ? De la prietenii mei nici nu poate fi vorba, iar cît privește salariul meu de profesor, știi foarte bine...

Jean Marie i-a înmînat înainte de prînz 3 000 de dolari și l-a rugat să-i spună șantajistului că-i va da și restul, numai cu condiția categorică să-i restituie negativele. René a plecat. Niciodată Jean Marie nu avea să-l mai întîlnească.

Opt zile mai tîrziu, pe la orele șapte seara, sună telefonul. Jean Marie, care se pregătea să ia un aperitiv înainte de a merge la cină, ridică receptorul.

— Alo ? Domnul Jean Marie ? Vă vorbesc din partea prietenului dumneavoastră René Pascal. Vă rog să notați : mîine seară, între orele optsprezece și douăzeci sînteți așteptat în Pireu, pe strada Haritakis, Pensiunea „Florina". Întrebați de domnul Pantelides. Ați notat ? Nu uitați : vă rugăm să fiți punctual. Bună seara !

Necunoscutul de la telefon nu pomenise nimic de bani. Probabil că acum încercau să urce prețul răscumpărării negativelor. Nu avea cu cine să se sfătuiască ; dacă ar fi fost la Paris, lucrurile s-ar fi putut aranja. Existau suficienți „experți" care să le vină de hac șantajiștilor. Jean Marie își dădu seama că se afla într-o situație deosebită.

A doua zi, cu puțin înainte de orele optsprezece, luă un taxi și ceru șoferului să-l conducă la adresa notată. Pireul, portul Atenei, este situat la circa zece kilometri de Capitală. De fapt, orașul portuar se contopește practic cu Atena. Mașina străbătea un cartier cu căsuțe sărăcăcioase, poate cele mai mizere pe care Jean Marie le văzuse în viața sa.

Sosit la destinație, Jean Marie coborî din mașină și plăti șoferului, rugîndu-l să aștepte ; nu va întîrzia mult.

O luă de-a lungul străzii, căutînd pensiunea „Florina". Toate casele care mărgineau strada se asemănau : pătrate, joase, cu zidurile albe și acoperișul puțin înclinat, din țigle. La fiecare două-trei case, un mic bistrou, în ușa căruia atîrna o perdea din mărgele colorate, ce scotea un zgomot caracteristic la cea mai mică atingere, vestind astfel că cineva a intrat sau a ieșit.

Pe trotuare, fete și băieți făceau glume, rîdeau, se amuzau, o atmosferă caracteristică cartierelor din porturi, veselă, dar purtînd amprenta sărăciei în același timp.

Pensiunea „Florina" era într-o clădire cu parter și un singur etaj. La parter se găsea un restaurant modest, care îndeplinea, în același timp, funcția de bar și cafenea. Ornamentele interioare, vechi și uzate, reprezentau, sau poate chiar proveneau, de la o corabie veche. O scară în spirală, destul de strîmtă, în spatele timonei, urca la etaj, unde se aflau situate circa o duzină de cămăruțe de închiriat.

Patroana, o femeie grasă, ce nu împlinise încă cincizeci de ani, cu trăsături aspre, părul negru și o umbră pronunțată de mustață, îi răspunse la salut.

— Îl caut pe domnul Pantelides.

— Este acasă. Doriți să-i vorbiți ?

— Da !

— Așteptați o clipă. Mă duc să-l anunț. La ora asta cred că se odihnește.

Femeia își șterse mîinile umede de apa cu care tocmai spălase niște pahare și urcă, cu o sprinteneală greu de bănuit, scărița ce vibra din toate încheieturile, dispărînd într-o clipă. Reveni, așa cum promisese, destul de repede și îi spuse scurt :

— Puteți să mergeți, domnule ! Numărul opt se află pe partea stîngă a coridorului.

Jean Marie îi mulțumi cu un surîs și se avîntă la rîndul său pe scara în spirală. Coridorul, puțin luminat de un bec situat tocmai la celălalt capăt, era mărginit pe ambele laturi de cămăruțe ce purta fiecare un număr. Camera celui căutat era marcată cu un opt mare, scris cu vopsea albă. Bătu ușor la ușă și intră.

În fața sa se afla, în picioare, un polițist.

— Domnul Jean Marie ? i se adresă el într-o franțuzească destul de corectă.

— Da.

— Vă rog să luați loc.

Jean Marie închise ușa fără să facă zgomot, aruncă o privire scurtă în camera mică de trei metri lungime pe doi metri și ceva lățime, văruită de curînd. Singurul mobilier se rezuma la un pat de fier, două scaune și o masă pe care se afla o sticlă și două pahare întoarse cu gura în jos.

Jean Marie se așeză.

Sigur de el, polițistul se instală pe celălalt scaun, în fața mesei. Pe pat se afla o servietă. O luă și o deschise tacticos, scoțînd un dosar galben-cafeniu pe care îl așeză pe masă. Înăuntru se aflau mai multe file dactilografiate și numeroase fotografii.

— Tocmai mi-a fost încredințată o afacere deosebit de gravă pentru dumneavoastră. Aceste fotografii (erau tocmai acelea de care René îi vorbise cu o săptămînă în urmă !) sînt opera unei bande de șantajiști... Noi știm că dumneavoastră i-ați căzut victimă... Dar fiți liniștit, acum toți sînt arestați...

— Domnule, i se adresă Jean Marie, vă cer să-mi arătați legitimația dumneavoastră ?

— Cu plăcere. Este greșeala mea că nu am făcut-o de la început. Și scoase din buzunarul de la piept un carnețel pe care îl deschise, întinzîndu-l ca să poată fi examinat, fără a-l lăsa însă din mînă.

Jean Marie examină poza, ștampila seacă și data. Nu cunoștea cum arată un astfel de document, dar părea că e bun. Polițistul îi ghici gîndurile :

— Domnule Jean Marie, vă puteți convinge că nu sînt un impostor. Și omul scoase din dosar un document. Era o citație în limba franceză prin care era invitat să se prezinte la secția de poliție consulară. Deci, omul nu mințea.

— Puteam să procedăm altfel, dar nu am dorit să vă cauzăm neplăceri. Este vorba de ceva destul de grav pentru dumneavoastră... Funcția pe care o aveți, de reprezentant al lui „Air France", nu vă permite să beneficiați de statut diplomatic... Or, ceea ce ați făcut dumneavoastră — și aceste fotografii nu lasă nici o îndoială, sper că sînteți de acord cu mine — sînt de competența jurisdicției criminale. E foarte grav... Gîndiți-vă la scandalul ce s-ar produce... Ambasada Franței va fi alarmată și vă veți pierde postul. Compania nu va mai vrea să audă de dumneavoastră. Ați fi un om complet distrus... Există totuși o portiță de scăpare. S-ar putea aranja totul. Vă putem oferi o șansă. Una singură, care presupune să luați o decizie pe loc. Am fost împuternicit să tratez cu dumneavoastră. Acesta este scopul întîlnirii noastre aici.

— Despre ce este vorba ?

Dorim să ne comunicați, periodic, tot ce aflați la sediul Ambasadei Franței. Sper că mă înțelegeți ? Nu e nimic greu. Doar sînteți acolo destul de des ?

Jean Marie a înțeles că picase într-o cursă organizată încă din ziua sosirii sale în Grecia. Cît privește pe René, „profesorul", acesta avea montate în locuința sa camere de luat vederi și aparate foto în spatele oglinzii din fața divanului. Fotografiile demonstrau unghiul și direcția din care fuseseră luate. Nu mai era nimic de făcut. Se afla la discreția agenților străini și toată mascarada cu șantajul pentru bani nu fusese decît o încercare pentru a-l testa. Cedase. Acum nu mai exista drum de întoarcere.

— Care este răspunsul dumneavoastră, domnule Jean Marie ?

— O.K. !

— Doriți să serviți cu mine un pahar ?

— Da !

— Atunci să coborîm.

Și polițistul își închise dosarul în servieta cu aceleași gesturi tacticoase ce îl exasperau pe francez.

— După dumneavoastră domnule, și se trase în lături, deschizînd ușa.

Coborîră scara în spirală. Patroana nu se arătă surprinsă că îi vede împreună. Probabil că localul ei servise de mai multe ori la întîlniri „discrete".

— Cîte un coniac franțuzesc ! Cînd fură serviți, polițistul își ridică paharul :

— Pentru colaborarea noastră. Era să uit : mă numesc Milan.

Milan a revenit în prima săptămînă a lui ianuarie 1961. Întîi un telefon și apoi întîlnirea în camera pensiunii din Pireu. Cu acest prilej, Jean Marie îi înmîna un teanc de copii xeroxate după diverse documente. Serveau cîte un pahar de coniac și stăteau de vorbă, ca doi prieteni, despre activitățile de la ambasadă sau deplasările membrilor acesteia și ai misiunii militare franceze.

În octombrie 1962, Milan îl anunță pe Jean Marie că va părăsi Grecia pentru a lucra într-o țară îndepărtată. Nu se vor mai întîlni. Un coleg îl va înlocui.

— Alo ! Domnul Jean ? Aici Joseph ! Vă chem din partea unui prieten care tocmai părăsește Grecia. Aș putea să vă văd în seara aceasta ? Da ? Atunci rămîneți acasă, voi veni la dumneavoastră. La revedere !

Noul „corespondent" era mai expeditiv ; îl contactă pe Jean Marie în apartamentul acestuia. De fiecare dată nu venea cu mîinile goale. „Uita" pe scaun sau pe colțul mesei, o mică atenție.

Iunie 1962. Reprezentantul lui „Air France" pentru Grecia a fost transferat la Istanbul. Jean Marie și-a făcut bagajele și a plecat, răsuflînd ușurat. Poate, poate a scăpat de cursa în care căzuse. Dar se înșelase. În octombrie, Joseph a venit la Istanbul să-l vadă. Nu era singur : îl însoțea un necunoscut.

— De acum înainte, colegul și prietenul meu, Gary, va fi cel cu care veți rezolva micile noastre afaceri. El are dosarul dumneavoastră !

Ianuarie 1965. Pnom Penh. Jean Marie a fost avansat. Aici s-a decis să se căsătorească cu fosta secretară de la Ambasada Franței din Ankara.

La sfîrșitul lui februarie, a fost organizată o mare recepție la ambasada unei țări europene. Jean Marie și soția sa erau invitați. Atașatul de presă al unei țări din Orientul Mijlociu, invitat și el, s-a apropiat de Jean Marie și i-a șoptit înclinîndu-se :

— Salutări de la Gary ! Dosarul dumneavoastră se află la Ambasada țării mele.

Din recepție în recepție, traficul de informații și-a reluat cursul și s-a amplificat. Mai întîi cu atașatul de presă, apoi cu primul secretar, apoi informații economice, politice, militare ca la Atena, Ankara... Pînă în ziua în care serviciile speciale franceze și-au dat seama că are loc o „scurgere" de informații.

Decembrie 1965. Căpitanul Jacques Amalaric se afla în biroul său de la ultimul etaj al ambasadei franceze. Studia fișele celor care solicitau viză pentru Franța. Sună telefonul :

— Alo ! Domnul căpitan Amalaric ? Era vocea unui prieten, ofițer al serviciilor de contrainformații locale, cu care ținea o strînsă legătură, ajutîndu-se reciproc. După introducerea de rigoare, acesta îl invită în biroul său, pentru a-i arăta ceva.

— Este presant ? întrebă căpitanul.

— Depinde. După mine aș zice că „frige" !
— Atunci în zece minute sînt acolo.
— Nu uita : te costă o sticlă de coniac.
— S-a făcut. Alerg !

Cînd a ajuns în biroul colegului său, acesta i-a pus în față un set de xeroxuri după unele documente confidențiale ale Ambasadei. Căpitanul era uluit.

— Cum ați intrat în posesia lor ?
— Nu-mi cere să-ți spun prea multe...
— Bineînțeles, dar dacă am ajuns aici, nu mă lăsa la jumătatea drumului.
— Nu te las, ți le dau cu asentimentul șefilor mei în virtutea bunelor relații dintre țările și serviciile noastre, dar prea multe amănunte nu-ți pot oferi...
— Totuși, măcar un capăt de care să apuc !
— Aceasta este treaba voastră.

Căpitanul Amalaric înghiți în sec. Deschise servieta scoțînd o sticlă pîntecoasă de coniac. Ochii interlocutorului său scînteiară de plăcere.

— Ca să fiu sincer, nici noi nu știm prea multe. Cu două zile în urmă a avut loc un straniu accident de mașină. Un trecător a fost călcat de un automobil, în timp ce se afla pe marginea trotuarului, așteptînd să se schimbe culoarea semaforului. Un automobil în viteză l-a „șters", proiectîndu-l cu capul de caldarîm. A murit în drum spre spital. Asupra lui au fost găsite aceste materiale.
— Identitatea ?
— Identitatea nu contează. Figurează în evidența noastră ca traficant de arme. Probabil că se ocupa și cu altceva.

Căpitanul Amalaric luă documentele și se întoarse la ambasadă. Le examină unul cîte unul. Originalele erau de o deosebită importanță și accesul la ele era limitat la un număr restrîns dintre funcționari. Dacă lua măsuri de securitate, însemna să pună în gardă pe autorul sustragerilor. Iar acesta nu putea fi decît unul dintre membrii personalului ambasadei. Ce era de făcut ? A institui o supraveghere strictă, nici nu putea fi vorba : ofițerul dispunea de un efectiv extrem de modest. În minte i-a venit o idee salvatoare. Va folosi „capcana" fizico-chimică. Este vorba de niște substanțe fin pulverulente, avînd

culoarea gălbuie, insesizabilă și, dacă sînt împrăștiate pe diverse obiecte, aderă la suprafața mîinilor, dacă acestea vin în contact cu ele. Sub influența unei surse de raze ultraviolete, mîinile devin fluorescente.

A solicitat să i se trimită cele necesare. Peste cîteva zile a primit un mic colet care conținea un flacon din plastic cu un praf extrem de fin, asemănător talcului, o pensulă din păr de bursuc și o lampă cu raze ultraviolete ce semăna cu o lanternă.

Restul a fost treabă ușoară : pudrarea documentelor și invitarea personalului ambasadei, într-o seară, la un cocktail. Brusc s-a produs o pană de curent. Sub influența razelor ultraviolete, mîinile lui Jean Marie prezentau o stranie culoare gălbuie.

Căpitanul Amalaric l-a luat de braț și, discret, l-a invitat în biroul său. La început a negat totul. A urmat apoi expertiza foilor de hîrtie utilizate de xeroxul de la Agenția aeriană. Era aceeași hîrtie cu cea găsită asupra cetățeanului călcat de mașină.

Jean Marie a fost chemat în Franța. La 9 februarie 1966 a început anchetarea sa. La 30 septembrie a urmat procesul care s-a încheiat cu verdictul : șapte ani detenție pentru vina de a fi atentat la siguranța statului.

Dar lucrurile nu s-au oprit aici. Pe baza mărturiilor lui Jean Marie, Stavros, barmanul de la „Kings Palace", a fost arestat la rîndul său, în aprilie 1966, pe cînd se afla într-o perioadă de stagiu la hotelul „George V" din Paris. Colaborator al mai multor servicii secrete încă din 1959, perioadă cînd devenise șef barman la hotelul din Atena, el furniza sistematic informații în privința comportamentului, relațiilor și tot ce afla de la străinii aflați în trecere. Făcea aceasta și cînd lucra temporar la Paris. La 30 septembrie 1966 a fost judecat și condamnat la trei ani detenție.

Atunci cînd avioanele fac un înconjur mai înainte de a ateriza la Orly, prin hublouri îți apare imaginea localității Fresnes. La o mică distanță de cochetul orășel înecat în verdeață, privirea este atrasă de o clădire ciudată, masivă, avînd forma unui poligon cu laturile inegale. Îi afli destinația abia atunci cînd, venind pe șoseaua națională dinspre Paris, la un moment dat un indicator îți

arată un drum lăturalnic : „Spre închisoarea Fresnes". Regimul închisorii este sever, ea fiind destinată unor categorii speciale de condamnați. Aici și-a ispășit pedeapsa Jean Marie, care zilnic scruta cu nostalgie cerul, privind la avioanele pe care altă dată le primea în calitate de șef de reprezentanță. La cîteva luni după internarea sa, a primit o înștiințare că soția înaintase cerere de divorț. Nu avea s-o mai revadă niciodată.

O epidemie „ciudată"

În iarna de la cumpăna anilor 1968—1969 apăruse o modă nouă în înalta societate vest-germană : era suficient să te prezinți la un dineu sau un cocktail purtînd la butonieră o frunză de... pătrunjel și erai privit ca un patriot ! Aceasta devenise peste noapte simbolul vigilenței civice. De unde apăruse această ciudată și neobișnuită predilecție pentru banala plantă aromată ?

Într-una din zile, era o după amiază, un sergent ce aparținea bazei N.A.T.O. din Neuburg, culegea pe cîmpul aflat în vecinătate pătrunjel pentru pregătirea mesei de seară. Cu acest prilej a remarcat că rețeaua de sîrmă ghimpată ce înconjura depozitul de muniții, fusese tăiată cu foarfeca. Și astfel, din aproape în aproape, s-a ajuns să se descopere o afacere ce depășea senzaționalul : din hangarele bazei dispăruse fără urme o rachetă Sidewinder.

Ancheta întreprinsă de urgență și care concentrase, într-un efort comun, efective importante de poliție și agenți ai contraspionajului, avea să stabilească că „hoții" o urcaseră, ca pe un banal colet, într-un camion descoperit cu care apoi o transportaseră pînă la Hamburg. Mai mult, fapt ilariant, dar pe drum se opriseră de mai multe ori în stațiile de benzină, pentru a face plinul. La Hamburg își expediaseră „coletul" în afara granițelor, fără să întîmpine nici cea mai mică dificultate din partea poștei.

Bonn-ul a luat la cunoștință, cu un amestec de stupoare și teamă, că serviciile secrete străine operau, ziua în amiaza mare, pe teritoriul vest-german ! Dar, în R.F. Germania nimănui nu-i era cîtuși de puțin plăcut să se știe că „hoții" se dovediseră a fi mai abili decît poliția...

Totodată, se resimțea, la drept vorbind, o teamă pe deplin justificată, chiar dacă furtul rachetei apărea ca o ispravă rocamboleasca. Căci cei care operaseră se dovedeau a avea informații cît se poate de precise.

Abia acum serviciile secrete vest-germane aveau să descopere „că întreg teritoriul era împînzit cu o rețea de agenți secreți, care supravegheau îndeaproape totul, inclusiv bazele N.A.T.O., despre care se considera că sînt în cea mai mare siguranță fiind sub oblăduirea C.I.A.".

Fără nici un dubiu, se trăia o adevărată aventură și ceea ce se petrecuse evoca pe acei autori de romane polițiste și de spionaj, care își presărau drumul cu... cadavre !

Căci de cadavre nu avea să se ducă lipsă...

La 8 octombrie 1968, pe la amiază, secretarul generalului Wendland, numărul doi al serviciilor de contra-spionaj vest-germane, a intrat în biroul șefului său. Cu capul sprijinit de tăblia biroului, generalul părea că ațipise, doborît de oboseală. Dar nu dormea : era mort. Decesul va fi pus pe seama unei „depresiuni nervoase". Wendland absorbise conținutul cîtorva tuburi cu barbiturice. Dar niciodată, atît la domiciliul său cît și la biroul „sinucigașului", nu va fi regăsit nici cel mai neînsemnat tub al vreunui drog oarecare.

Cîteva ore mai tîrziu avea să se producă senzația. Contra-amiralul Luedke se sinucidea și el, în același mod. Luedke nu era un oarecare ; el fusese șef-adjunct al serviciilor logistice ale S.H.A.P.E. (Cartierul general N.A.T.O. cu sediul la Bruxelles). Ca urmare a funcției sale, avusese acces la documentele *cele mai secrete*, denumite „Cosmic" (ce cuprindeau în special, printre altele, modalitatea eventuală de efectuare, în cazul unui conflict mondial, a unei mobilizări a țărilor membre N.A.T.O.)

La Bruxelles, Luedke trecea drept un om căruia îi plăcea să trăiască bine și nu lăsa să-i scape nici-o plăcere care se putea oferi unui bărbat de talia și vîrsta sa. Printre altele, era pasionat de fotografie. S-a spus că a predat o serie de filme pentru developare, unui fotograf din Bonn. Acesta s-a îngrozit cînd a developat filmele : conțineau reproducerea unor documente ultra-confidențiale ale N.A.T.O. Bineînțeles că a informat de îndată poliția, care, la rîndul ei, a pasat problema serviciilor de contra-

spionaj. Simțind că este pus sub urmărire, fără să ezite, Luedke s-a sinucis.

Oare moartea care și-o provocase constituia, în fond, o recunoaștere tacită a vinovăției sale ? Prietenii dispărutului se îndoiau. Ei apreciau că contra-amiralul fusese în realitate victima unei manevre. El avea prostul obicei de a-și lăsa propriul aparat de fotografiat să zacă pe birou zile întregi, chiar cînd absenta. Or, se bănuia că „cineva" profitase de absența sa pentru a introduce în aparat un rol film ce poseda imaginile compromițătoare. Cu atît mai mult, cu cît printre documentele „Cosmic" figurau domnișoare foarte puțin... îmbrăcate și a căror nuditate nu era probabil „acoperită" de secretele N.A.T.O. !

Luedke era foarte riguros în ceea ce privește respectarea cu strictețe a regulamentelor în vigoare la S.H.A.P.E. pentru a-și permite să se dedea la asemenea fantezii — spuneau cei care îl cunoscuseră foarte îndeaproape. Și cum îți poți imagina că s-ar fi aruncat singur în gura lupului, predîndu-i unui fotograf din Bonn documente ce i-ar fi atras în mod cert pierzania ?

Oricare ar fi fost situația, vinovat sau victima unui complot, exista de acum un dosar pe care scria *„afacerea Luedke"*.

A treia sinucidere : aceea a lui Hans Schenk, funcționar la Ministerul Economiei din Bonn. Acest bărbat, perfect sănătos pînă atunci, în decurs de mai puțin de 24 ore cade pradă unei depresiuni psihice ce îl va determina să-și pună capăt zilelor, spînzurîndu-se în apartamentul său. Depresiune nervoasă... se va auzi pronunțîndu-se diagnosticul devenit, se pare, la modă.

Edeltraut Grappentin era funcționară la serviciul de presă al guvernului. Ziariștii străini prezenți în capitala vest-germană o cunoșteau foarte bine. Ea aparținea acelei categorii de femei nici frumoase, nici urîte, care n-au putut să se mărite, războiul „tocînd" fără milă bărbații. Edeltraut Grappentin nu era nici tristă, dar nici cu o fire veselă. Își îndeplinea sarcinile de funcționară în mod conștiincios. La începutul lunii noiembrie 1968 a fost atinsă de o... depresiune nervoasă ! Și, ca urmare, a absorbit o doză mortală de barbiturice. Or, domnișoara Grap-

pentin era ştiută de toţi prietenii săi pentru fobia pe care o manifesta faţă de medicamente.

În aceeaşi perioadă, colonelul Johannes Grimm a ales, la rîndul său, pentru a se sinucide, un mijloc mai brutal : revolverul. Ofiţerul îşi avea serviciul la Ministerul Apărării. Şi el a fost victima diagnosticului la modă : depresiune nervoasă... !

Dar această „epidemie", mai mult decît ciudată, nu a scutit să-l contamineze nici pe Gerhard Boehm, un modest funcţionar la Ministerul Apărării. După ce scrie cîteva rînduri de rămas bun soţiei sale, el se aruncă în Rhin ; nu ştia să înnoate. Corpul îi va fi regăsit abia după zece zile.

A venit apoi rîndul unui funcţionar la Ministerul Agriculturii, Arnold Willerding ; al unui portar la acelaşi minister, Bernard Dudek ; al lui Ruedinger Herold, funcţionar al ambasadei R. F. Germania la Haga.

Cu un umor negru, ziarele vest-germane se întrebau dacă nu cumva era cazul să se întreprindă o anchetă în privinţa motivelor acestor sinucideri în serie, aparent datorate aceleiaşi cauze : depresiune nervoasă, urmare a unui climat neprielnic şi a unei activităţi profesionale excesiv de epuizante.

Bineînţeles, au fost întreprinse o serie de anchete, dar nu în direcţia influienţei surmenajului. Ele vor conduce, toate, la aceleaşi concluzii, de altfel făcute cunoscute publicului : toate victimele aveau probleme personale angoasante, fapt care, desigur, nu a fost menţionat în nici un proces verbal.

În ianuarie 1969, comandantul Schiller a luat, într-o seară, la culcare, atît de multe somnifere, încît nu s-a mai sculat niciodată. Acest ofiţer de aviaţie, în vîrstă de numai 35 ani, avusese acces la dosare secrete...

În februarie, acelaşi an, un caz de spînzurare : Eric Wolf, ofiţer de telecomunicaţii în cadrul forţelor aeronavale.

În iulie a fost arestat un industriaş extrem de bogat, miliardar din regiunea Ruhr-ului, pe nume Hans Heinz Post, în vîrstă de 46 ani. Numeroasele sale călătorii de afaceri în Berlin au sfîrşit prin a trezi suspiciuni. Ancheta a relevat că, de aproape paisprezece ani, Post lucra pen-

tru serviciile secrete ale unei alte ţări. În capitală se întîlnea cu „vărul" său, pe nume Charles, căruia îi transmitea informaţii economice şi politice. Post era obsedat de dorinţa de a deveni ministru la Bonn.

Toate aceste drame au declanşat în cadrul serviciilor speciale vest-germane o veritabilă furtună : nimeni nu mai avea încredere în nimeni. Fiecare îşi bănuia vecinul... iar suspiciunea s-a propagat şi între ţări... Explicaţia tuturor acestor întîmplări misterioase nu trebuie căutată în altă parte decît în cadrul... propriilor servicii de informaţii vest-germane, conduse la vremea respectivă de generalul Gehlen. Cele ce s-au petrecut atunci, cît şi după aceea, nu constituie altceva decît rezultatul plăţii unor rate scadente, a rivalităţii şi luptei „subterane" pentru putere şi supremaţie... cît şi spionajului unor ţări adverse. Dar, să rememorăm faptele.

După crearea R. F. Germania, s-a pus problema înfiinţării unui Minister al Apărării. Dar, pentru a organiza acest minister, în condiţiile delicate existente, a fost instituit un organism special. La 7 iunie 1951, „Oficiul Blank" a văzut lumina zilei. Imediat, Blank s-a gîndit să pună bazele unui serviciu de informaţii militare, care urma să se numească „Serviciul de protecţie militară a forţelor federale". Primul său şef a fost generalul Heinz, un colaborator, din timpul celui de al doilea război mondial, al amiralului Canaris. Dar Gehlen nu-l simpatiza pe Heinz şi nu vedea cu ochi buni crearea unui serviciu rival care risca să-l concureze pe cel condus de el, fapt pentru care nu înceta o clipă să-l sape pe Heinz.

Alături de „Serviciul de protecţie militară a forţelor federale" a luat naştere un alt organism, „Oficiul pentru protecţia Constituţiei", destinat esenţialmente activităţii de contraspionaj şi aflat sub controlul direct al cancelariei federale.

Britanicii au sprijinit înfiinţarea Oficiului, luîndu-l sub protecţia lor, aşa după cum americanii procedaseră cu reţeaua lui Gehlen. În fruntea Oficiului au lăsat să se întrevadă simpatia ce o purtau pentru un personaj anglofil pînă la extrem : Otto John. Vederile sale antinaziste erau indiscutabile. În 1935 acesta refuzase să intre în diplomaţie din cauza că ar fi fost obligat să se înscrie

în partidul nazist. El și-a găsit — cu foarte mare greutate — un post de consilier juridic la compania aeriană „Lufthansa". Avînd strînse legături cu ofițerii care, la 20 iulie 1944, au încercat să-l suprime pe Hitler, Otto John a fost nevoit să-și caute adăpost și a fugit în Anglia. De la 15 decembrie 1944 și pînă la începutul anului 1948, el a lucrat pentru guvernul britanic, apoi și-a deschis un birou de avocatură. A participat la redactarea actelor de acuzare pe care britanicii le-au întocmit împotriva criminalilor de război naziști. La reîntoarcerea sa în Germania, își dorea să îmbrățișeze cariera diplomatică dar a întîmpinat un refuz categoric. În cele din urmă, la 5 decembrie 1951, a primit conducerea „Oficiului pentru protecția Constituției". Din acel moment, Otto John va fi stăpînit de o singură obsesie : de a nu-i revedea pe foștii naziști în posturi de conducere. Și el nu s-a înșelat. „Cînd Aliații se vor retrage, îmi voi pierde postul ; naziștii nu așteaptă decît ivirea acestui moment", așa gîndea Otto John.

„A avea acest post (direcția Oficiului), aprecia ziaristul britanic Sefton Delmer, necesita să posezi o piele de rinocer și abilitatea unui Talleyrand... Otto John era singurul om onest..."

Puțin cîte puțin nervii au început să-i slăbească : Otto John, atunci cînd intra într-un salon, își izbea călcîiele și își înclina bustul țeapăn, salutînd cu brațul întins — era modul său de a-i sfida pe naziști, imitîndu-i. Mai mult, a început să bea, din ce în ce mai mult, el care nu putea suporta cîtuși de puțin alcoolul.

La 20 iulie 1954, în partea apuseană a Berlinului se sărbătorea amintirea acelora care, în urmă cu zece ani, au încercat să debaraseze Germania de Hitler. Dar, în timpul slujbei religioase, Otto John a izbucnit în plîns : chiar în preajma sa se aflau naziști, sfidători, stăpîni pe ei și tronînd în posturi înalte. A fost nevoie să fie dus pe sus afară din biserica evanghelică. Toată noaptea, singur, șeful Oficiului va colinda ca un strigoi străzile pustii ale capitalei. Se gîndea la fratele său, torturat și ucis de Gestapo.

La 21 iulie, seara, Otto John a dispărut. S-a declarat, imediat, că „e cea mai mare catastrofă din istoria serviciilor secrete". Inițial s-a zvonit că e vorba de o răpire.

Apoi de o trădare. Bonn-ul s-a tulburat, căci el trecuse frontiera în Berlin. Nici o îndoială, scriau ziarele, va oferi pe tavă toate secretele serviciilor speciale vest-germane.

Cancelarul Adenauer declară : „Acest individ nu mi-a inspirat niciodată încredere" ; iar opoziția i-a pus întrebarea : „de ce l-ați numit în fruntea Oficiului ?".

De fapt, cei din anturajul cancelarului nu-i iertau lui Otto John faptul de a fi făcute cunoscute în străinătate numele naziștilor pe care îi vedea revenind la putere. Reacția nu a întîrziat să se producă : s-a amintit mai întîi că Otto John „lucrase" pentru englezi. De asemenea, că nu s-a întreprins nimic pentru a fi atras, fapt care a dezmințit teza răpirii sale. Conferința de presă pe care Otto John a ținut-o în fața a peste 300 de reporteri la 11 august, nu i-a lămurit în sensul pe care îl doreau. El a denunțat în termeni vehemenți neonazismul și clauzele secrete pe care le conținea comunitatea europeană în privința apărării (ce erau tocmai în discuție în acele zile), dar nimic altceva în plus. În nici un caz nimic care să „miroasă" a spionaj și trădare.

Lucrurile au mers mai departe. Otto John se plimba prin Berlin și întîrzia prin cafenele. I s-a oferit un mic apartament. La 12 decembrie 1954, o nouă lovitură de teatru : Otto John, cu complicitatea unui ziarist danez, a revenit în R. F. Germania. Guvernul federal era serios deranjat de această reîntoarcere imprevizibilă, așa cum de fapt fusese și cînd plecase. La 23 decembrie Otto John a fost arestat sub „prezumția de înaltă trădare".

Tribunalul a pronunțat o sentință surprinzătoare : patru ani de închisoare ! Aceasta nu era o pedeapsă pentru un om care își trădase țara ! Ceva nu era în regulă și publicul a simțit aceasta.

Acuzatul a oferit, la proces, imaginea unui om absent. Procurorul l-a tratat cu epitete infamante, făcîndu-l trădător, dar Otto John nu a scos nici un cuvînt.

Nu exista nici un indiciu că el ar fi transmis vreun secret R.D.G.-ului. Ministrul de Interne din aceea perioadă, Schroeder, a declarat textual : „Doctorul Otto John, fostul șef al serviciilor de securitate ale R. F. Germania,

recent fugar, nu cunoștea nici un secret care ar fi putut pune în primejdie securitatea R.F.G.-ului".

In cartea sa, „Operațiunea radio negru", Selfton Delmer va afirma la rîndul său că Allen Dulles era de asemenea convins că Otto John nu a dezvăluit nici un secret sovieticilor și nici o rețea nu a fost desconspirată.

Atunci ce să crezi ? Actualmente, în timp ce Otto John trăiește retras într-un conac din Tyrol, unele medii ale serviciilor secrete vest-germane au răspîndit următoarea explicație : posedînd un caracter slab și nehotărît, Otto John a fost victima lui Gehlen. Acesta din urmă avea strînse legături cu mareșalul von Manstein, care s-a comportat într-un mod cît se poate de crud pe frontul antisovietic, dînd dovadă de un nazism feroce. În 1945, el a fost acuzat de crime de război, printre care și de a fi dat ordinul de a se executa prin spînzurare toți soldații germani ce dezertau. În acea perioadă, fiind la Londra, Otto John se ocupase cu întocmirea dosarului mareșalului, care între timp ocupa o funcție în serviciul lui Gehlen. „Generalul gri" nu va uita protestele șefului Oficiului, care se făceau auzite ori de cîte ori constata că un fost nazist își făcea apariția.

Se pare, cel puțin așa se afirma în unele cercuri bine informate de la Bonn, că Gehlen reușise să-l torpileze pe Otto John în ochii americanilor. Nu este mai puțin adevărat că, în viața sa particulară, Otto John ducea o existență incompatibilă cu cea a unui bărbat care deținea o funcție de stat importantă și manipula secrete de mare importanță : era un mare băutor și își pierdea nopțile în compania unor femei tinere și adolescenți...

Atacurile au devenit tot mai insinuante, mai primejdioase : cine este acest Otto John care îi urmărește pe foștii naziști, dar care manifestă în același timp o indulgență neexplicabilă față de cei ce afișează idei de stînga ?

În climatul anilor '50 era o acuzație ce nu putea fi trecută ușor cu vederea. Și Gehlen putea spune, fără teama de a fi dezmințit : un fir roșu traversa întreaga viață a lui Otto John.

Abandonat, Otto John a găsit, în furtuna panicei ce-l rodea, soluția cea mai aberantă : fuga din țară și... reîntoarcerea. Privit cu neîncredere din propria-i țară și din

afară, după executarea pedepsei nu-i va mai rămîne altă resursă decît să se refugieze în singurătate.

Otto John vinovat sau nu ?... niciodată nu s-a putut face lumină în privința acestei afaceri, ca de altfel a celor similare pe care le-am menționat — sinuciderile în serie. Dar în absolut toate aceste cazuri a existat un învingător : Reinhard Gehlen !

Este dificil — dacă nu imposibil — de a se preciza cu exactitate rolul pe care l-a jucat „generalul gri". Pentru unii, el a profitat doar de greșelile acelora pe care îi considera, sub o formă sau alta, că îi sînt rivali sau stau în calea sa și a izbit în agenții serviciilor de informații vest-germane. Pentru alții el, ar fi organizat o serie de curse în care au căzut toți cei vizați. Și exemplul cel mai elocvent este șeful „Oficiului pentru protecția Constituției". Gehlen nu a văzut cu ochi buni crearea „Oficiului" care risca să pună în umbră propriul său imperiu invizibil. Și a făcut tot ce-i stătea în putință pentru a-l distruge pe primul șef al serviciului de spionaj vest-german, locotenent colonelul Wilhelm Heinz. Suspectat de a fi avut contacte cu agenți din unele țări, Heinz a fost compromis.

John l-a înlocuit. Gehlen a scormonit în trecutul său : în 1943 Otto John s-a întîlnit, în Suedia, cu un agent străin, Sverlok, apoi la Londra cu un anume Zaisser, care luptase în Spania contra lui Franco sub numele de „generalul Gomez". În nici unul dintre memoriile sale Otto John nu a făcut vreo referire la aceste contacte, dar nici nu le-a negat ; considera că dacă vrei să ai informații asupra adversarului, cel mai bun lucru este să intri în contact cu el. În orice caz, atunci cînd Otto John a luat conducerea serviciului federal de informații, nimeni nu i-a reproșat raporturile cu unii agenți străini. Dar, pentru Gehlen, lucrurile au mers mult mai departe și din acel moment el a lăsat să se înțeleagă că John ar fi un agent dublu.

Pe de altă parte, așa cum s-a mai arătat, nici viața particulară a lui John nu pleda cîtuși de puțin în favoarea sa : mare băutor (și cînd bei, se știe că spui orice și oricui...), legînd prietenii ceva mai puțin obișnuite (..), el datora cîtorva polițiști faptul că fuseseră înăbușite niște scandaluri... Așa se prezintă „celălalt" dosar — de vîndut

adversarului și ros de vicii — pe care cancelarul Adenauer l-a găsit, într-o dimineață, așezat pe biroul său. Era în iunie 1954. În aceleași zile, periodicul „Der Spiegel" a publicat un articol consacrat lui Otto John, în care se putea citi : „Serviciul secret american îl suspecta pe John de aproape doi ani și nu-i permitea accesul la informații secrete decît în foarte rare cazuri. Atunci cînd, conform unei dorințe proprii, s-a dus să efectueze o vizită de șase săptămîni în Statele Unite, ministrul federal de interne s-a văzut obligat să-i plătească voiajul. Americanii au refuzat să-l finanțeze. În S.U.A. a fost primit amical, dar fără să i se comunice date secrete..."

Adversarii lui Gehlen au adăugat că acesta ar fi mers mult mai departe în intenția sa de a termina cu un potențial rival. El ar fi fost acela care ar fi divulgat pe agenții vest-germani ce operau în țările socialiste și ar fi pus apoi totul pe seama lui Otto John. Iată explicația posibilă a valului de sinucideri...

Un lucru este sigur : printre oamenii care și-au pus în balanță cariera și onoarea existau și mulți naivi. Aceasta în ciuda vîrstei lor și funcției la care avuseseră acces. Unul dintre aceștia era și contra-amiralul Luedke ; în ciuda negării sale, Luedke furnizase agenților secreți ai altei țări, printre alte documente, și un plan numit „Fallex 68". În acest plan erau expuse în detaliu manevrele ce urmau să fie efectuate de trupele țărilor membre ale N.A.T.O. în R. F. Germania și, mai precis, în imediata apropiere a frontierei cu R. S. Cehoslovacă. Totul era menționat în „Fallex 68" : numărul și compunerea unităților participante la exercițiu, tipurile de arme folosite etc. Luedke mersese chiar mai departe : furnizase permise agenților străini care doreau să asiste la ședințele statului-major însărcinat cu conducerea manevrelor. Contra-amiralul a fost descoperit grație unui agent dublu.

Naivă a fost Edeltraut Grappentin, funcționară la serviciul guvernamental de presă. Ea nu poseda și nici nu manipula dosare secrete, dar atentă la simple conversații a fost în măsură să ofere informații despre colegii săi : unul era sensibil la onoruri, altul la bani, altuia îi plăceau femeile și altul avea vederi de dreapta... Și astfel un spion — un fals fotograf — intrat în intimitatea domnișoarei bătrîne a fost capabil să schițeze profilul psihologic al unui serviciu, să știe cine era vulnerabil și cine nu.

Cert este că Gehlen a ales, apoi, pe succesorul lui Otto John : mai întîi pe Hans Jess, care a fost înlocuit la scurt timp cu magistratul Schrubbers. Dar omul-cheie, ce rămînea mereu „numărul doi", neschimbat, era un prieten al lui Gehlen, colonelul Radke.

Generalul Wessel — succesorul lui Gehlen începînd de la 1 mai 1968 — nu a fost nici el, ca și predecesorul său, scutit de surprize. Într-o zi a lunii martie 1968 avea să ia cunoștință cu stupoare că mai mult de douăzeci de persoane au părăsit peste noapte Frankfurtul, Hamburgul, Karlsruhe și Bonnul... Agenți secreți aparținînd unei alte țări, odată misiunea îndeplinită, s-au reîntors în patria lor. Semnalul transmis prin radio a fost cît se poate de anodin : „Congresul se distrează". Toți primiseră misiunea să culeagă maximum de informații asupra cercetărilor nucleare întreprinse în R. F. Germania.

Descoperirea se datora unui agent american. Karl Breuer, un german liniștit și șters, lucra la centrul nuclear din Karlsruhe ; în realitate se îndeletnicea cu spionajul. El transmitea informațiile cele mai secrete la o pereche de comercianți ce locuiau la Frankfurt. De aici, ele parveneau mai întîi la Hamburg, unde funcționa un releu radio ce făcea legătura cu centrala.

BIBLIOGRAFIE

1. Jean-Paul Mauriat, „Historia", nr. 23, 1971, p. 52.

2. Bernard Michel, *Les grandes enigmes de l'espionnage*, Ed. Crémille, Geneva, 1971, vol. IV.

3. Ladislas Farago, *La guerre des grands spions*, Ed. Stock, Paris, 1971.

4. Francois d'Argent, „Historia" nr. 23, 1971.

5. Michel Glaseuer : „Historia", nr. 377, aprilie 1978

6. Publicația cubaneză „Granna" și mexicană „Sol de Mexico", septembrie 1969.

7. Fitz roy Maclean : *Il était 9 espions*, Ed. Tallaudier, Paris, 1979.

9. Jean Pierre Alem, *L'espionage à travers les âges*, Ed. Stock, Paris, 1977.

CUPRINS

— *Cuvînt înainte* 5
— Cîntărețul de jazz 7
— Mister Colon 23
— Capcana din gara Waterloo 43
— O femeie care ar fi putut să împiedice deschiderea celui de-al doilea front . . . 51
— Spionul de la Scapa Flow 59
— Ascensiunea și decăderea lui Alfred Redl 70
— Spionul în sutană 91
— Santajul — o metodă des utilizată de spioni 105
— Întîlnire la Paris 111
— Afacerea „Air-France" 120
— O epidemie „ciudată" 131